

Glavni urednik
Marjan HorvatOdgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4. Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 13. oktobra 1994, št. 45, letnik 53, cena 180 SIT

KONČNO!

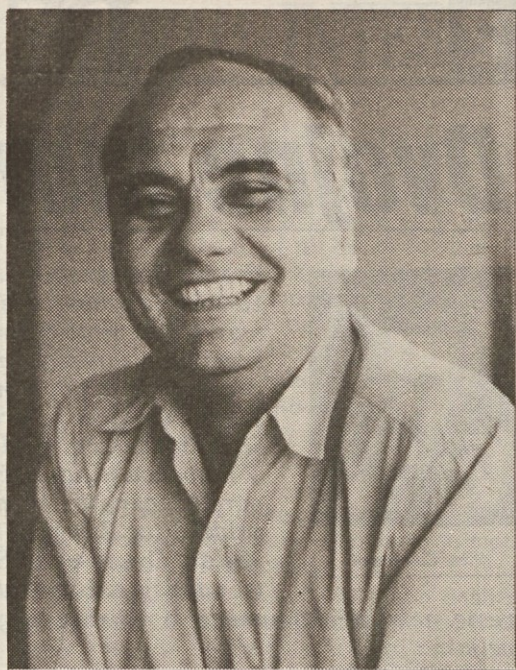
Na ponedeljkovi tiskovni konferenci ZSSS se je pokazalo, da je potrpljenje, ta božja mast svobodnih sindikatov, vendarle končna količina:

»Tomšičev sindikat nas blati, da s tem prikriva svoje slabosti.« »France Tomšič ne govori resnice.« »KNSS je reprezentativnost dobila le zaradi politike...«

Član predsedstva ZSSS Milan Utroša pa je končno prišel na dan z doslej v megle zavitim, misterioznim številom članov Tomšičevega sindikata:

»KNSS IMA LE 25.401 ČLANA!«

S tiskovne konference poročamo na 4. strani DE.

O PRIJATELJIH, SOVRAŽNIKI IN ENEM MINISTRU

Intervju

Edmund Ozimič, sekretar SKEI
za Podravje na 3. strani

DOBER DAN, REVŠČINA

Revščina je po našem tam, kjer delavci ne zaslužijo dovolj za človeka vredno življenje...

(Več o tem na strani 18)

DE, sreda 14⁰⁰

IZJAVA

Pogajalski skupini delodajalcev in delojemalcev sta 12. 10. 1994 parafirali tarifno prilogo in aneks h kolektivni pogodbi za črno in barvasto metalurgijo in livarne ter kovinsko in elektroindustrijo Slovenije - z veljavnostjo od 1. 10. 1994 do 31. 12. 1994.

Dogovorjena izhodiščna plača za I. tarifni razred je 39.700 tolarjev bruto, povračila potnih stroškov pa skladna z zadnjo objavljeno uredbo (Ur. list RS št. 62/94).

Pogajalski skupini sta se dogovorili tudi za pogajanja o spremembah in dopolnitvah kolektivne pogodbe dejavnosti in o tarifni prilogi za leto 1995.

Za pogajalsko skupino delodajalcev
Stane HABJAN

Za pogajalsko skupino delojemalcev
Bogdan IVANOVIC

BO MORAL FRANCE POSPRAVITI KOVČKE?

Da je KNSS strankarski sindikat, je jasno. Da je nesporni šef nadrejene stranke SDSS Janez Janša, je znano. Da ima stranka v programu uničenje Svobodnih sindikatov, vemo.

Očitno je tudi, da France Tomšič tej nalogi ni bil kos. Ne le zaradi nemoči svoje stranke in njenega sindikata, verjetno je v njem vendarle toliko demokrata in sindikalista, da postaja velikemu vodji odveč.

Kot je iz vrha KNSS prišel podatek o pravem številu članstva, prihaja od tam tudi namig, da Janša koplje Tomšiču jamo. Namig nas opozarja tudi na ustanovitev sindikalnega foruma pri SDSS, ki naj bi bil le prvi korak tega nečednega početja.

S Francetom Tomšičem se DE ne gleda ravno najlepše, toda ker je in hoče biti časopis slovenskih delavcev, bo v tej bitki Francetu gotovo stala ob strani. Kot vselej in vsakomur, ki se mu godi krivica!

SINDIKALNI ZAUPNIK

KDO BO GRADIL SLOVENSKE AVTOCESTE

Svobodni sindikati terjajo, naj odločitve DARS preveri nevtralna inštitucija

stran 6

PANORAMA

ŠE ZMERAJ JE V SLOVENSKI POLITIKI NEKJE ZADAJ TEŽNJA, DA BI SE USTVARILA SLOVENSKO-HRVAŠKA KONFEDERACIJA, KI JO JE PROPAGIRAL VATIKAN

Zmago Jelinčič, predsednik Slovenske nacionalne stranke in državni poslanec o dogajanjih v Sloveniji

stran 9

RAVBARKOMANDA

NEČIMRNA MAJHNOST SLOVENSKE POLITIKE

V zakulisju Drnovškovega obiska v Mariboru

stran 19

Dvojne morale

Piše: Ciril Brajer

Predlog krščanskih demokratov za zunanega ministra je bil šok za marsikoga. Prav gotovo pa za kandidata samega. Andrej Umek, pretendent za popotovanja okoli sveta, bi si sicer ne privoščil norosti še zadnji septembrski teden. V Slovencu je namreč odločno ovrigel možnost slovenske pridružitve Evropski zvezi, dokler Kučan, Drnovšek in Školc zasedajo tri najvišje državne funkcije. Saj

veste, nekdanji komunistični režim in njegovi veljaki...

Pomen pridruženega članstva Umek še vedno poudarja, o sodelovanju z nasledniki komunističnega režima pa trosi komentarje o »politiki kot umetnosti možnega«.

Le toliko o krščanski morali.

»Preveč ljudi ve, da je Zmago Jelinčič človek z debelim udbovskim dosjajem in psevdonomima Padalec in Apotekar in da je v zadnjih dveh letih povsem zasukal svojo politično usmeritev...«

Koliko ljudi to ve, niti ni tako pomembno, toda zgornji navedek se je v Delu rodil izpod peresa človeka, za katerega so časopisi pisali, da ima v udbovskih dosjelih psevdonom Potnik, preveč ljudi ve, da je bil član zadnjega CK ZKS in vsi bralci vedo, da je svojo politično usmeritev zasukal za več kot 360 stopinj.

Toliko o novinarski morali.

»Zdaj se za stranko postavlja vprašanje, kaj je vsebina socialdemokratizma kot levičarstva ... torej socialne države, države sožitja vseh razlik in države solidarnosti ter zavzemanja za tak proces tranzicije, ki ljudi najmanj prizadene.«

Tako razmišlja Lev Kreft, poslanec Združene liste in tu se o strankarski dvojni morali še ne bomo spraševali.

Ta morala se bo pokazala, ko bo treba glasno ožigosati nesmisel Združenja delodajalcev, ki terjajo spremembe zakona o soupravljanju, ko bo treba glasovati o predlogu, naj delavci s certifikati dobijo čimveč lastnine, naj denacionalizacija ne povzroča novih krivic in naj ne uničuje delovnih mest...

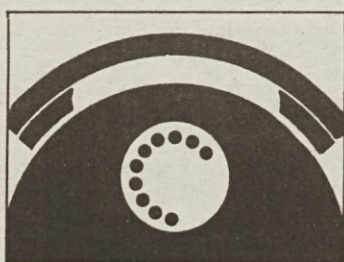
Rok za 5.000 podpisov, s katerimi bo prišlo do pobude za spremembo tega zakona, se izteka. Združena lista je zbiranje podpisov podprla, toda še bolj jasno in glasno so to storili Svobodni sindikati. Če teh podpisov ne bo dovolj, se bo vprašanje o dvojni morali postavilo kar samo. Še posebej za sindikate dejavnosti, v katerih je zakon delovna mesta najbolj ogrozil. Trgovina, gostinstvo in turizem ter kmetijstvo in živilskopredelovalna industrija bi morali te podpise zbrati z levo roko!

In seveda pobuda SLS za zakonodajni referendum za novo emisijo lastninskih certifikatov. Če v tej pobudi kaj strokovno, »ne štima«, ima ZSSS vendarle dovolj ljudi in znanja, da jo lahko pomaga doseči. Če je jasno, da hoče biti pobuda za referendum v korist delavcem – kaj bo rekla organizacija s 430.000 člani, če bo padla v vodo?!

Tudi če ne bo rekla nič, se bo članstvo gotovo začelo spraševati o morali. Tudi dvojni, tokrat sindikalni.

DE časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

Vladi Republike Slovenije
DE št. 43, 29. 9. 1994

Dmovšek odgovarja

Sindikati tekstilne in usnjarsko-predelovalne industrije Slovenije

Gospod Alojz OMEJC,
predsednik

Spoštovani, v zadnjem obdobju dobivam izjemno veliko pismem s podobno vsebino. Skupno vsem tem pismom je želja po uvrstitvi različnih gospodarskih panog med strateške panoge v državi.

Kot verjetno veste, je v strategiji industrijskega razvoja Slovenije zapisano, da bo določena gospodarska panoga strateškega pomena le takrat, če bo razpolagala z ustreznim številom dobrih, mednarodno uveljavljenih podjetij. Strateškost panoge torej morajo doseči podjetja s svojo kvaliteto poslovanja. Minili so namreč časi, ko je bil panogam strateški pomen podeljen »od zgoraj«. To je vodilo v evidentne poslovne neracionalnosti, katerih posledice čutimo še danes.

Druga stvar pa je, da vlada zagotovi ustrezno makroekonomsko okolje in pogoje za razvoj podjetij, ne glede na panogo. Dosedanji način individualnih obravnava posameznih podjetij ni dal zadostnih rezultatov. Zato sem dal pobudo, da ponudimo dodatne ukrepe, ki naj bi podjetjem pomagali premostiti probleme starih hipotek (predvsem finančnih), ki so nastale kot posledica izgube prejšnjih trgov. Pred zaključkom je priprava zakonske ureditve, ki bo predstavljala sistemski odgovor na omenjene probleme. Obris zakonodaje so bili prvič javno predstavljeni na mojem obisku v Hrastniku, še bolj poudarjeno pa ob zadnjem obisku Maribora. Po terminskem načrtu naj bi bili zakoni sprejeti v državnem zboru, po hitrem postopku, v mesecu oktobru.

Ob tem pa moram dodati tudi to, da vladni ukrepi nikakor ne morejo zamenjati tistega, kar morate storiti vodstva in zaposleni v samih podjetjih. Ukrepe torej razumem kot zadnjo možnost, da se podjetja odlepijo od državnega nadzora in podpore in začnejo samostojno poslovno pot doma in na tujem.

Kar se tiče uveljavitve kolektivnih pogodb dejavnosti naj omenim rešitve za nazaj in za naprej. Glede dosedaj neizplačanih plač do višine kolektivne pogodbe bo zaposlenim dana možnost, da morebitno razliko manj izplačanih plač vložijo v podjetje kot lastninski delež. To se ureja s posebno zakonodajo. Prihodnja ureditev kolektivnih pogodb pa bi morala biti taka, da bi zagotavljala možnost izplačila plač v skladu z doseženimi rezultati. Kje je realna meja plač v vaši dejavnosti, morate seveda ugotoviti v pogajanjih z delodajalci. Ob tem naj dodam, da bo vlada predlagala, da tudi za leto 1995 sklenemo ustrezen sporazum o politiki plač na ravni države.

V državnem zboru je že sprejet zakon o znižanju prispevne stopnje za zaposlovanje. To je prvi, čeprav majhen korak v znižanju stroškovnih obremenitev podjetij. Vlada bo tudi vnaprej iskala dodatne možnosti za stroškovno razbremenitev podjetij, vendar si največ obeta od rasti bruto družbenega proizvoda, s čimer se bo postopno nižal delež javne porabe v bruto družbenem proizvodu.

Tečaj tolarja do tujih valut se je v zadnjem času z intervencijo Banke Slovenije, nekoliko popravil. Kaj več neposredno ni mogoče storiti, saj bi na ta način porušili težko vzpostavljeno makroekonomsko ravnovesje. Očitno torej postaja, da je glavna točka, s katero bi neutralizirali »nezadovoljivi« tečaj tolarja, predvsem nadaljnje zniževanje inflacije.

Po prvi fazi privatizacije bo vlada začela dodatno spodbujati naložbe v modernizacijo slovenske industrije. Seveda vaša panoga pri tem ne more biti posebna izjema, nedvomno pa bo tudi deležna omenjenih spodbud. Moram pa reči, da je vlada že sprejela odločitve, ki omogočajo uvoz opreme brez carinskih dajatev,

močno pa je znižana tudi carina za uvoz reprovromaterialov.

Ob tem bi rad poudaril, da se je večina naših podjetij odločila za notranji odkup delnic in s tem prevzela dodatno odgovornost za lasten razvoj. Vaša panoga je, po mojih informacijah, k temu še posebej nagnjena.

Glede zaščitne politike za zaposlene delavke matere pa menim, da je že v okviru veljavne zakonodaje mogoče ta problem rešiti na zadovoljiv način. Rešitve v praksi so različne, najboljše pa so tam, kjer se o tem ustrezno sporazumejo v konkretni sredini.

Prepričan sem, da bomo s predlaganimi ukrepi lahko rešili tiste probleme, katerih rešitev pričakujete od nas. Glavnina napa pa bo vsekakor ostala na vas in vaših bankah. Čeprav so to zadnji obsežnejši ukrepi za sanacijo starih hipotek podjetij, menim, da bodo uveljavljeni ob pravem času, zato predlagam, da skupaj potrpimo še nekaj časa do njihove uveljavitve. Na ta način bi rešili tudi večino vaših zahtev z zadnjega razgovora, ki smo ga z vami opravili v mojem kabinetu.

V bodoče vam želim obilo poslovnih uspehov, kar bo nedvomno največja skupna korist.

Z razumevanjem.

Janez Drnovšek,
predsednik vlade
Republike Slovenije

Podobno pismo je predsednik vlade poslal tudi Pergamu. Sporoča, da strateškost panoge določa le število dobrih, mednarodno uveljavljenih podjetij in to je moč doseči zgolj s kvaliteto poslovanja. »Minili so časi, ko je bil panogam strateški pomen podeljen od zgoraj.« Poučujoče še dodaja, da vladni ukrepi ne morejo zamenjati tistega, kar morajo storiti vodstva v samih podjetjih.

Nereprezentativna reprezentativnost
DE št. 43, 29. 9. 1994

Odgovor na »nereprezentativno reprezentativnost«

V prispevku z zgornjim naslovom, ki je bil objavljen v Delavski Enotnosti dne 29. 9. 1994, je nekaj netočnosti, ki lahko povzročijo napačno razmišljanje in sklepanje, zato želimo nanje opozoriti.

Zakon o reprezentativnosti sindikatov je sprejel Državni zbor Republike Slovenije in ne ministri, kot je lahko razumeti misel, ki izhaja iz drugega in tretjega odstavka prispevka.

Zakon o reprezentativnosti sindikatov v šestem členu določa pogoje, ki jih mora izpolnjevati sindikat, da pridobi lastnost reprezentativnosti. Ti pogoji so:

- demokratičnost in uresničevanje svobode včlanjevanja v sindikat, njegovega delovanja in uresničevanja članskih pravic in obveznosti,
- neprekinjeno delovanje najmanj zadnjih šest mesecev,
- neodvisnost od državnih organov in delodajalcev,
- financiranje pretežno iz članarine in drugih lastnih virov in
- določeno število članov, v skladu z zakonom.

Število članov sindikata je torej eden od petih pogojev, potrebnih za pridobitev lastnosti reprezentativnosti, in nikakor ne edini pogoj za »izkazovanje in dokazovanje« reprezentativnosti sindikata.

V skladu z določili zakona se reprezentativnost sindikata določa z odločbo, ki jo izda pristojni minister. Ministrica za delo, družino in socialne zadeve je doslej izdala devetnajst odločb o reprezentativnosti sindikatov. Podatki o tem, kateri so reprezentativni sindikati za območje države, v panogah ali poklicih, so zbrani v Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve in so vsak čas na voljo uporabnikom, ki izkažejo zanje interes. Na vsa doslej postavljena vprašanja o tem »kdo je sploh reprezentativen«, je ministrstvo vsakokrat takoj tudi odgovorilo. Ne nazadnje: vsi izreki odločb o reprezentativnosti sindikatov, ki jih je izdalo ministrstvo, so bili, v skladu z zakonom, objavljeni

v Uradnem listu Republike Slovenije. Ti reprezentativni sindikati so: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam, Konfederacija sindikatov 90 Slovenije in Neodvisnost, Konfederacija novih sindikatov Slovenije, ki delujejo za območje države in sindikati v panogah in poklicih: delavcev železniških dejavnosti, zdravnikov in zobozdravnikov, strojevodij, vlakovnih odpravnikov, delavcev poslovnih bank, vlakovspremno postajnega osebja slovenskih železnic, zdravstva in socialnega varstva, delavcev v železniškem prometu, vzgoje, izobraževanja in znanosti, cestnega prometa, delavcev podjetja Industrija usnja Vrhnika, novinarjev, igralniških delavcev, delavcev tehničnih pregledov ter policijski sindikat.

Število članov posameznega sindikata je podatek, ki ga vsi sindikati niso pripravljali vsakomur posredovati, še manj objaviti. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je, ob ugotavljanju izpolnjevanja pogojev za pridobitev lastnosti reprezentativnosti sindikata, preverjalo, ali je izpolnjen zakonski pogoj najmanj 10 oziroma 15% včlanjenih delavcev iz posamezne panoge ali poklica.

Ministrstvu so znani podatki o številu članov, ki jih navajajo posamezni sindikati. Znano pa je tudi, da so delavci, ki so se upokojili ali jim je iz drugih razlogov prenehalo delovno razmerje, želeli ostati včlanjeni v sindikat, katerega člani so bili v času, ko so bili zaposleni, »njihovi« sindikati pa temu niso nasprotovali. Zato je število vseh zaposlenih delavcev lahko tudi manjše kot število članov sindikatov.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izdaja odločbe o hrambi statutov in drugih temeljnih aktov sindikatov, na podlagi katerih sindikat, na območju države, v panogi ali poklicu, pridobi lastnost pravne osebe. Statute sindikatov za območje občin ter sindikatov v podjetjih, zavodih in drugih organizacijah hranijo upravni organi, pristojni na prvi stopnji za področje dela. Evidenca sindikatov je tako, prek njihovih temeljnih aktov, vzpostavljena.

Rina Klinar,
ministrica za delo, družino
in socialne zadeve

V NOVO LETO Z NOVIM ROKOVNIKOM-PRIROČNIKOM '95

ZAJETNEJŠI, BOGATEJŠI, UPORABNEJŠI

Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za zapiske in broširani priročnik z naslednjo vsebino:

- abeceda delničarstva
- kako brati finančna poročila
- pridobivanje lastninske kulture
- izvajanje zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju
- sindikati in soodločanje delavcev pri upravljanju

Rokovnik-priročnik je nepogrešljiv pripomoček za vsakega sindikalnega zaupnika in člana sveta delavcev v podjetju in ustanovi.

Cena 2.000 SIT, prednaročniška 1500 SIT!

Prednaročilo je mogoče do 31. oktobra. Pohitite!

NUDIMO VAM TUDI NAPIS NA OVITKU (Z DODATNIM PLAČILOM), NAD 100 IZVODOV BREZPLAČNO.

Vsa naročila sprejemamo in nudimo morebitne informacije pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, faks 311-956.

NAROČILNICA

LJUBLJANA, SEPTEMBER 1994

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)

..... izvod(ov) ROKOVNIK '95.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku po prednaroč. ceni
2. Želimo napis na ovitku – prilagamo besedilo napisa

Naročeno dne..... Žig

Podpis naročnika

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržižnik (Kažipot), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugej (Na trznem preprihu), Andrej Ullaga (Na trznem preprihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 180 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jemej Jeršan, Dušan Semolič

O PRIJATELJIH, SOVRAŽNIKI IN ENEM MINISTRU

Edmund Ozimič, sekretar območnega odbora SKEI za Podravje, si je vzel čas za pogovor z nami prejšnjo sredo. Res vzel, saj je tistega dne v Mariboru stavkalo 2.750 delavcev v sedmih podjetjih. Le v tej dejavnosti! Seveda je bil cel dan med stavkajočimi po tovarnah pa tudi sicer slovi kot sindikalist, ki ne štedi svojega časa:

»Hm, bo kar držalo. Zadnjič sem listal po koledarju in videl, da mi je ostalo 25 dni predlanskega dopusta, 23 dni lanskega in 17 dni letošnjega. Ne bi bil rad preveč zanosen, toda razmere sindikalistu dopusta ne omogočajo. Tudi sobot in nedelj ne, s predsedniki sindikatov podjetij smo dogovorjeni, da delovnega časa ni, da sem dostopen tudi doma, ne glede na uro.«

Večkrat slišimo za »Skladova podjetja«, v Mariboru sem slišal za zanimiv izraz »Skei-eva podjetja«.

»Res ga uporabljamo, in to za vsa podjetja, v katerih je organiziran sindikat SKEI. Gre za operativno domisljico, s katero skrajšaš razpravo.«

Pravite »v podjetjih, v katerih je organiziran SKEI« – je kakšno, kjer vas ni?

»V Podravju ne, smo v vseh podjetjih naše dejavnosti, in to v glavnem večinski sindikat...«

V glavnem?

»Saj res, v vseh podjetjih smo večinski sindikat. Pluralizem sindikatov sicer obstaja in mi nanj gledamo s stališča mednarodne konvencije. Ta ga namreč dopušča, a se zanj ne zavzema.«

V Podravju je SKEI organiziran v vseh podjetjih naše dejavnosti in je večinski sindikat.

zema. Terja demokratično organiziranje delavcev na temelju prostovoljnosti, ne pa za vsako ceno. V podjetjih naše panoge delujejo še Plohl in Tomšičevi sindikati. Ti so nastali...«

O tem, kako nastajajo Tomšičevi sindikati, je DE že dovolj pisala. Povejte raje, kako sodelujete.

»No, če velja, da se borimo za iste pravice, potem naj velja tudi, da se je treba izogibati razdor, ločevanju delavcev po pripadnosti sindikatom. Seveda skušamo sodelovati z vsemi in korektno. Kadar gre za skupen interes.«

Ko pa organiziramo svoje aktivnosti, je lahko vsak sindikat res sindikat le tedaj, ko je lastno članstvo sposoben organizirati in ga aktivirati za vsako obliko sindikalnega boja. Tudi najbolj radikalno! Moč sindikata je pač v številčnosti in enotnosti.«

Kot bi poskušali biti diplomatski. Hočete reči, da druga dva teh pogojev ne izpolnjujeta?

»Točno tako!«

Toda sodelujeta vendarle?

»Pri vseslovenskem protestnem shodu, ki smo ga organizirali mi, se je to jasno izkazalo. Kot organizatorji smo kajpak pozdravili simpatizerske poteze drugih sindikatov. Končno bi podobno naredili tudi mi, če bi v prid slovenskim interesom takšno akcijo organiziral katerikoli drug sindikat. Tu sva spet pri vprašanju volje do akcije in akcijske moči. Sindikat jo ima ali pa ni sindikat.«

Omenili ste »simpatizerske poteze« drugih sindikatov. Torej dobro sodelovanje?

»Kakor za koga. Rastko Plohl se, denimo, vselej vede korektno, njegov sindikat z nami sodeluje in on se izogiba ocenjevanju drugih sindikatov. V boju za skupne interese zaposlenih je zaveznik.«

Za Franceta Tomšiča žal ne velja ne eno ne drugo. Lastnih korakov logično ne napravi, ker je premajhen in prešibek. Komaj mu lahko rečeš sindikalist, že raje politik, če ni politikan. Živi pravzaprav le na račun kritiziranja in blatenja drugih sindikatov, saj le s tem lahko prikriva svojo nemoč popeljati delavce v strnjene vrste v boj za njihove pravice.«

Radi omenjate boj, oblike boja, ste res tako bojeviti?

»Menda že, sicer bi ne delal v sindikatih. Kot strojni tehnik sem našel prvo službo v Tamu in

takoj se me je prijel pečat upornika. Sodelavci so me izvolili za predsednika sindikata podružnice in bitka (na, že spet) za boljši standard delavcev te gotovo naredi borbenega. Kaj bi drugega, ko vidiš, da najmanj dobe delavci, ki vendar vse ustvarijo s svojim garanjem.«

Sledile so normalne sindikalne stopničke do profesionalnega sekretarja sindikata TAM. Za vodstvo šok, pečat upornika se je namreč le še krepil in v tistih časih organizirati znamenito veliko stavko...«

V katerih časih in zakaj?

»V Tamu smo jo organizirali v času, ko nas je zajel plaz tozdiranja. Vzrok pa so bile predebele kuverte šefov in prazne delavske hkrati.«

No, v devetih letih smo v tovarni organizirali močan sindikat, kakršen je še danes. Potem sem bil izvoljen za sekretarja občinskega sindikalnega sveta Tezno in leta 1988, v času preobrazbe tedanje ZSS, sem postal sekretar območnega odbora SKEI za Podravje.«

Pravite »znamenita velika stavka«. Pred kratkim ste imeli v Mariboru znameniti veliki shod, ki je za ene manipulacija, propadla akcija... Menda ste bili pobudnik shoda, kakšna je vaša ocena?

»Bil sem pobudnik, saj je položaj delavstva v Sloveniji tak in problemi v Mariboru koncentrirani tako, da je bila radikalna poteza SKEI prav zdaj in prav tu logična in nujna!«

Seveda smo se opredeljevali med inačicami, ali sploh stavka ali protestni shod ali kombinacija obeh. Ta slednja je prevladala.«

S kakšnim uspehom?

»Sam sem zadovoljen. Teško in odgovorno je na hitro oceniti takšno akcijo z vseh strani. Poskusil bom z dveh zornih kotov:«

Dosegli smo, da je že v času priprav na shod le-ta dobil tolikšno odmevnost in je objektivno pomenil tolikšno svarilo, da smo se kovinarji le srečali s predsednikom vlade Janezom Drnovškom. Znano je, kaj vse nam je obljubil. Potem je s svojo ekipo obiskal Maribor, se sestal z oblastjo in direktorji, k čemur smo spet brez dvoma pripomogli mi. Potemtakem sem s tem lahko zadovoljen.«

Druga plat pa je uresničevanje obljub. Še vedno ni prišlo do izredne seje parlamenta, na kateri naj bi vlada predlagala ukrepe za sanacijo panoge in za pomoč Podravju.«

Sindikati je sindikat le tedaj, če je sposoben lastno članstvo organizirati tudi za najradikalnejše metode sindikalnega boja.

Menite, da seja bo?

»Upam, verjamem, da bo, ker mi ne preostane drugega kot verjeti. Ljudje na najvišjih mestih, torej z največjo odgovornostjo, so spoznali, da gre zares. Oči si ne morejo več zatiskati in da bi požrli obljube?!«

Torej nedvomen uspeh?

»Gotovo, toda s pogojem, ki ga omenjam – če bodo obljube izpolnjene, če bodo veljaki držali dano besedo. Trdno računam, da je pri tako uglednih in odgovornih ljudeh, ki vodijo to državo, vendarle toliko temeljne poštenosti, da besede ne bodo prelomili.«

Pomembno je bilo torej vsebinsko sporočilo shoda. Jasno smo povedali, kaj je narobe, in dodali, kaj hočemo, do česa imamo pravico. Število in aktivnost udeležencev je bila za to dovoljšna!«

Nesporna je bila tudi podpora javnosti, ne le v časopisnih, radijskih, televizijskih anketah, ampak že na ulici. Ko so delavci korakali iz tovarn, iz avtobusov, so jih pozdravljali mimo-

pri tem gotovo nisem edini. Torej bodo to osebne ocene:«

Povedal sem že, da svobodne sindikate ocenjujem kar visoko, vse pripombe pa so dobrohotna napolnila, kako bi jih lahko še višje. Naj se spotaknem ob navidez obrobni predlog, da bi ZSSS imela generalnega sekretarja. Saj nismo združeni narodi in tudi generalnega predsednika menda ne bomo imeli?!«

Nekaj besed je že bilo v resorsko urejenih strokovnih službah. Njihovi vodje bi ne smeli imeti pristojnosti članov predsedstva. Na svojem strokovnem področju pa vse in trdne pristojnosti!«

Politika mora povsem preiti v roke sindikalnih funkcionarjev, strokovni delavci jo morajo pač podpirati z argumenti.«

Območne uprave, morda bi lahko našli bolj posrečeno ime, pa seveda kažejo, da se zveza ne more začeti in končati na državni ravni. Izpostave so nujne, koristne in dajejo sindikatom veliko moč. Bolj kot ime so torej bistvene pri-

Vseslovenski shod SKEI v Mariboru je pravzaprav v dobršni meri uspel, še preden se je zgodil.

idoči in prebivalci z oken, balkonov. Spodbujali so jih, hrabрили in podpirali njihove zahteve. Mora pa nam biti jasno, da en shod, enkratno dejanje ne more rešiti vseh težav. Bil je le metoda širše akcije, dokaz, da si hočemo in znamo izboriti pravice.«

Velja to za svobodne sindikate v celoti, so to močni sindikati, ki vedo, kaj hočejo, in znajo to doseči in takšni gredo na kongres?

»Takšni! Le v določeni meri tudi drugačni, a to se da popraviti. Imam eno samo željo – da bi bil rezultat kongresa sindikat kot močna zveza, predstavica delavskega gibanja in vrnjo povezanih sindikatov.«

Ti sindikati dejavnosti pa naj bodo aktivni, povezani v borbeno celoto. Zvezi naj omogočijo vso samostojnost, ko udejanja svoje statutarne naloge, in to strokovno, z močnimi, sposobnimi strokovnimi službami kot visokokvalificiranim, vedno in vsestransko angažiranim servisom zvezi in sindikatom dejavnosti.«

Opisujete ali izražate željo?

»No, nekaj pripomb človek vedno najde in

stojnosti, takšne, da je z njimi zveza vedno in povsod prisotna na terenu.«

Predlogi za zvezo, stroko, izpostave, je potemtakem v panogi vse v redu?

»Nikoli ni povsod vse v redu. Če SKEI primerjam z drugimi sindikati po aktivnosti, je v redu. Če pa sem tudi samokritičen, bi morali najti več časa in sredstev za izobraževanje, usposabljanje. Izkušnje, ki jih sindikalni zaupniki pridobivajo z dnevnimi dejavnostmi, so premalo. To je potrdil tudi shod. S člani pre malo delamo!«

Zbiranje mednarodnih izkušenj, seminarji in podobno se zaustavijo na previsoki ravni. Tudi s tem je mogoče protestirati, motivirati in aktivirati članstvo.«

Več dela tudi te vrste s člani torej, na vrhu pa štab, ki se bo ukvarjal s strategijo in taktiko našega delovanja, z vsebinskimi vprašanji. Tudi v soboto in nedeljo!«

Kar nekaj misli o kadrih, lahko vanje uvrstite tudi kandidature predsednice podravskega sindikata za sekretarko zveze?

»Naš interes, mislim na podravske sindikate, je jasen – prav to od razmere takšne, da so skovale prave sindikaliste, sposobne, borbene, angažirane. Ti bi lahko, morajo pravzaprav okrepiti kadrovske sestave zveze. Saj sem govoril o tem, kakšno si predstavljam, naj bi bila.«

Nikoli ni povsod vse v redu. Pravo sliko pa pokažejo primerjave.

Govorila sva predvsem o sindikatih, sindikalistih. Pri svojem delu se srečujete s politiki, direktorji. Kakšne so izkušnje?

»Obupne! Točnega števila ne vem, a gotovo sem bil letošnje leto na več kot 50 stavekah. Delavci se bore za golo preživetje, poslušajo pa očitke, da s svojimi več kot upravičenimi zahtevami destabilizirajo sistem, ogrožajo podjetja in jih spravljajo v stečaj. Kakšen cinizem!!!«

In potem te seveda šokira, ko minister, še član združene liste za povrh, na naše zahteve zabrusi: »Dokler bo Anton Rous predsednik, se ne bom odzval vabilu, ne grem v Maribor...«

???

»Gre za Maksa Tajnikarja, ki se je te neslanosti znebil na srečanju z nami na Dalmatinovi 4. Rous je še vedno normalno izvoljen predsednik vlade in Tajnikar minister te države. Kaj hudiča imajo osebne antipatije opraviti s tem, kdo je kaj, ko gre resnično za preživetje tolikšnega števila delavcev?!«

30. seja sveta ZSSS

POENOTENJE SINDIKATOV OB PRORAČUNSKEM MEMORANDUMU

Plače v prihodnjem letu naj upoštevajo rast produktivnosti in življenjskih stroškov. Oblast naj zaustavi propadanje podjetij kovinske, tekstilne in obutvene industrije. Prispevna stopnja za pokojninsko zavarovanje naj se zmanjša. To so osrednja sporočila s seje sveta ZSSS, ki je ta teden razpravljala o izhodiščih proračunskega memoranduma za leto 1995.

Lansko leto so se sindikati soočili z vsebino proračunskega memoranduma šele po opravljenih usklajitvah in tako niso mogli vplivati na njegovo vsebino. Zaradi tega je prišlo tudi do hudega spora med vlado in Svobodnimi sindikati. Letos pa so izhodišča proračunskega memoranduma za prihodnje leto sindikati dobili pravočasno in so jih uvrstili na svojo sejo. Vladino gradivo ugotavlja, da je Slovenija prebrodila gospodarsko krizo in da tranzicija že daje pozitivne rezultate. Razmere za vodenje gospodarske politike v prihodnjem letu bodo torej bistveno ugodnejše kot prejšnja leta. Največji problem je 17-odstotna inflacija. Vladini programerji so izračunali, da lahko Slovenija doseže 4,5-odstotno gospodarsko rast in do leta 1998 nadoknadi upadanje proizvodnje v letih, ko smo spreminjali ureditev in se ločili od bivše države. Ob teh predpostavkah bi lahko neto plače v prihodnjih letih rastle za 2 do 3 odstotka. Delež javne porabe v družbenem proizvodu se bo postopno zmanjševal. Zmanjševalo se bo tudi število brezposelnih.

Brane Mišič se je v uvodni besedi dotaknil zlasti previšoke stopnje nezaposlenosti in premajhne skrbi za ogrožena podjetja. Opozoril je tudi na posledice vključevanja Slovenije v GATT za kmetijsko področje. Po njegovem mnenju bi morala Slovenija spreminiti davčno politiko in namesto plač bolj obdavčiti čedalje

večje zasebno premoženje. Plačna politika v prihodnjem letu bi morala omogočiti rast plač skladno s produktivnostjo in z upoštevanjem rasti življenjskih stroškov.

Zmanjševanje prispevne stopnje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje je po Mišičevem mnenju pogojeno z obveznostjo državnega proračuna za plačevanje vseh rednih obveznosti in tudi za vrnitev sredstev, ki si jih je proračun sposobil pred leti. Namere za povečevanje obsega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja pa so po Mišičevem mnenju sprejemljive le ob ločitvi prostovoljnega od obveznega zavarovanja. Država bo morala preprečiti podaljševanje čakalne dobe in neenakopravnost zavarovancev. Svobodni sindikati podpirajo tudi ukinitvev plačevanja enodnevnih zaslužkov za solidarnost.

Plačna politika v prihodnjem letu ne sme temeljiti na zahtevi po zniževanju izhodiščnih plač. Svobodni sindikati zahtevajo in predlagajo nov zakon o minimalnih plačah, na katere delavci ne bi plačevali dohodnine. Svobodni sindikati zahtevajo od vlade uredbo o enakih povračilih za potne stroške in prehrano med delom in tudi za dnevnice.

Razprava je vse te predloge in mnenja Braneta Mišiča potrdila. Razpravljalci so dodali še nekaj konkretnih zahtev. Metka Roksančič je menila, da plače, ki niso višje od izho-

diščnih plač po kolektivnih pogodbah, ne bi smele biti dodatno obdavčene. Po njenem mnenju mora država posebej nadzirati plače po individualnih pogodbah, ker kvarijo višino povprečnih plač v manjših podjetjih. Roksančičeva se je zavzela tudi za pritisk na vlado, da bi, tako kot delavci, tudi ona in banke spremenile terjatve v lastniške deleže podjetij, ki so zdaj v stečajni oziroma prisilni poravnavi.

Ker proračunski memorandum ne zagotavlja preživetja podjetij tekstilne in usnjarske

industrije, bosta obe panogi po besedah Alojza Omejca obsojeni na propadanje. Omejc zato državi predlaga znižanje obrestne mere (zlasti ukinitvev R), tečaj tolarja pa naj upošteva domačo inflacijo. Po Omejčevem mnenju mora Slovenija spremeniti tudi politiko uvoza in preprečiti uvažanje izdelkov, ki uničujejo domačo industrijo.

Politiko ki povzroča uničevanje podjetij, bi sindikati morali onemogočiti, je povedal Albert Vodovnik. Slovenska država je po njegovem mnenju pred kolapsom, saj se podjetja potaplajo, medtem ko se oblast koplje v denarju. Številna podjetja zato delav-

cem plačujejo le zajamčene plače, preostanek do izhodiščnih plač pa jim dajejo v gotovini. Po Vodovnikovem mnenju se slovenski oblastniki bojijo le množic, zato morajo Svobodni sindikati znova organizirati protestne akcije. Če vlada ne bo rešila Tama in Karoserista, bo SKEI moral začeti trd boj za ohranitev delovnih mest.

Edo Kupčič in Dušan Čater sta govorila o prestrašenih delavcih, ki si ne upajo niti na protestne shode. Tako kot Vodovnik sta tudi onadva sindikate pozvala k enotnosti. K njej je pozval tudi Jernej Jeršan, ki je ugotovil, da delodajalci niso pripravljene podpisati nove kolektivne pogodbe za gradbeništvo. Razpravljalci so omenjali še nujnost spremembe denacionalizacijskega zakona, obdavčevanje dohodka in kritizirali zamegljene podatke o plačah. Mnenja o splošni kolektivni pogodbi in panožnih pogodbah pa so bila različna, zato se bodo o teh vprašanih še enkrat pogovarjali.

Z znižanjem prispevne stopnje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje se ni strinjal le Ivan Kramer. Metka Roksančič ga je poučila, da ne gre za zmanjšanje pokojnin, ampak za pritisk na vlado, da vrne dolgove in plačuje obveznosti do pokojninskega sklada.

Ker direktorji izkoriščajo zakon o zajamčenih plačah, je Branko Bambič predlagal, naj vlada omeji čas, v katerem lahko delavci prejema znižana izplačila.

Po končani razpravi je Dušan Semolič ugotovil, da se člani sveta strinjajo s pogledi, kot jih je razložil Brane Mišič. Enotnost sindikatov pa ni dana sama po sebi in jo bo treba dosegati s pogovorom, spoštovanjem različnih mnenj in tudi s solidarnostjo. Svobodni sindikati bodo branili sistem kolektivnih pogodb in skušali odpraviti slabosti plačne politike v letošnjem letu. Novi zakon o zajamčenih plačah pa bodo uveljavljali tudi s stopnjevanjem pritiska.

Franeč Kavčič

REPREZENTATIVNOST KNSS JE VPRAŠLJIVA

Ker zajamčene plače več ne omogočajo preživetja, jih je treba bistveno povečati. Namesto vlade in delodajalcev je najhujši kritik protestnih akcij Svobodnih sindikatov KNSS – Neodvisnost. Takšno ravnanje zmanjšuje učinkovitost vseh sindikatov, je osrednje sporočilo s tiskovne konference vodstva Svobodnih sindikatov, ki je bila 10. oktobra.

Pobuda za povečanje zajamčenih plač temelji na velikem neskladju med košarico življenjskih stroškov in možnostjo preživetja delavcev, je povedal Brane Mišič. Zajamčene osebnne dohodke prejema po uradnih podatkih 8 do 10.000 zaposlenih. Brane Mišič je omenil tudi problem zastajanja najnižjih plač in zelo hitro rast plač v višjih tarifnih razredih. Zaradi tega znašajo zajamčene plače le 35

odstotkov povprečnih izplačil v gospodarstvu. Po evropskih socialnih listinah pa bi zajamčene plače oziroma najnižje plače ne smele biti manjše od 60 odstotkov povprečnih plač. Uradni podatki dokazujejo, da so se zajamčene plače zmanjševale od leta 1992 zlasti zato, ker je vlada vodila restriktivno politiko na plačnem in socialnem področju. Po Mišičevih izračunih bi se zajamčene oziroma najnižje

bruto plače morale povečati na 35 tisočakov, delavci pa za njega ne bi plačevali dohodnine.

KNSS – Neodvisnost je s svojimi izjavami že dve leti glavni kritik naših akcij, je začetek povedal Rajko Lesjak. Če se laž stokrat ponovi, postane resnica. Napadi na Svobodne sindikate mečejo slabo luč na vse sindikate. Takšen sindikalni pluralizem ni v korist delavcev. Tega kar počne KNSS, evropski sindikalisti ne razumejo, saj ni skladno z normalnimi odnosi med sindikati, ki so vedno enotni, ko gre za interese in zaščito članstva. Takšno ravnanje KNSS smo opazili zlasti ob splošni opozorilni stavki leta 1992, ob protestnem shodu pred Metalko in tudi ob zadnjem delavskem shodu v Mariboru. France Tomšič in njegovi so

interesov ustvarja mednarodne spore. Vodovnik meni, da bi Neodvisnost vodila drugačno politiko, če bi tudi ona za svoje delo odgovarjala članstvu.

Milan Utroša pa je Francetu Tomšiču oporekal pravico do kratek reprezentativnosti Svobodnih sindikatov. Le Svobodni sindikati so namreč vlogi za priznanje statusa reprezentativnosti priložili tudi zapisnik SDK, iz katerega izhaja, da se sami financirajo. KNSS pa v takšen pregled ni privolila, zato je njena vloga na rešitev čakala več kot pol leta. Ker imajo Svobodni sindikati članstvo, lahko financirajo 200-člansko ekipo profesionalcev. KNSS pa je prijavila 165.000 članov in kljub temu nima dovolj denarja za plače šestih profesionalcev. Od ljudi, ki so blizu vodstva KNSS, pa so Svobodni sindikati slišali, da ima ta konfederacija le 25.400 članov, je zaključil Milan Utroša.

Novinarke Dela Jelena Gaččo je zanimalo, ali imajo Svobodni sindikati v podjetjih res stare sklade, ki omogočajo kreditiranje članstva. Tako so po njenih besedah govorili na zadnji tiskovni konferenci KNSS. Rajko Lesjak je odgovoril, da člani Svobodnih sindikatov plačujejo članarino in da delež, ki ostaja sindikatom

PREJ SLABŠE KOT BOLJŠE

V spomin na lansko sedemdnevno stavko je Policijski sindikat Slovenije (PSS) čas od 6. do 13. oktobra obeležil s Tednom PSS, na katerem se članstvo ni spomnilo le težavnih razmer, ki jih je prisililo v tako skrajno obliko izražanja nezadovoljstva, temveč je na številnih posvetovanjih in javnih tribunah razčlenjevalo, ali je država v tem letu rešila vzroke, ki so botrovali revoltu, ali pa odpravila le nekatere posledice nezadovoljstva.

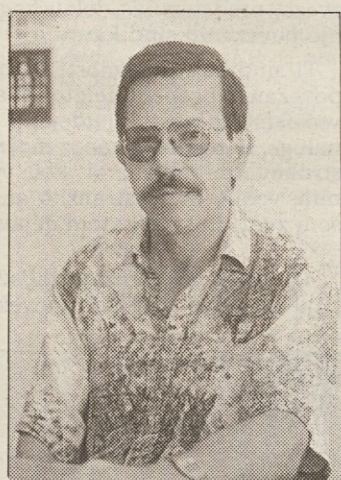
Teden PSS se je začel prejšnji četrtek v Mariboru z javno sejo sveta PSS na temo »Položaj delavcev organov za notranje zadeve (ONZ) leto dni po stavki«. Pred letom dni so trdili, da je delovno-pravni položaj teh delavcev drugorazreden, da jim predpisi določajo in nalagajo večje delovne obveznosti in da delajo v težjih pogojih. Vlada in vodstvo ministrstva za notranje zadeve (MNZ) so jim tedaj zagotavljali, da se bodo lotili reševanja njihovega položaja, in izražali pripravljenost za sporazumne rešitve. Vendar:

- z vladno primerjavo plač v državni upravi dokazana podcenjenost dela v ONZ je ostala nerešena;
- dokazano neizplačevanje zakonitih sredstev za delovno uspešnost se je nadaljevalo;
- zakon o razmerjih plač je vrednost dela delavcev ONZ poslabšal, namesto da bi ga popravil in izboljšal – vladna uredba je policistom dejansko vzela dodatke za težje delovne razmere, novo napredovanje pa se je prelevilo v sistem »deli in vladaj«;
- načrtovane aktivnosti MNZ za izboljšanje delovnih razmer zaposlenih v MNZ se niso uresničile – ne v izboljšanju delovnih pogojev ne v vzpostavitvi vavstva zaposlenih;
- stanovanjska politika MNZ je še vedno neznanca, dopustovnanje delavcev in počitniška dejavnost MNZ pa improvizacija in slaba imitacija nekdanjega sistema;
- delovne naloge in status zaposlenih še vedno urejajo predpisi iz drugega časa.

Torej? »Položaj delavcev ONZ se v tem letu ni v ničemer izbolj-

šal; v nekaterih delih se je celo poslabšal – tako v absolutnem kot tudi v relativnem pogledu.« je po razpravi ugotovil predsednik PSS Zdravko Melanšek.

Po javni seji sveta PSS je bila v Mariboru še »predstavitev in razprava o predlogu Zakona o javni varnosti«, ki ga je vlada že poslala v parlamentarno proceduro. Nadomestil naj bi sedanji zakon o notranjih zadevah. Že kar uvodoma so izrazili začudenje, zakaj jim ministristvo ni omogočilo sodelovanja pri pripravi tega zakona, čeprav bi jim ga po pogodbi med MNZ in PSS moralo zagotoviti. Tako bodo na posamezne člene zakona pač primorani vplivati med posameznimi branji v parlamentu. Kot je bilo slišati v razpravi, jih bo zanimalo, kaj spada k službi policije in kakšna oblika državne organiziranosti ta služba pravzaprav sploh je. Pojem »služba« je v sistemu slovenske državne uprave namreč neznan. Za PSS pa ostaja neznanca tudi vprašanje, kakšne organizacijske spremembe bo povzročil novi zakon v primerjavi s sedaj veljavnim sistemom. Predlog novega zakona dalje ne razčisti dileme, ali je policija civilna ali vojaška služba državne uprave; v dveh točkah policiste namreč opredeljuje kot pripadnike oboroženih sil. Nedorečeno ostaja tudi vprašanje pritožbenega postopka državljana na delo policista, neustrezno urejena pa nekatera vprašanja s področja delovnih razmerij za policiste (pogoji za sprejem v delovno razmerje, preizkusi znanja, zaščita policista, ki dela v skladu s predpisi, disciplinska odgovornost itd., nenazadnje pa tudi omejitve dejavnosti policista

PESTER TEDEN – Zdravko Melanšek.

izven delovnega časa). Skratka, neznanek je kar veliko...

Teden PSS se je v petek nadaljeval v Trzinu z javno predstavitev »problematik delovnih pogojev v ministrstvu za notranje zadeve«, ki se v tem letu po stavki niso prav nič izboljšali. O tem najbolj zgovorno pričajo podatki iz analize ustreznosti delovnih pogojev po enotah, ki jo je opravilo MNZ: od 178 pregledanih objektov je 36 (ali 20 odstotkov) absolutno neprimernih za delo, nadaljnjih 58 pa jih je na meji ustreznosti; samo 37 od 102 objektov zadovoljuje kriterije požarne varnosti; 15 odstotkov skladov za orožje bi bilo treba zaradi neustreznosti takoj zapreti; 32 odstotkom prostorov za pridržanje bi bilo treba prepovedati uporabo... Pričakovali bi, da bo zavoljo takšnih podatkov MNZ ta-

koj izdelalo sanacijski načrt, vendar ga še nismo videli.« je odgovornim očital Melanšek. Še zlasti jim je zameril, da še vedno ni predvidenega načrta ureditve razmer na mejnih prehodih s Hrvaško, ki so pod kritiko.

V ponedeljek je PSS v Novi Gorici organiziral javno tribuno z naslovom »Nov plačni sistem v organih za notranje zadeve«. In ker so policisti zadnje plače že dobili po novem, so lahko ugotovili le tisto, na kar so opozarjali že ob nastajanju novega zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti:

- da ne upošteva različnih delovnopравниh položajev zaposlenih v teh dejavnostih, saj še vedno ni niti predloga zakona o javnih uslužbencih;
  - da tako ta zakon kot tudi pravilnik o napredovanju ne upoštevata posebnosti v takšni dejavnosti, kot je policija, kjer gre za hierarhične odnose in subordinacijo;
  - da splošna zakonodaja še vedno omogoča plačilo po delovnih mestih, nov sistem pa vzporedno uvaja plačilo po plačilnih razredih, zato je zmeda popolna.
- »Osnovna kritika tega plačnega sistema je pa ta, da je znižal vrednost dela v policiji, ker je več vzel kot pa dal; oziroma: ni nadomestil tistega, kar je vzel.« je povzel Melanšek in pojasnil, da se je količnik sicer povišal, da pa so se zmanjšali dodatki za posebne obremenitve, omejitve in prepo-vede. »Tako ima dobrih deset odstotkov zaposlenih v ONZ po novem sistemu nižje plače, kot jih je imelo doslej. Še zlasti so oškodovani tisti, ki nimajo statusa pooblaščenih uradnih oseb.«

V torek je PSS v Gotenici pripravil posvet o »organiziranju in delovanju Policijskega sindikata Slovenije«, v sredo pa v Slovenj Gradcu še posvet »Policijske starišine med delodajalcem in sindikatom«. Teden PSS se bo končal s slavnostno akademijo v Ljubljani. (Več o tem v prihodnji številki.)

Damjan Križnik

Vodstvo Svobodnih sindikatov poziva kolege iz KNSS k prenehanju napadov.

nam »prerekli« prav vse. Z listinami pa lahko dokažemo, da smo v lastninskem zakonu, o soupravljanju in tudi v zakonu o stečajih uveljavili napredna stališča v korist delavstva. Ker so kolegi iz KNSS namesto skupnih točk iskali le možnosti razhajanja, sklepamo, da so hoteli načrtno slabiti sindikalno gibanje v Sloveniji. Bojim se, da imajo podobno ozadje tudi ideje nekaterih strank o ustanovitvi sindikalnih forumov. Tako Rajko Lesjak.

Albert Vodovnik je tem besedam dodal, da kolegi iz KNSS mečejo SKEI le polena pod nogo. Po Vodovnikovem mnenju KNSS dela v škodo delavcev, ker zaradi političnih

podjetij, omogoča kreditiranje članstva. Svobodni sindikati po Lesjakovih besedah nimajo nobenih starih skladov.

Svobodni sindikati ne nasprotujejo delitvi sindikalnega premoženja. Zelijajo pa, da bi jih drugi sindikati podprli pri zahtevi za vračanje premoženja, ki je bilo sindikatom odvzeto pred 50 leti. Delitev premoženja, s katerim Svobodni sindikati umno gospodarijo, pa bo možna šele po določitvi kriterijev. Če se sindikati zanje ne bodo mogli dogovoriti, bo potreben zakon.

Tiskovno konferenco je Dušan Semolič zaključil z željo po umiritvi konflikta s KNSS – Neodvisnost.

Franeč Kavčič

V MARIBORU STAVKA 2750 KOVINARJEV

Prejšnji teden so v Mariboru stavkali delavci v petih podjetjih kovinske in elektroindustrije: v Tamovih družbah Gospodarska vozila, Inženiring in vzdrževanje ter Motor, v Karoseristu in v podjetju v mešani lastnini »W comp. G«. Skupno je tako v Mariboru minuli teden stavkalo 2750 kovinarjev, večina pa stavko nadaljuje tudi v tem tednu.

»Vsem stavkam je skupno to, da delavci sedaj – v začetku oktobra – stavkajo za avgustovske plače,« pravi sekretar območnega odbora SKEI za Podravje Edi Ozimič.

»Težave s katerimi se srečujejo delavci v Tamu, ki morajo že pol leta vsak mesec plačo izsiliti s stavko, so znane. Tam še vedno ni dobil kredita za obratna sredstva, s katerim bi lahko pogljal že naročeno in avansirano proizvodnjo za znane kupce, čeprav mu vlada in poslovne banke pomoč obljubljuje že od maja. Ker ni kreditov, Tamovim družbam tudi iz meseca v mesec primanjkuje likvidnih sredstev za plače.

»Tokrat stavkajo delavci v Gospodarskih vozilih ter družbi Inženiring in vzdrževanje za poračun julijskih plač, za tretji del regresa ter za akontacijo avgustovskih plač, v družbi Motor pa za avgustovske plače in tretji del regresa,« pojasnjuje predsednik sindikata SKEI v Tamu Drago Gajzer. Stavka v omenjenih družbah, ki zaposlujejo 2300 delavcev, traja že več kot teden dni, kdaj pa bodo vodstva družb lahko izpolnila vsaj del stavkovnih zahtev, pa še ni mogoče reči. Res pa je, da stavka bistveno ne ogroža proizvodnje Tama, saj je v omenjenih družbah več kot polovica delavcev na čakanju

in zaradi pomanjkanja obratnih sredstev teče proizvodnja z 20-odstotnimi zmogljivostmi.

»Delavci Tama nestrpno pričakujejo odgovor ministrstva za gospodarske dejavnosti in poslovnih bank, ki so od poslovodstva in upravnega odbora Tama prejšnji teden dobile projekt sanacije Tama,« pravi Gajzer in dodaja, da delavci upajo, da bodo banke sanacijo Tama podprle.

Minuli teden so stavkali tudi delavci v Karoseristu, ki zaposluje 158 ljudi. »Delavci terjajo avgustovsko plačo in regres za letni dopust,« pojasnjuje predsednik SKEI v Karoseristu Drago Bauman.

Karoserist, kjer proizvajajo nadgradnje za specialna vozila, ima že dalj časa velike likvidnostne težave. Podjetje najbolj bremeni prezadolž-

nost iz prejšnjih časov, pa tudi tekoče poslovanje ni pozitivno. Vendar pa je program Karoserista zanimiv, saj je to edino podjetje v Sloveniji, ki izdeluje nadgradnje za specialna vozila, zato delavci upajo, da jim bo država pomagala premostiti težave.

Zaradi pomanjkanja sredstev so se do skrajnosti zaostrili tudi notranji odnosi v Karoseristu. Minuli teden se je sestala skupščina podjetja in ugotovila, da upravni odbor ni opravljal nalog skladno s 40. členom statuta, zato ga je razrešila in imenovala začasno vodstvo podjetja. Novo vodstvo je konec tedna organiziralo razgovor s predsednikom mariborske mestne vlade Antonom Rousom in ga zaprosilo, naj v čim krajšem času izposluje sestanek z ministrom za gospodarske dejavnosti dr. Maksom Tajnikarjem in ministrico za delo Rino Kli-

nar. Na sestanku bi morali skupno oceniti, kakšna je perspektiva podjetja in kako razrešiti vprašanje 55 presežnih delavcev in 27 presežnih delavcev, ki jih štiti zakon.

Sindikata SKEI se zavzema za ohranitev zdravega jedra Karoserista, saj ima kar nekaj strokovnjakov in usposobljenih delavcev ter zanimiv program. Res pa je, da so delavci iz dneva v dan bolj apatični, posebej še, ker se s skromnimi plačami, ki jih prejemaajo neredno, vse težje prebijajo iz meseca v mesec. Večina delavcev zasluži od 30 do 40 tisoč tolarjev mesečno.

Minuli teden je prekipelo tudi 140 delavcem v podjetju »W comp. G«, kjer je večinski lastnik znani poslovnež slovenskega rodu iz Kanade Walter Wolf. Delavci so se po besedah predsednika SKEI, Josipa Humka, 19. septembra

odpovedali stavki, ker jim je Walter Wolf obljubil avgustovske plače do začetka oktobra. Delavci so mu zaupali, zato so bili toliko bolj razočarani, ko avgustovske plače do začetka oktobra niso dobili. Tako so 3. oktobra začeli stavkati. Vse bolj jih tudi zanima, kakšna je perspektiva podjetja, saj kljub obljubljenim spremembam še vedno ohranja stare programe in trži in posluje »po starem«.

Stavke 2750 kovinarjev opozarjajo na velike razvojne probleme in dileme kovinske industrije v Mariboru. Kdaj in kdo bo stavkajočim povedal, kakšno perspektivo imajo podjetja, v katerih delajo? Brez takšnega odgovora se bodo stavkajoči kovinarji težko vrnili na delo, saj številni ne vidijo več pravega smisla svojega dela.

Tomaž Kšela

FINANČNA NEDISCIPLINA TUDI V SINDIKATIH

V območni organizaciji ZSSS za Podravje se je letos do konca septembra zbralo realno manj sredstev od članarine kakor v enakem obdobju lani, čeprav se je disciplina pri plačevanju oziroma zbiranju članarine v zadnjih mesecih povečala. To so med drugim ugotovili na seji območnega sveta ZSSS za Podravje.

Podatki o zbrani članarini kažejo, da je rast plač v Podravju letos manjša od pričakovane. Poleg vrste objektivnih pa po besedah predsednice območnega sveta ZSSS za Podravje Metke Roksandič nekateri neupravičeno neredno ali sploh ne plačujejo članarine, čeprav po drugi strani izkoriščajo vse pravice, ki jim jih daje statut – vključno s pravico do strokovne oziroma pravne pomoči, ki območno organizacija veliko stane. Razumljivo je, da ne morejo plačevati članarine vsi tisti, ki so po statutu zaradi šibkega socialnega stanja plačevanja članarine oproščeni, nobenega opravičila za nedisciplino pri njenem plačevanju pa ni za tiste člane, ki to zmorejo, je poudarila Roksandičeva. V Podravju je že čez 32 tisoč brezposelnih, od katerih nekateri izgubijo stik z organizacijo, čeprav jih le-ta zastopa denimo v stečajnih postopkih in podobno. Odslej bodo v Podravju strožje izvajali določila, da članom, ki do organizacije niso poravnali svojih obveznosti, ne nudijo pomoči.

Stane Šajn je dejal, da bi se morali člani bolj zavedati, da je plačevanje članarine pravzaprav izraz

solidarnosti med člani. Brez zbrane članarine sindikat ne bi mogel pomagati svojim članom v stiski, zato ne bi bilo prav, da bi vsakdo gledal, koliko bo dobil za plačano članarino od organizacije nazaj.

Stanko Mlakar, Franc Werner Petek in Marjan Fras so opozorili na nedisciplino pri plačevanju članarine in na zadrževanje članarine. Ali se bo res tudi znotraj sindikatov uveljavila takšna finančna nedisciplina, kakršni smo priča v državi nasploh, so se vprašali in zavzeli za spoštovanje pravil, ki so v ZSSS sprejeta in zapisana.

Milko Ledinek je opozoril na problem plačevanja članarine v upravi, saj je vprašanje, ali bodo po centralizaciji uprave posamezna ministrstva pripravljena članarino avtomatično nakazovati na matična območja. Ivan Jurš pa se je zavzel za ažuriranje evidenc, saj sindikalni predsedniki v podjetjih marsikdaj niti natančno ne vedo, ali člani redno plačujejo članarino ali ne. Na predlog Franca Bratuša pa bodo o tej problematiki spregovorili tudi vsi območni odbori.

Na seji sveta ZSSS za Podravje so govorili tudi o službi pravne pomoči, ki nudi pomoč okoli 10 tisoč članom. Služba bo poslej tako organizirana, da bo v njej delala ena diplomirana pravica s pravosodnim izpitom, po pogodbi pa bodo nudili pravno pomoč članom ZSSS še trije odvetniki, ki so že doslej delali na tem področju.

TK

Minuli teden so v Mariboru tri dni stavkali delavci Gradisa, ki ima okoli 400 zaposlenih. Delavci so terjali avgustovske plače. Ko jim jih je vodstvo izplačalo, so ponovno poprijeli za delo. Stavka v Gradisu je bila povod za naš pogovor s sekretarko območnega odbora sindikata delavcev v gradbeništvu za Podravje Branko Jurak.

»V Gradisu se še vedno obnašajo tako, kakor da gre za veliko podjetje. Vendar si 'megalomanije' (drago opremljanje gradbišč, avansi številnim podizvajalcem in podobno) očitno ne bodo več mogli privoščiti. Tudi delavcem bodo morali vodilni večkrat pojasniti, kakšne perspektive ima podjetje. Gradis je v nevarnosti, da bo moral zaradi neplačanih poslov v stečaj, če SKB banka njegovih dolgov ne bo spremenila v dolgoročni kredit...«

»Sicer pa se recesija v gradbeništvu v Podravju postopoma končuje, saj imajo gradbena podjetja čedalje več dela in naročil,« ugotavlja Branka Jurak. »V lanskem letu se je število zaposlenih v gradbeništvu v Podravju zmanjšalo za 50 do 60 odstotkov, tako da sedaj marsikateremu gradbenemu podjetju že primanjkuje delavcev. Posebno primanjkuje tujarjev, železokrivcev, tesarjev in drugih kvalificiranih delavcev, zato so gradbena podjetja letos že zaprosila za delovna dovoljenja za 200 tujcev.«

SE GRADBENIKOM V PODRAVJU OBETAJO BOLJŠI ČASI?

Gradbeništvu Podravja je leta 1990 zaposlovalo 13 tisoč delavcev, sedaj pa je v rednem delovnem razmerju samo še 6 tisoč gradbenikov. Res pa je, da mnogi gradbeni delavci delajo tudi na črno pri privatnikih, saj se je, kakor pravi Jurakova, delo na črno v gradbeništvu v času krize zelo razpaslo. »Nekateri, zlasti mlajši delavci sedaj, ko so še pri močeh, ne mislijo na delovno dobo in na zavarovanje in zlahka nasedajo privatnikom ki jim za delo na črno obljubljuje večje plačilo...«

Aprila so plače v večini gradbenih podjetij v Podravju zaostajale za kolektivno pogodbo od 50 do 60 odstotkov.

Zaradi ugodnejših razmer v gradbeništvu, pa tudi zaradi aktivnosti in pritiskov sindikata delavcev v gradbeništvu, so se plače v zadnjem času nekoliko dvignile in zaostajajo za kolektivno pogodbo še 30 do 40 odstotkov, v nekaterih redkih podjetjih pa samo še 20

odstotkov. Čeprav se je uresničevanje kolektivne pogodbe izboljšalo, pa plače še vedno močno zaostajajo. Posebej slabo so trenutno plačani strokovnjaki. Kljub vsemu pa plače v strukturi stroškov gradbenih podjetij še vedno predstavljajo 30 odstotkov.

»Gradbena podjetja bi si morala pri dogovarjanju o delu izboriti bolj ugodne cene – takšne, da bi cena dela v strukturi celotnega posla predstavljala okoli 15 odstotkov,« je prepričana Jurakova.

Gradbenike pa močno pesti tudi finančna nedisciplina v državi, saj plačila za delo marsikdaj ne uspejo izterjati po običajnih poteh, izterjava dolgov preko sodišč pa je izredno draga.

»Kljub težavam pa se gradbenikom v Podravju obetajo boljši časi, saj imajo čedalje več dela – to pa je tudi najvažnejše,« poudarja Branka Jurak.

Tomaž Kšela

SPLOŠNA STAVKA V ITALIJI

V petek, 14. oktobra bo v sosednji Italiji največja splošna stavka, ki so jih tamkajšnji sindikati organizirali po 2. svetovni vojni. Povezale so se tri največje italijanske sindikalne zveze CGIL, CISL in UIL, da bodo organizirale protest zaposlenih proti napovedanemu proračunskemu zakonu za leto 1995, ki ga je vlada Silvia Berlusconi parlamentu v tem času ponudila v sprejem.

Proračunski zakon namreč uzakonja ostro reformo pokojninskega sistema in v manjši meri tudi sistema zdravstvenega zavarovanja, ki bo prizadela vse. Italijanski sindikati opozarjajo, da reforma pomeni pomemben korak v smeri odpravljanja socialne države, ki jo je italijanska družba gradila 50 let. Vlada želi zmanjšati pravice pokojninsko zavarovanih in upokojenih v obveznem državnem zavarovanju in na tak način ljudi prisiliti, da bodo začeli sklepati dodatna prostovoljna pokojninska zavarovanja, za katera država ni odgovorna. Po upokojitvi bodo namreč ljudje lahko računali na bistveno nižjo pokojnino

od te, ki jo prejema današnja generacija upokojencev. Različne kategorije delavcev bodo različno prizadete, toda reformo bodo občutili prav vsi. Tudi upokojencem se obetajo omejitve pri usklajevanju pokojnin. V zdravstvu pa naj bi poslej bilo treba doplačevati za prvo pomoč.

Množično udeležbo v stavki so napovedale vse kategorije zaposlenih. Sindikati stopnjujejo razpoloženje z organiziranjem predhodnih protestnih shodov, kakršen je bil v Milanu 10. oktobra in ki se ga je udeležilo 20.000 ljudi. Splošna stavka bo uradno trajala 4 ure, toda v resnici bo država paralizirana ves dan, saj so različne panoge napovedale podaljšanje stavke in različne ure izvedbe stavke. Komunalni delavci v vsej državi ter delavci v regijah Veneto, Toscana, Calabria in Lazio bodo stavkali 8 ur. Banke bodo zaprte ves dan, kar bo Italija občutila še nekaj naslednjih dni. Policisti in zaposlenih v časopisnih hišah bodo stavkali že 13. oktobra, tako da bo njihov protest možno občutiti 14. oktobra. Stavkali bodo delavci državne televi-

zije. Gledališča in kino bodo zaprti ves dan. Zdravstvo bo stavkalo eno izmeno – 6 ur in 40 minut. Enako vsi drugi državni zavodi. Gasilci bodo ukrepali le v nujnih primerih. Vlaki ne bodo vozili od 10. do 14. ure. Letala ne bodo vozila med 14. in 18. uro. Pomorščaki bodo odhode vseh ladij predstavili za 4 ure. Delavci v tekstilni, kovinski in živilski industriji, v zavarovanju itd. bodo stavkali 4 ure.

Izpada plače zaradi stavke delavcem ne bo povrnil nihče. Toda udeležba na njej bo popolna. Italijanski sindikati so v 60 mestih organizirali protestne shode, ki se jih bo udeležilo desetisoče delavcev. V naši bližini bodo protestni shodi v Trstu, v Vidmu, v Pordenonu in v Monfalconu. Shodi so sklicani za 9. uro.

Sindikati so predlog vlade za pokojninsko reformo razumeli kot spopad vlade s sindikati. Pričakujejo, da se bo boj po splošni stavki nadaljeval. Napovedujejo stopnjevanje pritiska in še več in drugačnih protestnih akcij.

Italijanskim kolegom želimo v sindikalnem boju uspeh!

Lučka Böhmler

Simon Wiesenthal PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

SPOMINI

PRAVICA, NE MAŠČEVANJE

Vsakokrat, ko se je Simonu Wiesenthalu posrečilo pred sodnika pripeljati kakega nacističnega morilca, je svetovni tisk o njem pisal kot o »lovcu na nacistične«, »judovskemu Jamesu Bondu« ali celo kot o »maščevalcu Judov«. Toda on je hotel, da bi ohranil spomin na mrtve, ni želel netiti sovraštva; zahteval je pravico, ne pa hlepel po maščevanju.

Wiesenthal je avtor številnih knjig. V naši založbi smo izdali prevod njegove zadnje, z naslovom PRAVICA, NE MAŠČEVANJE. To je hkrati prvo njegovo v slovenščino prevedeno delo.

Pokličite (061) 321 255.
Cena knjige je 2.500 SIT.

Sindikalna lista

Prvi del	september 1994
1. Dnevnice	SIT
- cela dnevnicca (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	4.341
- polovična dnevnicca (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	2.171
- znižana dnevnicca (od 6 do 8 ur, če se potovanja začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.511
2. Kilometrina (od 1. 8. 1994 dalje)	22
3. Ločeno življenje	28.550
4. Prenečitelj se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	1.302
5. Regres za prehrano	6.078

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje maj 94 do julija '94 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od maja 94 do julija '94 znaša 56.332,00 tolarjev.

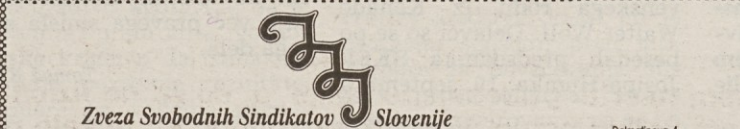
1. Jubilejne nagrade

- za 10 let 28.166,00
- za 20 let 42.249,00
- za 30 let 56.332,00

2. Nagrada ob upokojitvi 168.996,00

3. Solidarnostne pomoči 56.332,00

Vir: podatki Zanoda RS za statistiko

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije

Daržnovo 4
1000 Ljubljana
tel: 061/110-03
telex: 061/17-06

IZJAVA ZA JAVNOST Datum: 12. oktobra 1994

V Svobodnih sindikatih Slovenije smo že v mesecu avgustu opozorili javnost na veliko verjetnost, da bo izgradnja avtoceste Arja vas - Vransko dodeljena italijanskemu podjetju. Navzlic takratnih opozoril, da bi takšna odločitev šle zlasti prizadela celjsko gospodarstvo, ki se za naša v izjemno težkih razmerah ter da zaradi nespoornosti prisotnega nacionalnega interesa pričakujemo, da smo, pri relativno podobnih pogojih absolutno prednost slovenski gradbeni podjetja, je DARS ob podpori vlade sprejel odločitev, ki smo ji Svobodni sindikati Slovenije nasprotovali.

Dejstvo je, da takšna odločitev onemogoča tuji firmi, da dobi smetano tega posla, naši delavci, ki bodo morebiti delali za tuje na gradbiščih avtoceste pa bodo dobili nižjo plačo, kot če bi bila direktni izvajalec del naša podjetja. V tem primeru gre za ceno in nainvo sklovanje na pravila tržnega gospodarstva in odprtost naše za nujno potrebno konkurenco. Le sanjamo lahko o ustrezni recipročnosti - da bi v Italiji, v imenu pravil odprtosti tržnega gospodarstva, dali realno možnost izgradnji njihovih avtocest kateremu koli slovenskemu gradbenemu podjetju.

Zveza svobodnih sindikatov zahteva, da nevtralna institucija pregleda vse ponudbe razpisnega projekta izgradnje avtoceste Arja vas - Vransko in javno odgovori tudi na že izrečene poudarke slovenskih gradbenih podjetij.

Mag. Dušan SEMOLIČ
Predsednik ZSSS

KAJ DELAJO v republiških odborih

Sindikat delavcev trgovine

Glede na rast cen na drobno v obdobju april-september 1994 in na osnovi eskalacijske lestvice, določene v 2. točki tarifne priloge k kolektivni pogodbi dejavnosti trgovine za leto 1994, se z oktobrom izhodnišne bruto plače povečajo za 3,2% in znašajo:

Tarifni razred	Izhodišna bruto plača v SIT za poln delovni čas za oktober, november in december 1994
I. ENOSTAVNA DELA	39.328
II. MANJ ZAHTEVNA DELA	43.264
III. SREDNJE ZAHTEVNA DELA	48.373
IV. ZAHTEVNA DELA	53.879
V. BOLJ ZAHTEVNA DELA	60.958
VI. ZELO ZAHTEVNA DELA	72.757
VII. VISOKO ZAHTEVNA DELA	82.589
VIII. NAJBOLJ ZAHTEVNA DELA	98.320
IX. IZJEMNO POMEMBNA, NAJBOLJ ZAHTEVNA DELA	117.983

Obveščamo vas, da bo 2. skupščina Sindikata delavcev trgovine Slovenije 20. oktobra letos na sedežu sindikata v Ljubljani, Dalmatinska 4.

Izdali smo brošuro »Kolektivna pogodba dejavnosti trgovine«. Naročite jo lahko na območnih odborih dejavnosti ali pa na sedežu Sindikata delavcev trgovine. Stane 110 tolarjev. Franc W. Petek, predsednik

Sindikat poklicnih gasilcev Slovenije

»Popravek« kolektivne pogodbe?

Več pobud je že bilo, da bi »popravili« kolektivno pogodbo za poklicne gasilce. S sprejemom aneksa k splošni kolektivni pogodbi za negospodarstvo o izhodniški plači 29.500 tolarjev se je stvar nekoliko pomirila, pa vendar nam ostane ureditev primernejšega razvrščanja v tarifne razrede.

Postojna in Ilirska Bistrica sta bili uvrščeni med kraje, kjer je možno ureditev zavarovalne dobe za gasilce s povečanjem. Predlagali smo, da bi bili mednje uvrščeni še vsaj Ravne, Lendava in Trbovlje, verjetno pa je takih krajev še nekaj. Obenem smo menili, da bi morali biti kriteriji za dodelitev benefikacij delovni pogoji, organiziranost in strokovneocene.

V začetku novembra načrtujemo sklic skupščine, da bi ocenili našo organiziranost in se pripravili na 2. kongres ZSSS. Miloš Mikolič, sekretar

PRIJATELJE SPOZNAŠ V NESREČI

Člani predsedstva ZSSS so med pešico potnikov mednarodnega vlaka, ki je v petek ob 11. uri pripeljal na ljubljansko železniško postajo, zamažali obraz znanega gosta. »O, pa sem bil na tem vlaku,« jim je Sulejman Hrle, predsednik sindikatov Bosne in Hercegovine, malce zagrenjeno pripovedoval dobro uro kasneje v Domu sindikatov Slovenije. »Le na hrvaško-slovenski meji so me naglali dol, ker nisem imel pravega vizuma.« Vsega hudega vajeni Hrle se je tako soočil še z eno realnostjo razpada nekdanje skupne domovine.

»V teh dveh letih in pol vojne na ozemlju Bosne in Hercegovine je agresor pobil več kot 200.000 ljudi in posilil več kot 150.000 naših žensk in deklet,« je Sulejman Hrle začel že prej napovedano tiskovno konferenco, na katero je zaradi zapletov na potovanju prišel tako rekoč naravnost s postaje. »Okupiral je 70 odstotkov ozemlja BiH in ga etnično očistil; poleg genocida pa izvaja še urbi et ubi, saj ni porušil in nekaj več kot tisoč džamij in drugih cerkva, pač pa tudi najlepše dele številnih mest. Uničil pa je tudi prek 70 odstotkov tovarn, tako da je tudi 70% delavcev ostalo brez dela. Laborčji torej zato bi na tej tunjeji, ki sem jih začel na Madžarskem in nadaljeval na Hrvaškem, rad še enkrat dvignil svoj glas zoper indolentnost Evrope in vsega sveta, ki vse to gleda, ne stori pa nič radikalnega...«

Preden se je odpravil na pot, je šel štiri kilometre daleč po vođo za svojo ženo in otroke. »Štiri kilometre tja, štiri nazaj.« Zračunal sem, da sem v teh dveh letih in pol samo v to vođo prepešah toliko kilometrov, kot jih je od Sarajeva do Bruslja, kamor sem namenjen!« je pripovedoval. »Pred vrati je zima, mi pa smo brez plina, elektrike in drv. Že med prvo zimo smo posekali večino dreves, med drugo pa preostala in pokurili še parket, pohištvo...« Zjad smo pred tretjo; bojim se, da jih bo pol pomrlo zaradi mraza...«

Seveda se in ta tiskovni konferenci slej ko prej pojavilo vprašanje, kaj lahko v takih razmerah sindikat

voril Hrle, zraven pa dodal, da se je tudi sam vprašal: ali naj gre na fronto črto ali naj ostane v napol porušeni sindikalnem domu. »Ne, Hrle, na fronti bomo mi; ti pa vodi organizacijo in razmišljaj, kako nam boš lahko najbolje pomagal!« so mu odgovorili kolegi in ga prepričali. »Sindikat ima toliko podobno vlogo kot vse druge organizacije v vojnih razmerah: organizira obrambo in -kolikor je mogoče - proizvodnjo, prek svojih

kanalov pa vzpostavlja komunikacijo z Evropo in svetom,« je nadaljeval Hrle in dodal, da je pri tem kar uspešen. »Ko sem bil na obisku v Italiji, so me gostitelji vprašali, s kom bi se rad srečal. Izbral sem papeža, ker ga imam za velikega miro-

sploh počne. »Ko je že kar v prvih dneh vojne na našo zgradbo padlo 23 granat in jo na pol porušilo, smo se tudi mi znašli pred dilemo: ali razpustiti organizacijo ali jo prilagoditi za delo v vojnih razmerah. Odločili smo se za slednje,« je odgovoril Hrle, zraven pa dodal, da ima njegova beseda v svetu še posebno težo. Takoj me je sprejel in mi je takoj obljubil, da bo prišel v Sarajevo. Žal je moral potem obisk odpovedati.« No, še bolj pomembno pa je gotovo dejstvo, da po domala vsaki njegovi komunikaciji s kolegi po svetu prispeje v BiH kakšen konvoj s hrano in zdravili.

Proizvodnja? »Za vsa BiH nimam točnih podatkov, imam pa jih za Sarajevo.

VEZENINE SO OLASTNINJENE

Stečajni postopek Vezenin z Blede se je končal s poravnavo med novim zasebnim lastnikom, Skladom in delavci, katerih terjatve je slednji spreminil v lastniški delež. Pisno soglasje za zamenjavo listin za manj izplačane plače v enoten in skupen lastniški delež je podpisalo 76 odstotkov sedanjih in bivših delavcev podjetja. S takšno poravnavo pa se niso strinjali delavci obratov Vezenin iz Kočevja, Ilirske Bistrice in Vipave.

Delavci so s podpisom poravnave sprejeli tudi odločitev, da bo njihov delež v Vezeninah upravljal njihov obdobiščeni Sandi Bartol, predsednik Svobodnih sindikatov za Gorenjsko, ki jih je zastopal ves čas bitke za preživetje. Bartol bo upravljal premoženje, ki je uradno ocenjeno na 256 milijonov tolarjev in pomeni 15 odstotkov vrednosti celotnega premoženja Vezenin.

S podpisom poravnave je Sklad za razvoj kot bivši lastnik Vezenin izpolnil svojo obveznost do delavcev, ki so dve leti prejeli manjšane plače. Poravnano pogodbo so pred odvetnikom Janezom Pernušem podpisali Milan Hudočevnik (za Vezenine d. o. o.), Uroš Korže za Sklad in Sandi Bartol v imenu zaposlenih. Podpisana pogodba temelji na tezi o negotovosti izterjave terjatve delavcev

do Sklada, ki je zanje načelno rezerviral 20-odstotni lastniški delež. Zaradi te negotovosti in zaradi upanja v odzdravitev Vezenin pa se je večina delavcev odločila terjatve spreminiti v lastniški delež. Delavci so s tem odstopili od sodnega preganjanja bivšega lastnika. Letošnje poslovanje Vezenin kaže, da ima podjetje perspektivo zlasti zaradi tržno zanimivega programa. Prav ta program je verjetno privabil tudi kupca, to je podjetnik Toni Maglića iz Kozine.

Pogodba o ureditvi medsebojnih razmerij med Skladom, Vezeninami in delavci je verjetno unikat, katerega dobre in slabe strani bo pokazalo šele življenje. Po pogodbi so delavci enotna pogodbenca stranka in lahko svoje interese uveljavljajo le prek pooblaščenec osebe. Ker je Sklad izpolnil svoje obveznosti, so se delavci odre-

Sandija Bartola (na sliki) je 300 delavcev Vezenin pooblastilo, da upravlja njihov lastniški delež. Kot sindikalist pa se bo moral točki tudi za socialne in materialne pravice vseh zaposlenih.

NAŠI V AVSTRIJI, PRI NAS PA TUJCI

»Čprav smo tudi letos pričakovali, da bomo - tako kakor lani in prejšnja leta - težko dobili obrabce jabolk in grozdja, se naše slabe slutnje niso povsem uresničile,« pravi vodja proizvodnje pri mariborskem Vinagu Andrej Kos. Vinag ima 218 hektarjev jabolnovih nasadov in 320 hektarjev vinogradov. Da jeseni pospravijo vse sadje v kleti in grozdje pod prešo, potrebujejo več kot mesec dni 500 do 600 obrabcev.

»Prejšnja leta smo obrabce zelo težko dobili, letos pa je zanimanje za obriranje sadja med ljudmi iz Maribora in okolice nekoliko večje, kljub temu pa so še vedno težave,« pravi Andrej Kos. Pri Vinagu imajo trenutno 400 do 450 obrabcev sadja s Stajerske. Prisiljeni so bili angažirati tudi več kot 100 tujcev - zlasti iz Hrvaške in Srbije.

Obriranje sadja je sezonsko delo, zato obrabci pri Vinagu delajo po pogodbi. Spreten obrabec, ki izpolnjuje normo in nabere denimo v povprečju 60 kilogramov jabolk na uro, zasluži 176 tolarjev. Obrabci delajo deset ur, zato lahko dnevno zaslužijo 1760 tolarjev. Za malico pa dobijo dodatnih 273 tolarjev, saj pri Vinagu toplih malic za obrabce letos ne pripravljajo. V 22 delovnih dneh v mesecu lahko tako obrabec pri Vinagu zasluži nekaj manj kot 39 tisoč tolarjev, za malico pa dobi še nekaj več kot šest tisoč tolarjev. Gre za neto izplačila, Vinag pa na to plača še vse davke. Vinag obrabce tudi zavaruje.

Pri Vinagu zagotavljajo, da obrabce ne morejo bolje plačati. Mnogi obrabci pa - razumljivo - želijo boljši zaslužek. Obrabci opozarjajo, da si morajo plačati tudi vožnjo na delo in nazaj (Vinag organizira prevoz samo v bolj oddaljene sadyovnjake in vinograde, zato jim od celodnevne dela ostane bolj malo. Ker pri Vinagu obrirajo sadje od 7. do 17. ure, so obrabci iz primestja zdoma ta-

Kar se Janezek nauči, to Janez zna...

krat dobijo še sadje in grozdje za domov. Najbolj veseli pa so tisti obrabci, ki jim uspe dobiti delo v sosednji Avstriji. Enotnevna plača tam znaša 400 do 500 šilingov oziroma okoli 450 do 550 tolarjev. Obrabci imajo zagotovljen prevoz od meje do »delovnega mesta« in nazaj, delodajalec pa poskrbi tudi za tri obroke dnevno in pijačo v zmeri količini. Obrabci morajo biti na meji ob sedmi uri, delo pa traja od 8. do 17. ure. Norm ni, vendar delo poteka izredno intenzivno, saj z obrabci praviloma ves dan delajo tudi delodajalci. Res pa je, da zadnje

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Potrebujete kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, ampak se tiče tudi temeljnih lastniških razmerij in civilnega prava nasploh?

Pomislili smo tudi na vas! Odele tobre lahko vsak četrtek od 16. do 17.30 ure na našo telefonsko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljubljane in mu povedali, kaj vas teži. Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko (061) 313-942 vsak četrtek med 16. in 17.30 uro!

Vprašanje: Na podlagi stanovanjske pogodbe sem imetnik trisobnega stanovanja v Ljubljani. Stanovanje je bilo na podlagi dodelitve občinske odločbe dodeljeno novemu lastniku. Poleg tega imam tudi dvoobno stanovanje. Sem poročen in imam dva otroka. Lastnik stanovanja mi je povedal, da z mano ne bo sklenil najemne pogodbe in, da se moram, ker stanovanje zasedam nezakonito, iz njega izseliti. Kakšne so moje pravice v tem primeru in ali me res lahko lastnik izseli?

Odgovor: Ne glede na to, da ste po starem zakonu o stanovanjskih razmerjih imetnik stanovanjske pravice, lastnik z vami ni dolžan skleniti najemne pogodbe, če vam je mogoče odpovedati stanovanjsko razmerje brez zagotovitve najpotrebnejših prostorov skladno z določbami zakona o stanovanjskih razmerjih. In ker imate poleg trisobnega stanovanja še svoje dvoobno lastniško stanovanje, je to po določbah zakona o stanovanjskih razmerjih odpovedni razlog, in to celo brez zagotovitve najpotrebnejših prostorov. Lahko rečem le to, da lastnik z vami ni dolžan skleniti najemne pogodbe, kot to določa 148. člen stanovanjskega zakona. Tako boste stanovanje zapustili, saj ga zasedate brez veljavnega pravnega naslova.

Vprašanje: Leto 1986 sem začela živeti s starejšo gospo. Ta mi je s podnajemno pogodbo oddala v podnajem celotno stanovanje in podnajem celotno stanovanje. To pomeni, da stanovanje ne morete odkupiti, saj niste pridobili pravice do njegove uporabe.

Šala sem, da novi stanovanjski zakon določa, da ima podnajemnik, ki mu je bilo celotno stanovanje oddano v podnajem, enake pravice kot imetnik, če ne bi stanovanja oddal v podnajem, kar pomeni, da bi lahko takšno stanovanje odkupila. Zanima me, če je to res.

Star stanovanjski zakon je določal, da imetniku stanovanjske pravice v primeru, če gre v dom starejših občev, stanovanjska pravica ne preneha, razen izjemoma, če je z domom sklenila pogodbo o novem stanovanjskem razmerju in če je bilo dano soglasje centra za socialno delo. Vi tega ne navajate, zato sklepam, da starejši gospe, ki jo v vprašanju navajate, stanovanjsko razmerje ni prenehalo. Zato tudi niste mogli, kljub temu, da vam je bilo oddano v podnajem celotno stanovanje, na njem pridobiti pravice uporabe. Za to vas bi prišla v poštev tudi določba stavke zakona, ki je legaliziral nasilne vselitve oz. bivanje v stanovanju brez vsakršnega pravnega naslova ter tudi nezakonito oddajanje stanovanja v podnajem, kar pomeni, da stanovanje trajalo najmanj dve leti. To pomeni, da bi vi morali živeti v tem stanovanju dve leti od smrti starejši gospe, vendar pa medtem (novembra 1991) ni bilo smelo priti do uveljavitve novega stanovanjskega zakona, ki takšne legalizacije ne pozna. Zato za vas ni mogoče uporabiti določila 149. člena stanovanjskega zakona, čeprav vam je bilo oddano v podnajem celotno stanovanje. To pomeni, da stanovanje ne morete odkupiti, saj niste pridobili pravice do njegove uporabe.

KAJ DELAJO

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Še pomnite sklep o dodatnem financiranju?

Najprej moramo popraviti napako v informaciji o poteku 10. DŠT v Kopru, objavljeno v eni prejšnjih števil DE. Pri naštevanju zmagovalcev v posameznih disciplinah je prišlo do »preskočitve«, saj je zmagovalce v kegljarju Komunalna Celje; SP Zaporje ob Savi je zmagovalce v streljanju z zračno puško, v šahu pa KP Ptuj. Za napako se opravičujemo.

Po skupščini se je naša aktivnost malce umirila. Za vse nove člane ROS in organov smo vodstvom podjetij poslali informacijo o njihovi izvolitvi s prošnjo, naj jim omogočijo normalno opravljanje te funkcije. Izdelan je zapisnik skupščine, čisto pisni statuta in drugih dokumentov. Vsem sindikalnim zaupnikom smo poslali sestav novoizvoljenih organov in sklep o dodatnem združevanju sredstev za normalno opravljanje ROS.

Samo zaupnikom v komunalnih organizacijah pa smo poslali brošuro z našo panožno kolektivno pogodbo. Sredstva se potaši že zbirajo in smo lahko že poravnali nekaj manjših računov, povezanah s pripravlo kolektivne pogodbe in izvedbo skupščine. Nekaj večjih nam še ostane, zato pozivam vse k čimprejšnji realizaciji tega sklepa skupščine.

Zaradi problematike plač in ureditve notranjih razmerij se je sestal izvršni odbor sindikata Komunale Trbovlje. Ugotovili smo, da jih zakon o plačah ovira pri izboljšanju rabe, pa tudi, da je nujen skupno dogovorjeni pravilnik o razvrščanju v plačilne razrede. Nujno je določiti plačilne razrede kot aneks k panožni kolektivni pogodbi, za kar je že določen rok 30. november.

Miloš Mikolič, sekretar

v območnih organizacijah

Celje

Odrpito pismo gradbincev vladi in DARS

ZSSS, sindikat delavcev gradbenih dejavnosti celjskega območja z ogorčenostjo ugotavlja, da so se uresničile avgustovske napovedi o morebitni izbiri italijanskega podjetja kot izvajalca del za gradnjo avtocestnega odseka Arja vas-Vransko.

Ze takrat je na domnevno raigrnal Svobodni sindikat Slovenije, še zlasti pa Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije, in opozoril investitorja o pomembnosti odločitve. Isti hip se je pojavila izjava avtocestnega direktorja DARS o preuranjenosti sindikalnih opozoril. Kocka je sedaj padla in izvajalec del na avtocestnem odseku Arja vas-Vransko je italijansko podjetje. Tako je odločil investitor. S tem se strinja tudi Vlada Republike Slovenije.

Po menju direktorja pravne službe DARS so vsi postopki pred tako pomembno odločitvijo potekali v skladu s predpisi, zato jih je ob tem »nekoliko razjezilo« protestno pismo direktorjev nekaterih slovenskih gradbenih podjetij (predsem s celjskega območja).

Območni odbor sindikata delavcev gradbenih dejavnosti je celovito obravnaval predstavljene informacije pri tem ugotovil, da so le-te javnosti enostransko prikazane. Nacionalni program za izgradnjo avtocest v Sloveniji je za celotno slovensko gradbeno operativno veliko obdelo. Slovenskim ponudnikom je bila v dvojeznem postopku priznana »celo« sposobnost izvajalcev del po mednarodnih pravilih, dokončana odločitev pa se je ravnala po »ugodnih« cenah tujega ponudnika.

Gradbinci v Sloveniji smo prepričani, da bi država morala imeti interes zaščiteni priročnost pri odločitvi investitorja. Pri tem ne morejo biti poleg politične in zakulisne igre niti drugi kritični in javnosti neznanji interesi zahodnih sosedov.

Gre za to, da so naši delavci ostali praznih rok, izvajali bodo lahko le določena kooperantska dela po dasti nižjih cenah, kot pa so v osnovni pogodbi.

V sindikatih se sprašujemo, kako ne bi izbor ponzročilo ogorčenja med delavci, saj sta imela investitor in Vlada Republike Slovenije v svojih rokah škarje in platno. Razrezala sta ga tako, da je obetajoci ponovni, zagon slovenskega gospodarstva spjalval po vodi, najslabše pa smo jo odnesli gradbinci.

Odbor sindikata delavcev gradbenih dejavnosti celjskega območja, zato poziva tako investitorja kot Vlado Republike Slovenije, naj javno predstavi širše informacije:

- kako so slovenski ponudniki izpolnjevali razpisne pogoje investitorja (kader, surovine, oprema, cene...),
- kako bo ministrstvo za delo izdajalo deloma dovoljenja tujim delavcem, saj je med pogoji razpisa tudi ta, da mora izvajalec najmanj polovico del izvesti s svojimi delavci,
- ali so dnomi o pravotičnosti izbire ponudnika upravičeni ali gre za delavcem neznanne interese.

V svobodnih sindikatih celjskega območja se vsakodnevno srečujemo s težkimi gospodarskimi razmerami in nisko brezposelnostjo. Prav izgradnja avtocestnega odseka Arja vas-Trojane pa bi ob domačem izvajalcu lahko zagotavljala nadaljnje in nove zaposlitve delavcev.

Za odbor SDGS celjskega območja Milica Dabanovič

Zasavje

IPOZ se je izvil Koržetu

Trboveljski IPOZ se je po dveh letih uspešno izvil iz Koržetovega sklada. Pretekli petek je bilo v podjetju IPOZ srečanja, na katerem je Vojko Rovere v imenu kriznega menadzment predstavil rezultate, ki so jih v podjetju uspešno doseči pri sanaciji te nekaj zelo uspešne firme. Glavni povdariki v sanaciji podjetja so bili na organizaciji dela, opuščanju proizvodnih programov, finančni konsolidaciji ter izvorni orientaciji, saj dosegajo kar 85 odstotkov realizacije v izvozu v višjem cenovnem razredu.

Ob tem je pomembna ugotovitev Jožeta Smrkloja predsednika upravnega odbora podjetja, da je ZSSS v podjetju in na območju, kljub trdim pogajanjem za opredeljene pravice delavcev, opravila izpit - kako iz skorajšnjega stečaja s konstruktivnim pristopom prispevati k sanaciji firme.

Teden upokoencev v Trbovljah

Ta 4400 članska organizacija v letošnjem letu praznuje 47 let uspešnega dela.

Na zaključni svečanosti v Delavskem domu je Florjan Plevnik, predsednik Društva upokoencev Trbovlje, razčlenil bogato klubsko dejavnost v sekcijah in društvih, veliko delo, ki ga društvo opravi pri razreševanju gmotnih in drugih stisk svojih članov ter posebej govori o posmrtnem skladu, ki sta ga pred 18 leti ustanovila upokojenska in sindikalna organizacija.

Delavska godba Trbovlje pod vodstvom prof. Vuja Zupana pa je za upokoence pripravila koncert, nad katerim so bili vsi navzoči zelo navdušeni.

Ciril Urek, sekretar

PROTEST

LASTNEGA MALEGA OBLAKA
NIMAM, NE DAJAM,
LE V PEKLU LETIM

Od Osima do Ogleja ali italijansko razkazovanje mišic na malem slovenskem poligonu

BEGUNSKKE ORGANIZACIJE, SPONZORIRANE S STRANI DESNICE, SO DE MICHELISOV PROGRAM POPRAVILE V GESLO: VRNIMO SE V ISTRO, NE DA BI PREMICALI MEJE

Italijanski maksimalisti so navili svoje zvočnike do »fortissima« - Zdaj so nekdanji »izdajalci« postali ena izmed središčnih točk italijanskih zahtev do mlade slovenske države - Italija je postala v svojih zahtevah bolj odločna, ko je na volitvah zmagal desni pol italijanske politike

»Na obrobju tega središčnega dogajanja so se zgodile še druge stvari, ki samo potrjujejo domnevo o nekakšnem strateškem načrtu 'podesnjene Italije' o, če že ne fizičnem vračanju v Istro, pa vsaj o okrepljenem vplivu nanjo. Vojaške pokojnine so utišale prejedno glasna spominjanja na ravnanje italijanskega fašizma in v glavah mnogih preprostih Istranov iz nekdanje Italije, zatiralke slovenstva in hrvaštva v teh krajih, napravile dobrotnico, reševalko njihovih socialnih stisk.«

PANORAMA

Zmago Jelinčič, predsednik Slovenske nacionalne stranke in poslanec državnega zbora skorajda razkačen komentira dogajanje v Sloveniji in še posebej zadnje zaplete s Hrvati ob meji v Istri. Trdi:

ŠE ZMERAJ JE V SLOVENSKI POLITIKI NEKJE ZADAJ TEŽNJA, DA BI SE USTVARILA SLOVENSKO-HRVAŠKA KONFEDERACIJA, KI JO JE PROPAGIRAL VATIKAN

Bavčarjevi policaji so pobegnili pred »zguncano« stoenko. S Hrvati nismo uredili še nobenega odnosa - Vladni pogled na zunanjo politiko je pogled Slovenske krščanske demokracije - Kot predsednika odbora za obrambo me je odstavil Janša s pomočjo LDS - S Srbi bi se morali pogovoriti - Naša stranka se je razšla edino na točki odnosa do NOB - Zakon o denacionalizaciji je ena izmed največjih napak

»Krščanski demokrati ne bodo odšli iz vlade pod nobenim pogojem. To, da krščanski demokrati izsiljujejo na ta način, kaže samo na to, da je g. Drnovšek slab igralec pokra. Dejstvo je, da bi krščanski demokrati, četudi bi jim vzeli ministrstvo za zunanje zadeve in ne bi dobili nič drugega, četudi g. Bizjak ne bi bil izbran za ombudsmana, ostali v koaliciji, kajti niso tako neumni, da bi prepustili tako dobro molzno kravo, kot je ministrstvo za promet in zveze in ministrstvo za kmetijstvo.«

Naš
ocenevalec
politične
scene
na Slovenskem
prisoja

Prst gor LOJZETU PETERLETU,

češ da zna braniti svojo zunanjo politiko, pa čeprav nekateri trdijo, da ne daje nobenih rezultatov

Prst dol ZORANU THALERJU,

kajti v trgovini s porcelanom je škodo za sloni težko popravljati

Zakaj dr. Umek ni pravi

Zadnje dni so se mnogi komentatorji in politiki na veliko spraševali, ali je dr. Andrej Umek, ki so ga slovenski krščanski demokrati predlagali za novega zunanjega ministra, ustrezen človek za to pomembno funkcijo. Le vselej kritični in odklonilni Janez Janša je bil nekam spravljiv s tem predlogom... Pravzaprav pa dileme sploh ne bi smelo biti, saj je sam dr. Umek že 22. septembra 1994 (torej še pred uradno strankarsko kandidaturo za ministra) pokazal, da s svojimi (političnimi) pogledi pač ne more biti uspešen zunanji minister. V Slovincu je tedaj med drugim zapisal, da je eno od meril Evropske zveze za podelitev statusa pridruženega članstva državam v tranziciji tudi »personalna obnova na vodilnih položajih v državi«. Umek misli, da slovenske težave pri pridobivanju statusa pridruženega članice niso posledica italijanskega nasprotovanja, ampak rezultat neizpolnjevanja tega kriterija. »Dokler so vse tri najvidnejše državniške funkcije v rokah gospodov Kučana, Drnovška in Školca, samih najvidnejših funkcionarjev komunističnega režima, Slovenija nima možnosti za pridruženost članstvo v Evropski zvezi.« Le kaj naj išče v zunanje-političnem resorju človek, ki tako velikodušno spregleduje italijanske pritiske na Slovenijo in servilno »odkriva« glavne krivca za domnevno odbojnost (celotne) Evropske zveze do Slovenije zgolj na domačih tleh, in sicer v »ideološki sferi«, ker – po njegovem mnenju – Slovenija, dokler ima na čelu države Kučana, Drnovška in Školca, »funkcionarje komunističnega režima«, pač »razumljivo« nima kaj iskati v Evropski zvezi. Kako bi se dr. Umek s takšno svojo »jasno opredelivtvo« zavzemal za eno izmed prvih slovenskih prednostnih nalog – za vključitev Slovenije v pridruženost članstvo Evropske zveze? Ali bi najprej poskrbel za »notranji red« in za čisto demokratično izvoljenih Kučana, Drnovška in Školca? Ali pa bi morda evropske države spodbujal, naj odločilno »pritisnejo« na Slovenijo, da bi zamenjala (za dr. Umka) »ideološko« nepriemerne voditelje, in jih tako direktno silil k nedopustnemu mešanju v notranje-politične zadeve Slovenije in v delovanje proti volji slovenskih volivcev?

Utemeljitev, ki si jo je dr. Umek izmislil za glavno dokazilo, zakaj Evropska zveza ne sprejema Slovenije v pridruženost članstvo, ni niti najmanj naivna ali zgolj »naključno« spodrselj človeka, ki naj bi se šele začel »zares« ukvarjati z zunanje-političnimi posli. Tudi pojavnosti dr. Umka, da bi bil »pripravljen« sodelovati s »problematičnimi komunističnimi voditelji«, ne spreminjajo bistva, ampak govorijo zgolj o politični prilagodljivosti nekaterih, pač glede na vabljenost posameznih funkcij in ne ozirajo se na »načelnost«. Zato je presenetljivo, da se tisti, ki kritizirajo Umkovo kandidaturo opirajo na najrazličnejša druga dokazila za njegovo »neustreznost in nesposobnost« za zunanje ministra, medtem ko njegov pogled na vzroke za (ne) sprejemanje Slovenije v Evropsko zvezo omenjajo samo mimogrede ali pa celo z razumevanjem, češ »Umkova analiza je morda celo utemeljena, toda zaradi nje se je kot ministrski kandidat znašel v zoprnem položaju« (Republika, 9. oktobra 1994).

Neenotni in popustljivi

Doslej so poznavalci slovenskih političnih razmer v glavnem na splošno ugotavljali kratke stike in pomanjkanje koordinacije med predsednikom države, predsednikom vlade, predsednikom parlamenta in zunanjim ministrom v zvezi z določanjem in izvajanjem zunanje-političnih usmeritev Slovenije. Zdaj pa imamo tudi povsem konkretne in nevarne dokaze premajhnega sodelovanja in usklajevanja med posameznimi slovenskimi oblastnimi vrhovi, ko gre za delovanje na zunanje-političnem področju. Poslanci državnega zbora so s priključitvijo štirih istrskih vasi Piranu malodane zakuhali vojno stanje s Hrvaško, ne da bi pri tem sodelovala in s tem soglašala vlada in zunanje ministrstvo. Poslanec Združene liste Borut Pahor pa je minulo soboto v svojem imenu in v imenu še preostalih dveh slovenskih predstavnikov (dr. Franceta Bučarja in Vitodraga Pukla) po povratku z zasedanja parlamentarne skupščine Evrope v Strasbourgu izjavil, da slovenska vlada s svojo nedavno pobudo za spremembo ustave (v zvezi s tujo lastnino v Sloveniji – op.p.) po nepotrebnem popušta Italiji.

»Slovenska delegacija na zasedanju parlamentarne skupščine Evrope ugotavlja, da pogajalski položaj Slovenije (v zvezi z vključevanjem Slovenije v pridruženost članstvo Evropske zveze – op.p.) nikakor ni slab in da je bila zato deklaracija slovenske vlade, v kateri ta pristaja na spremembe ustave, ki jih zahteva italijanska stran, preuranjena.«

Pahor je povedal, da so slovenski predstavniki v Strasbourgu predlagali sprejem resolucije o podpori Sloveniji pri njenem vključevanju v Evropsko zvezo in zbrali tudi dovolj glasov, ki so potrebni, da bi se razprava o tem dokumentu v parlamentu sploh začela. Resolucija poudarja nujnost spoštovanja sporazumov, ki sta jih Slovenija in Italija prevzeli, in hkrati opozarja na nesprejemljiv odnos Italije do Slovenije, »ki se želi z vsebino in načinom svojih zahtev do Slovenije postaviti v nadrejen položaj velike sosedice«. Prav tako se resolucija zavzema, da naj bi Italija zagotovila slovenski manjšini evropsko raven zaščite, kot to velja za italijansko manjšino v Sloveniji.

Novice iz Strasbourga so torej spodbudne, vendar pa je vprašanje, koliko lahko »velika naklonjenost Sloveniji in razumevanje za načelno držo do Rima« tudi v resnici pomaga Sloveniji prek italijanskih ovir na poti v Evropo, še zlasti glede na omejene možnosti in omejen vpliv parlamentarne skupščine Sveta Evrope. »Načelne« podpore Sloveniji v sporu z Italijo, vsaj po besedah najvišjih predstavnikov vlade, tudi doslej ni manjkalo. Slovenska stališča, da morebitni nereseni bilateralni problemi pač ne bi smeli vplivati na sprejem neke države (konkretno Slovenije) v pridruženost članstvo Evropske zveze, so nalezli na ugoden sprejem in verbalno podporo mnogih evropskih vlad, vendar je Italija kljub temu vselej doslej uspevala s svojimi zahtevami in blokadami. Zato je zdaj najpomembnejše vprašanje, ali so poteze Slovenije dovolj premišljene in notranje medsebojno usklajene. Očitek, da se je vlada zaletela s popuščanjem Italiji, zahteva seveda temeljito razpravo, čeprav bi bilo še bolje, če bi dilemo popuščati ali ne skupno obravnavali vsi, ki v slovenski državi nosijo odgovornost za zunanjo politiko, še preden se je vlada pojavila s svojim predlogom o spremembi ustave in še preden se je vlada spustila v odlični krog pogovor z Italijo. Hkrati pa se čedalje bolj kaže, da Slovenija, ko gre za zunanjo politiko, vse preveč svojih aktov začenja z dobrimi občutki in naivnimi pričakovanji, ne pa na osnovi temeljitih in vsestranskih informacij in analiz. Zadnji čas smo namreč doživeli že toliko različnih »presečenj«, da verjetno ni moč govoriti zgolj o »nepredvidljivih« partnerjih, ampak bolj o »presečenjih«, ki so posledica lastne nedomišljene politike, nezadostnega poznavanja sogovornikov, torej lastne »nepredvidljivosti«.

Direktor, ki so ga postavili delavci

Tokrat slovenski »menedžer leta« je Janez Štefanič, direktor družbe Iskra – Industrija kondenzatorjev in opreme Semič. Nekdo je zapisal, da je Štefanič za mnoge pravo presečenjenje, ker »ni razvpit poslovnež, ki bi ga bili polni časopisi in televizijski zaslon, ki bi vladni nenehno pošiljal odprta pisma in interne analize ter z njimi dokazoval nujnost intervenčnih podpor, tudi ni tiste vrste rešitelj, ki bi od bogve kje prihitel reševati v blatu potapljačijo se voz in pri tem zganjal sanacijsko revolucijo ter kadrovske čistke...« Vsekakor je zelo pomemben podatek, da je Štefanič pred 33 leti kot štipendist povezal svoje življenje in kariero s semiško Iskro in da je 1991. leta po napornem (notranjem) profesionalnem vzpenjanju postal direktor na predlog in zahtevo delavcev. »Postavili so me delavci, potem ko so zaradi nakopičenih težav razrešili starega direktorja,« je pred nekaj dnevi povedal v intervjuju za Večer Janez Štefanič. S tem stavkom je »menedžer leta« na najbolj nazoren način demantiral vse tiste, ki si še naprej (ali pa zdaj še posebej) prizadevajo dokazati, da je konflikt med delavci in menedžerji neizbežen spremljivalec prizadevanj za racionalnejše gospodarjenje ali pa da so delavci že »po rojstvu« usmerjeni proti direktorjem, ki hočejo red in disciplino. Štefanič tudi sicer ne toži zaradi »problematičnih delavcev«, ampak opozarja, da so časi »klasičnega direktorja z avtokratskim načinom vodenja in komuniciranja mimo«. Štefanič opozarja, da je imel srečo, ker so bili delavci na njegovi strani. »Zaupali so mi in rezultatov niso pričakovali čez noč. Osnovno vodilo mi je bilo zagotoviti firmi najmanj toliko dela, da bodo pokriti vsaj direktni stroški, hkrati pa povečati produktivnost. Uvedli smo sveženj ukrepov, omenim naj poostreno disciplino, ki je prinesla želeni psihološki učinek, zmanjšali zaloge, zmanjševali smo stroške na vseh področjih, hkrati pa iskali nove trge...« Temu je treba dodati, da je bila semiška Iskra v času, ko je prevzel krmilo Janez Štefanič na robu propada, preko tisoč delavcev pa pred negotovo usodo brezposelnih. Zdaj tovarna izvažja kar 90% svoje proizvodnje, in to v 34 držav. Med kupci so najbolj znana podjetja iz Nemčije, Anglije, Italije, Švedske, Južne Koreje, Tajvana in Hongkonga. Z enakim številom zaposelnih so proizvodnjo povečali za tretjino. Štefanič dr. Umek, da vsak delavec semiške Iskre vsako leto na račun ustvarjene

nove vrednosti obogati državo Slovenijo za 20.000 mark. »Če ta delavec ob tem še živi današnjega človeka dostojno življenje, je moje zadovoljstvo dvojno. Nobena nagrada ne more poplačati občutka, da delaš hkrati v korist države in dobrobit svojih sokrajčanov.«

Demokratični centralizem – SKD ni

SZDL

Znotraj Slovenskih krščanskih demokratov potekajo najrazličnejše (zanimive in vznemirljive) razprave. Očitno so hudi problemi različna krila, še zlasti tisto, ki se zbira okoli nekdanjega liderja Slovenske kmečke zveze in slovenske ljudske stranke Ivana Omana, pa skupina, ki jo simbolizirata ostareli Miklavčič in dezerter Viktor Blažič. Sicer pa se je že kar nekajkrat zgodilo, da so različni (vidni) ljudje te stranke dajali o istih (pomembnih) vprašanih različne ocene in predloge, kar povzroča zmedo in nesporazume predvsem v lastnih strankarskih vrstah. Zato ni naključje, da se je vodstvo SKD kar nekajkrat, vendar ne ravno uspešno, lotilo urejanja nediscipline in določanja, kako naj bi bilo videti »poenoteno« strankarsko življenje oziroma do kdaj so razlike še dopustne, demokratične, kdaj pa začnejo škodovati »skupni stvari«. Vse skupaj je strankarsko podobno nekdanjim razpravam in preprirom znotraj Zveze komunistov o demokratičnem centralizmu. Zdaj pa se je v »razdruževanju« vključil tudi vplivni kranjski odbor krščanskih demokratov. Na letnem zboru je, kot poročajo, dr. Peter Vencelj, predsednik kranjskega odbora SKD, kategorično izjavil: »Nismo otroški vrtec in ne moremo postati nova SZDL, zato v Kranju odločno odklanjamo, da bi različna krila postala stranke v stranki. Navznoter mora veljati popolna demokracija, navzven pa je treba nastopati enotno, brez javnega pranja umazane perila.« Pri tem je Vencelj očitno mislil na (baje) namišljeno prisluskovalno afero »Blažičgata« in na najnovjšo Omanovo zaletavanje in njegove predloge o nekakšnem novem priznavanju trojne vladajoče koalicije Liberalnih demokratov, Slovenskih krščanskih demokratov in Združene liste socialnih demokratov, kar je takoj naletelo na obsodbo s strani vodstva SKD. To vodstvo namreč priznava zgolj koalicijsko navezo z Drnovškovo Liberalno demokracijo, ne pa tudi z Združeno listo, kar je seveda poseben rebus in »slovenska specialiteta«. Nace Polajnar pa je bil glede »strankarske discipline« še določnejši od Vencelja: »Različnost v stranki lahko velja samo do takrat, dokler ne dosežemo konkretnega sklepa, potem pa moramo vsi, in sicer brez izjeme – spoštovati dogovorjeno.« Torej, da se ve: SKD ne sme postati nekdanja Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije (SZDL). Liderji SKD so tako poskrbeli vsaj za svojevrstno priznanje komunistom (diktatorjem in edinim resničnim upravljalcem SZDL, kot novodobni neizprosnimi ocenjevalci preteklih razmer radi kritično poudarjajo), da le niso bili tako brezmejni totalitaristi, če jim je Socialistična zveza tako lahko uhajala iz rok, da je zdaj krščanskim demokratom priročen primer za dokazovanje, kam pripelje preveč svobode in nespoštovanja dogovorjenega...

Slovenske »priključitve« in spopadi

Po fiasku, ki ga je doživel sklep državnega zbora o enostranski priključitvi spornih istrskih naselij k novi občini Piran, lahko (spet) samo ugotavljamo, da v funkcioniranju nove slovenske države nekaj resno škriplje.

Hrvaški Sabor je na hitro sklicanem izrednem zasedanju »priključitveni akt« slovenskega parlamenta ocenil kot enostranski, kot direktno poseganje Slovenije v hrvaško ozemlje in zahteval, naj ga zato slovenski parlament prekliche. Tudi slovenski zunanji minister Lojze Peterle je izjavil, da odločitev slovenskega parlamenta ni bila v skladu s stališči slovenske vlade in zunanjeje ministrstva. Slovenska vlada se je hkrati odločila, da bo državnemu zboru predlagala, naj po hitrem postopku spremeni zakon, ki je povzročil novo hudo krizo v slovensko-hrvaških odnosih.

Priključitev istrskih naselij k piranski občini je ob sprejemanju zakonodaje o novih občinah v Sloveniji predlagal lider in poslanec Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič, od 57 poslancev, ki so bili ob glasovanju v parlamentu, pa ga je podprlo 53 poslancev, torej so zanj glasovali tudi poslanci Peterletovih slovenskih krščanskih demokratov in drugi vladajoči koalicijski partnerji. Jelinčič je sicer znan po

ekstremnih pogledih na urejanje slovensko-hrvaških odnosov, pri čemer slovenski vladi in predvsem zunanjemu ministru očita preveliko popustljivost do Hrvatov. Jelinčič je prav nedavno v intervjuju za zagrebški Globus zelo kategorično govoril o domnevnih hrvaških ekspanzionističnih težnjah in groznjah Slovenije, ki bi se lahko končale z vojaškim spopadom. Ob tem je Jelinčič zelo samovšečno govoril o tem, da je Slovenija, za razliko od Hrvaške, Jugoslovansko ljudsko armado premagala v desetih dneh.

Seveda ni jasno, čemu koristi sedanje slovensko prenapenjanje odnosov s Hrvaško in nastopaštvo v Jelinčičevem slogu. Če smo doslej verjeli, da je slovenska pogajalska moč prav v odprtosti in vzdržnosti od provokativnih dejanj, ki bi zadeve pripeljale do točke, s katere ni vrnitve, pa se zdaj slovenska politika kaže kot nekaj povsem drugega, piše komentator Večera in pravi, da je ta politika podobna tistemu, čemur smo v razpadajoči nekdanji Jugoslaviji zaman govorili izsiljevanje in postavljanje pred izvršena dejstva. »Nekaterim pregretim slovenskim politikom, ki ravnaajo kot otroci, bi bilo treba povedati, da zaradi, kot pravijo, nesporno slovenskega ozemlja pač ne bi bilo treba na tak način postavljati na kocko vse – ugled Slovenije v tujini, dialog, ne nazadnje – vznemirjanje državljanov,« poudarja komentator Večera.

Komentator ljubljanskega Dnevnika je zapisal, da se ljudje ob slovensko-hrvaški meji sprašujejo, ali je slovenska diplomacija zares izgubila razsodnost ali pa se je zgodil neverjeten preobrat v slovenski zunanji politiki. »Četudi je ozemlje, ki ga je državni zbor priključil piranski občini, nesporno slovensko, se je treba sprizajzniti s tem, da smo ga priznali kot sporno in da se o njem pogajamo s Hrvaško.«

Vsekakor je v zvezi z »akcijo« priključevanja istrskih naselij veliko nepojmljivih stvari. Zunanjemu ministru Peterletu tokrat nikakor ne gre odrekati načelnosti in plavanja proti toku, vendar pa je nenavadno in nenormalno, da zunanje ministrstvo in vlada nista že v parlamentu takoj storila več, da bi poslance z vsemi razpoložljivimi sredstvi prepričala o škodljivosti in protiustavnosti, kot pravi Peterle, sprejemanja takšnega sklepa. Kako se je lahko zgodilo, da je v državnem svetu, ki je dvomil o pravilnosti poteze državnega zbora, predsednik odbora državnega zbora za mednarodne odnose Zoran Thaler pomisleke zavračal, češ da gre za način krepitve pogajalske pozicije slovenskih diplomatov, ki naj bi bili tik pred koncem pogajanj o določitvi slovensko-hrvaške meje? Kaj naj si mislimo o zunanji politiki slovenske države, če jo dva vodilna funkcionarja (in koalicijska partnerja) – zunanji minister in predsednik parlamentarnega odbora za mednarodne odnose povsem različno pojmuje in interpretirata?

Ruplove (strašne) sanje

Dr. Dimitrij Rupel (po novem) eden izmed voditeljev Liberalne demokracije Slovenije piše, da so nekega dne k njemu (v sanjah) »prihrumeli kar trije. Vsi so imeli uniforme in so bili narodni demokrati. Namesto pušk, so imeli velike sendviče, iz katerih je molelo nekaj mastnega. Bili so političski minister Šter, zunanji minister Andrej Umek in predsednik slovenske vlade Marjan Vidmar. Predsednik slovenske vlade? Se mi sanja? Ne, so mi povedali nočni obiskovalci, to je čista resnica, narodni demokrati končno prevzemajo oblast. Pa... pa... saj na volitvah niti v parlament niste prišli, sem si drznil ugovarjati. Nato so se možje zelo smejali, kolikor so jim to seveda dopuščala polna usta nočnega prigrizka.«

Za tiste, ki niste dobrega spomina: kateri od mož, ki jih v sanjah sreča dr. Dimitrij Rupel, se je k narodnim demokratom »kadroval« tudi neposredno iz njegove nekdanje Slovenske demokratične zveze, ko je ta razpadla na novo Demokrasko stranko in na Narodno demokrasko stranko, ki je že ob volitvah 1992. leta ostala zunaj parlamentarne stranke. Kot takšna se je kot krilo priključila Peterletovim Slovenskim krščanskim demokratom, za dr. Rajkomo Pirnatom pa je vodstvo tega krila prevzel dr. Andrej Umek. Medtem so tudi Ruplovi in Bavčarjevi demokrati na volitvah doživeli veliko razočaranje in se pred nedavnim združili z Drnovškovo LDS in še nekaterimi strankami v Liberalno demokracijo Slovenije. Znotraj krila narodnih demokratov pa se je formiralo novo radikalno jedro, ki se je izločilo iz Slovenskih krščanskih demokratov in formiralo samostojno stranko pod vodstvom predsednika ljubljanske vlade Vidmarja. In zdaj se takšni »pravi« in »radikalizirani« narodni demokrati kažejo Ruplu, kako zavzemajo vse pomembne pozicije v Sloveniji.

Samo v sanjah?

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

Zmago Jelinčič, predsednik Slovenske nacionalne stranke in poslanec državnega zbora skorajda razkačen komentira dogajanje v Sloveniji in še posebej zadnje zaplete s Hrvati ob meji v Istri. Trdi:

ŠE ZMERAJ JE V SLOVENSKI POLITIKI NEKJE ZADAJ TEŽNJA, DA BI SE USTVARILA SLOVENSKO-HRVAŠKA KONFEDERACIJA, KI JO JE PROPAGIRAL VATIKAN

Bavčarjevi policaji so pobegnili pred »zguncano« stoenko – S Hrvati nismo uredili še nobenega odnosa – Vladni pogled na zunanjo politiko je pogled krščanske demokracije – Kot predsednika odbora za obrambo me je odstavil Janša s pomočjo LDS – S Srbi bi se morali pogovoriti – Naša stranka se je razšla edino na točki odnosa do NOB – Zakon o denacionalizaciji je ena večjih napak

Zmago Jelinčič je za marsikoga protisloven politik, saj na njegovo politično delovanje v javnosti in v parlamentu letijo različne kritike in ocene. Drzne si povedati tisto, kar drugi, ki so obremenjeni s strankarskimi utežmi in disciplino, ne upajo ali pa to skrivajo za obilico besed, ki v resnici ničesar ne povedo.

Z njim smo se pogovarjali dan po sprejemu zakona o lokalni samoupravi, kjer je državni zbor odločil, da spadajo istrski zaselki Božini, Škrišlje in Škodalin k piranski občini. Nastal je vihar v zagrebškem parlamentu. Zunanji minister Peterle je predlagal, naj o takšni odločitvi slovenskega parlamenta presodi ustavno sodišče. Jelinčič pa se je ravno v času, ko smo stopili v njegovo pisarno, po telefonu pogovarjal s predsednikom piranske vlade in ga rotli, naj naredijo vsaj brv čez Dragonjo.

PANORAMA: Vročje je ob meji. Zakaj?

JELINČIČ: Takole je. Slovenska oblast ob osamosvojitvi Slovenije ni »imela jajc«, da bi vzpostavila suverenost nad določenimi deli ozemlja. Dejstvo je, da so Bavčarjevi policaji pobegnili pred »zguncano« stoenko s tremi hrvaškimi policaji in prepustili tisti del ozemlja, na katerem stoji danes prehod v Sečovljah. S tem so enostavno potihem prepustili oziroma se niso brigali za tisti del, na katerem so trije zaselki, Božini, Škrišlje in Škodalin. Zdej, ko smo v državnem zboru na pobudo Slovenske nacionalne stranke, tako rekoč soglasno sprejeli, da morajo biti ta naselja vpisana v občini Piran, se je vlada prestrašila, češ kaj bo pa sedaj. Slovenski vladi je popolnoma vseeno, kakšna in kako velika je Slovenija. Važno je, da ona vlada in se ima lepo. Moram reči, da se je v tem primeru zelo slabo izkazal minister za notranje zadeve g. Šter. Danes sem mu postavil tudi poslansko vprašanje. Ne upa se poslati tja dveh policajev. Vlada kljub sklepu odbora za mednarodne odnose Državnega zbora Republike Slovenije, da postavi most, ki poveže tiste tri zaselke z matično Slovenijo, ga nihče ne upa postaviti – niti občina Piran. Zgovarjajo se eden na drugega in v bistvu ravna tako, kot so ravnali v prvi svetovni vojni tisti, ki so zaradi tega izgubili Koroško, in tako, kot so v drugi svetovni vojni ravnali tisti, ki so izgubili Belogardijo, in tako, kot so v drugi vojni ravnali belogardisti, ki so enostavno stisnili rep med nože.

PANORAMA: Kaj bi morali storiti?

JELINČIČ: Slovenska država bi morala čez noč zgraditi most in tisti konček ceste za povezavo s temi tremi zaselki in na drugo stran poslati slovenske policaje. Dovolj je, da bi bila tam dva policaja, kajti vsak prehod drugih, se pravi tuje vojske ali policijske sile, je potem tretirano kot oborožena agresija na tujo državo. Mislim, da si Hrvaška ne more privoščiti te oborožene agresije, čeprav Hrvati to na neki način pripravljajo. Namreč po podatkih, ki sem jih dobil s Hrvaške in jih verjam, to je 4. 10. 94 posredoval tudi ministru Kacinu in danes tudi g. Šteru, Hrvatje pripravljajo oborožen vdor v ta zaselke. To je bilo povedano večeraj tudi na zagrebški televiziji v oddaji Slika na sliko, kjer je eden od hrvaških politikov izjavil, da njega ne brigajo ne katastrske ne zgodovinske meje in da mora Hrvaška udariti z vojaško silo. Po drugi strani pa je pokazal, kako ceni Slovenijo. Namreč na Slovenijo bodo kar udarili in vzeli, za Srbijo pa je izjavil, da je boljše sto dni pogajanj kot en dan vojskovanja. Se pravi, Slovenijo jemljejo, kot se reče, z levo roko.

PANORAMA: V vaših intervjujih v sadnjem času je opaziti, da hudo kritizirate odnose s Hrvaško. Ali so vsrkok samo ti obsejni problemi ali so tudi kakšne druge stvari?

JELINČIČ: Kar se tiče odnosov s Hrvaško, bi rekel, da niti en odnos z njo ni urejen. Vedno je nekje za bregom še težnja, da bi se ustvarila slovensko-hrvaška konfederacija, ki jo je propagiral in v ospredje dajal Vatikan, kar je priznal vatikanski zunanji minister monsignor Tardi, po drugi strani pa je to zadeva, ki jo vodi krščanska demokracija. Dejstvo je, da je v slovenski koalicijski pogodbi vladajočih strank dogovorjeno, ne da se zunanja politika vodi v določeni smeri, ampak da zunanjo politiko vodi Slovenska krščanska demokratska stranka, ne pa vlada in ne parlament. In to je tista svinjarja. Skratka, delitev je resorska in vsak resor vodi svoj mali fevd, ne glede na potrebe in zahteve Slovenije in slovenskega naroda. Kar se tiče Hrvaške, smo že sprejeli nekaj dogovorov in sporazumov na veliko škodo Slovenije – tako sporazum o zaposlovanju in sporazum o ribištvu itn.

PANORAMA: Zaposlovanje. To ima dve plati. Prva je, da v obmejnih krajih ni dovolj ljudi ustreznega profila...

JELINČIČ: To ni res. Mi imamo ogromno dopisov iz teh mejnih področij, kjer se ljudje pritožujejo, da na mejnem območju Dolenjske – Vinica, Črnomelj, Metlika – odpuščajo Slovence in najemajo Hrvate, dnevene emigrante ali celo take, ki živijo na tej strani s hrvaškim državljanstvom. Na žalost je celo nekaj najvišjih predstavnikov oblasti v občinskih odborih Hrvatov, ki režejo kruh Slovincem.

PANORAMA: To so selo odgovorne trditve.

JELINČIČ: To so odgovorne trditve, vendar te trditve lahko podkrepimo z argumenti. Tudi načelni davčni uprav so tam ponekod Hrvatje, in to Hrvatje, ki sami ne plačujejo davkov.

PANORAMA: Mirno urejanje odnosov s Hrvati je seveda naš in njihov interes. Ali politika sunanjega ministra, kot se je pokasala s Italijo in Hrvaško, v bistvu škodi našim interesom?

JELINČIČ: Trenutno so neurejeni odnosi tudi z Avstrijo, ki že zahteva vzpostavitev nekakšne staronemške manjšine oz. staroavstrijske manjšine na Štajerskem. Hrvatje zahtevajo svojo manjšino v Sloveniji. To zahteva Kapetanović in hrvaški cerkveni krogi, kar so objavili v Glasu koncila. Poleg tega pa začenja tudi Madžarska široko posegati in izjave g. Gónca in razprave gospe Požončeve v slovenskem parlamentu, da bi se tvorila etnično čista madžarska področja v Prekmurju, kažejo na to. Naj se vrnem k hrvaški politiki in zvezi z našo vlado. Dejstvo je, da nam ni do oboroženih konfliktov, vendar pa je naša stranka zahtevala, naj se sprejmejo razni ekonomski ukrepi proti Hrvaški. In prav predlagani ukrepi je bil ta, naj se v Istri vsi mednarodni prehodi prekvalficirajo v meddržavne. S tem bi Hrvaški odrezali vir dohodka, ki ga črpa iz turizma v Istri. Namreč, italijanski gostje, ki hodijo na Hrvaško pocieni jest, so tranzitni gosti. Mi s tem ne bi kršili nobenih dogovorov, državljeni bi nemoteno prehajali mejo, vendar bi državni prehod prizadel Hrvaško, ker bi zelo malo Italijanov šlo v Istro čez Brežice.

PANORAMA: Trdite, da je vse to posledica paktiranja krščanskih demokratov s Vatikanom in HDE. Toda to se je dogajalo tudi, ko je bil na obrambnem ministru g. Janša. Kaj pomeni, da »narodni heroj« dopušča take zadeve?

JELINČIČ: Glede »narodnega heroja« mislim, da moramo počakati do konca, ko bomo videli vse podatke in zadeve, ki so se dogajale v zadevi JBTZ. Pametno bi bilo prebrati tudi časopise, kot npr. Vojno delo, predvsem iz začetka leta 1991, kjer so neki zanimivi spisi, ki omenjajo odcepitev Jugoslavije, pri katerem ne bi bilo zraven Slovenije v ostalem delu itn., kar pa kaže oz. meče zelo zanimivo luč na te tako imenovane »heroje«.

PANORAMA: Če se vrnemo k sunanjemu ministru – ne glede na to, da je v odstopu – njegovi pogledi in pogledi vlade vseeno ne bi smeli biti tako identični v teh stvareh.

JELINČIČ: To samo dokazuje trditve, da je zunanja politika v rokah krščanskih demokratov in da je vladni pogled na zunanjo politiko pogled krščanske

demokracije, ker se enostavno ta resor prepušča krščanskim demokratom.

PANORAMA: Zakaj tega vprašanja selo odločno ne naslovite na vlado tudi v povezavi s drugimi strankami?

JELINČIČ: Drugim poslanskim klubom je popolnoma vseeno za Slovenijo. V glavnem se prerekajo, kdo bo zadel kakšno mesto v kakšnih komisijah, ministrstvih, veleposlaništvih, agencijah itd. Namreč, tam je denar in večina slovenskih politikov razmišlja zgolj in samo o denarju, presneto malo pa jih razmišlja o Sloveniji.

PANORAMA: V sadnjem času smo imeli intervjuje s nekaj slovenskimi politikami – Ribičičem, Kocijančičem, ministrom za gospodarstvo, pa drugače razmišljajo, kot sedaj vi trdite. Ne vtikajo se sicer v te obsejne stvari, pa vendar...

JELINČIČ: Če hočemo imeti gospodarstvo, je treba najprej utrditi suverenost lastne države, gospodarstvo pa je najbolje prepustiti gospodarstvenikom. To so v svetu že zdavnaj ugotovili. Pri nas pa je še vedno v glavah tako močna ta socrealistična miselnost, da je treba gospodarstvo planirati, kar se kaže konec koncev tudi pri železarnah. Ali je vlada naredila kakšen projekt, katera jekla bomo delali, kaj bomo ustvarjali, kaj bomo obdržali, da bomo obdržali npr. v železarstvu 5000 ljudi, kako bomo ostale prekvalficirali itn. Ker če bi vlada to naredila, bi razumel, da je podpisala s Češko sporazum o prosti trgovini. Kajti Češka je ena največjih proizvajalk jekla. To se pravi, da se kaže ali dvoletna politika vlade ali pa nespametna politika vlade oz. teh ministrskih resorjev.

PANORAMA: Kako se vam je pravzaprav posrečilo, da ste nekaj ur prej napovedali odstop sunanjega ministra? Ali gre tu, po vašem mnenju, za špekulacijo?

JELINČIČ: Pri odstopu zunanjega ministra je bil v ozadju enostavno posel. V prvem krogu smo g. Školču odpovedali podporo. V drugem krogu je g. Školč dobil potrebno večino. Na televiziji sem pač povedal malo bolj »vavito« tisto, kar se je pač zgodilo. Nisem pa pričakoval, da bo g. Peterle tako hitro reagiral na te dogodke.

PANORAMA: Po vašem mnenju je nova kadrovska rešitev za sunanjega ministra problematična?

JELINČIČ: Da, nova rešitev je problematična in prepričan sem, da je problematična zaradi tega, ker bi g. Peterle lahko še vedno opravljal svoja popotovanja po svetu.

PANORAMA: Nedavno vas je Janes Janša obtožil sa volilno prevaro, ker ste po njegovem mnenju sbrali 120.000 glasov nacionalno usmerjenih volilcev in jih pretresli v mrežo protinacionalno usmerjene LDS. To kar govori o vseh drugih strankah, ne da so protinacionalne, ampak mlačne, se ne sklada s tem mnenjem?

JELINČIČ: Janševa izjava je popoln nesmisel. Zelo rad poudarja svoje teze o kupljenih volitvah. Vendar ta gospod pozablja, da pljuva direktno v obraz 120.000 volilcem in te volilce imenuje za lažnive in prevarante. Jaz nisem podkupil nobenega volilca, odločali so se sami. Na naslednjih volitvah menim, da jih ne bo samo 120.000, ampak več. Da so nekateri odšli iz naše stranke je normalno.

Dejstvo je, da so se pred volitvami g. Janša, g. Bavčar in tudi LDS in še nekateri drugi gospodje zelo trudili, da bi uničili našo stranko. To jim pač ni uspelo, čeprav so se trudili na vse načine. Našim dobrim kandidatom so telefonirali tudi na dom in jih nagovarjali, naj ne kandidirajo za našo stranko, in celo grozili so jim.

PANORAMA: Torej je iz trte isvito, da vas je nekdo poslal, da mešate štrene?

JELINČIČ: To je neumnost. Dejstvo je, da je g. Janša in še marsikdo menil, da ko se bo spremenila oblast, ne bomo imeli v Sloveniji demokracije, ampak bo šlo naprej po starem, zamenjale se bodo samo figure. Mi pa nismo za to.

PANORAMA: Bili ste med prvimi kritiki Janše. Nekateri slobno pripominjajo, da zato, ker vas Janša ni sprejel v svoj krog?

JELINČIČ: Jaz imam svojo stranko. Če bi hoteli biti v Janševem krogu, bi bil v Socialno demokratski stranki.

PANORAMA: Toda bili ste predsednik odbora za obrambo. Vas je Janša odgnal?

JELINČIČ: Tako rekoč Janša, pa tudi LDS je zelo pripomogla k temu. Kaj se je namreč zgodilo? Postavil sem nekaj zelo zelo neprijetnih vprašanj. Predvsem v zvezi z južnim oficirskim kadrom v slovenski vojski. Postavil sem neprijetno vprašanje in stališče glede nebranjnosti Bele krajine, kjer je bil komandant Janšev prijatelj. Izpostavil sem vprašanje Brežic, preprodaje orožja v Brežicah in prostega prehajanja določenega oficirskega kadra, od katerih so nekateri zaposleni tudi v obveščevalnih službah v Zagrebu, ki so se z bianco dovoljenjem tako Bavčarja kot Janše sprehajali v Brežicah čez mejo sem ter tja, celo z dovoljenjem, da nosijo osebno orožje. Jasnno je, da jim te zadeve niso bile pogodu.

PANORAMA: V tistem času je imel Janes Janša izredno veliko oblasti v rokah. Zdelo se je, da je nedotakljiv in nesamenljiv.

JELINČIČ: Tako se je res zdelo. Vendar se je izkazalo, da te stvari ne gredo tako enostavno. Nihče ni nezamenljiv. Večina se ga je zelo bala. Če bi Janša »igral« malo drugače, kot je, bi ostal minister za obrambo in kmalu bi bil tudi mandatar in čez nekaj časa bi verjetno prišlo tudi do kakšne spremembe v našem političnem sistemu.

PANORAMA: Kako sedaj komentirate te kritike in medsebojne odnose Janša-Kacin-Bavčar?

JELINČIČ: Ne spuščam se v to. Menim, da bodo čas in dokumenti pokazali pravo stran. Mislim pa, da ni nihče čisto nedolžen.

PANORAMA: Lahko bi se zgodilo, da bi krščanski demokrati odšli iz vlade in bi g. Drnovšek povabil v vlado vašo stranko ostroma vas.

JELINČIČ: Najprej bi povedal, da krščanskih demokratov ne bodo odšli iz vlade pod nobenim pogojem. To, da krščanski demokrati izsiljujejo na ta način, kaže samo na to, da je g. Drnovšek slab igralec pokra. Dejstvo je, da bi krščanski demokrati, tudi če bi jim vzeli ministrstvo za zunanje zadeve in ne bi dobili ničesar drugega, četudi ne bi bil g. Bizjak izbran za ombudsmana, ostali v koaliciji, kajti niso tako neumni, da bi prepustili tako dobro milno kravo, kot je ministrstvo za promet in zveze in pa ministrstvo za kmetijstvo.

PANORAMA: Druga zadeva, je da bi potem na desni strani, ker bi morali narediti še večji preobrat v desno, ne bi bilo prostora sanje.

JELINČIČ: Na desni strani bi se v bistvu razvedneli, ker bi jim tam Janša pobral večino glasov.

PANORAMA: Nekaj je bilo še problematičnih stvari v zvezi s vami. S čim utemeljujete to, da so napadli vaš avto storilci, pa niso bili odkriti?

JELINČIČ: Seveda so bili odkriti. Storitci so znani. Objavljeno je bilo v poročilu vlade in notranjega ministrstva, vendar poročilo ni bilo dano v javnost. Storitci so Robert Suhadolnik in še nekateri drugi pripadniki specialne enote MORIS. To je bilo storjeno na ukaz ministrstva za obrambo. Te zadeve so jasne in transparentne, vendar jih nočejo dati v javnost. Gre za eklatantni državni terorizem. Z gospo Dobrajčevco še razmišljajo o tem, da bi zadevo predstavila tudi v Evropi. Zadržek je le v tem, da ne bi Slovenije še bolj oblatili. To je edini zadržek.

PANORAMA: Gospod poslanec, kako bi se lo na kratko definirali program vaše Slovenske nacionalne stranke?

JELINČIČ: Zelo na kratko. Borimo se za Slovenijo in za to, da bo Sloveniji in Slovincem dobro, smo se pripravljene pogovarjati s komerkoli.

PANORAMA: In to geslo, ki je zelo transparentno, ste pripravljene tudi sdaj uporabiti, v razmerah, kakršne so, se pogovarjati s Srbijo?

JELINČIČ: Tako je. Menim celo, da bi se s Srbi morali pogovarjati. Dejstvo je, da so danes sankcije proti Srbom in Črnogorcem padle. Dejstvo je tudi to, da bo gospod Milošević čez čas najbolj zaslužen za konec vojne na Balkanu. Dejstvo je, da Zahod priznava sedanjo Zvezno republiko Jugoslavijo, ali, če poenostavim, Srbijo kot enakovrednega partnerja v svojih pogovorih. Dejstvo je, da ima Srbija za sabo močnega zaveznika, to je Rusijo, in pa še dva tih zaveznika, to sta Velika Britanija in Francija. Dejstvo je tudi to, kar je morda najvažnejše, da Srbija ne meji s Slovenijo in da imamo istega sovražnika, to je Hrvaško. Preko Srbije se lahko o teh zadevah pogovarjamo.

Nadaljevanje na naslednji strani

»Če bi Janša 'igral' malo drugače, kot je, bi ostal minister za obrambo in kmalu potem bi bil tudi mandatar in čez nekaj časa bi verjetno prišlo do kakšne spremembe v našem političnem sistemu.«

Nadaljevanje s prejšnje strani

varjamo s Francijo, Veliko Britanijo in tudi ZDA. Konec koncev, posredni srbski vpliv tudi v ZDA ni tako majhen.

PANORAMA: Vsa država, s predsednikom Kučanom na čelu, kot da se tega dejstva ne zaveda...

JELINIČ: Mislim, da si nekateri, morda tudi g. Kučan, tega ne upa povedati na glas, ker se jim oboja nekakšno zgodovinsko krivdo »jugoslovenarstva«. Jaz nisem bil nikoli »jugoslovenar«. Ker sem bil proti takratni Jugoslaviji in za samostojno Slovenijo, sem bil celo na vojaškem sodišču, potem sem bil celo zaprt. Jaz se to upam povedati, kajti za dobrobit Slovenije se pač moramo pogovarjati in ravno s Srbijo se moramo pogovarjati.

PANORAMA: Če iščemo zgodovinsko »krivdo« za nastanek Jugoslavije, ta sega daleč nazaj k Slovenski ljudski stranki dr. Koroseca?

JELINIČ: Če gledamo na same začetke, se pravi od takrat, ko smo Slovenci dobili prvi nož v hrbet, smo ga dejansko dobili od Slovenske ljudske stranke, ker je Korosec izsilil tisto združevanje s Kraljevino Srbijo. Dejstvo je, da je bil v začetku namen narediti državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, s tem, da je bilo mišljeno Srbov v okviru tiste tvorbe, ki je bila pod okriljem Avstro-Ogrske. Tu pa ni bilo zraven ne Črne gore ne Srbije kot države.

PANORAMA: Vaši stranki očitajo sovražstvo in nestrpnost do drugih, ki živijo v Sloveniji. Je to vaša politika?

JELINIČ: Nikakor ne. Mi samo zahtevamo, naj se tisti ljudje, ki so tukaj, ravna po naših zakonih. Vsakdo, ki je lojalen do slovenske države in izpolnjuje tiste pogoje, ki jih mora izpolnjevati, ker drugače smo anarhična in ne pravna država, je lahko ali državljani ali ima delovni vizum, če je najprej dela dovolj za Slovence in potem še za koga drugega, ali če je to delo tako specifično, da na Slovenskem nimamo kadra, ki bi zadel to delovno mesto.

PANORAMA: Na katerih točkah se je vaša stranka razšla?

JELINIČ: Naša stranka se je razšla najprej in pravzaprav edino na točki NOB. Ti, ki so iz stranke odšli, so zelo deklarativno zagovarjali belo gardo in druge kolaboracioniste v drugi svetovni vojni. Celo izjave g. Staniča in g. Lapa, da je za drugo svetovno vojno kriva svetovna židovska zarota, to ne samo, da ni sprejemljivo, to je idiotizem, ki kaže zelo nizek razvojni nivo teh gospodov. In tu je jasno, da nismo mogli priti skupaj. Ves svet ve, kdo je bil na kateri strani, na žalost pa so edino v Sloveniji sile teh izdajalcev tako močne, da poskušajo to nekako rehabilitirati.

PANORAMA: Ali menite, da je tudi zaradi tega tak napad na vašo stranko in tudi na vas osebno predvsem s desne strani?

JELINIČ: Tako je! To je dejstvo. Napadi prihajajo ali od slovenskega klera ali pa od tistih strank, ki slovenski kler nekako kujejo v oblake in ne ločijo med slovenskimi duhovniki in slovenskim klerom. Dejstvo je, da je v drugi svetovni vojni kar lepo število duhovnikov končalo v Dachau in v italijanskih taboriščih. Nikakor pa tam ni končal slovenski kler. Slovenski kler je pobijal Slovence ali pa jih je ovajal, da so jih potem pobili Nemci in Italijani.

PANORAMA: V bistvu dajete hitre vrednostne sodbe.

JELINIČ: Zgodovina pač zahteva hitre vrednostne sodbe. In če je zgodovina že določena – in v tem primeru zgodovina druge svetovne vojne je določena – če govorimo o posamezniku, posameznik partizan in posameznik belogardist, v tem primeru ne moremo imeti hitrih vrednostnih sodb, potem je treba tehtati. Če pa gledamo gibanje partizanstvo in gibanje belogardizem, pa tu ne more biti drugače, kot je.

PANORAMA: Okrog slovenstva ste jasni. Kako to vaše razmišljanje usidrat v bodočo Evropo, o kateri govorimo?

JELINIČ: Bodoča Evropa je jasna, kar se tega tiče. Bodoča Evropa je Evropa regij in v Evropi sami se zavedajo, da so največje bogastvo prav evropske nacionalnosti. Tako tukaj Slovenija zgolj pridobiva. Slovenija ima zelo specifično lastnost, da je cela lahko ena regija, ker samo en narod biva tukaj.

Regionalizacija Italije bi bila in tudi bo grozljiva. Italija se bo delila, to je dejstvo. Delila se bo najprej na dva ali tri dele, kasneje pa mogoče še na kakšnega. Ne smemo pozabiti, da ko je Garibaldi v prvi polovici prejšnjega stoletja Italijo združil, je v bistvu samo dva odstotka Italijanov govorilo italijansko in samo nekaj več kot deset odstotkov Italijanov razumelo italijanski jezik, ki ga danes govorijo. To Italijani uspešno skrivajo, zato je po italijanskem zakonu in ustavi tudi Kitajec lahko Italijan.

PANORAMA: Regionalizacija je morda lahko problematična tudi za Slovenijo – štajerska, primorska. Zahtevajo več pravic.

JELINIČ: Ne. Prav to je tisto. Regionalizacija države je po nacionalnem ključu. In po nacionalnem ključu Slovenci sodimo v eno skupino. Ne smemo zamenjavati narečne regionalizacije z ostalo. V Italiji so določeni narodi, ki so združeni kot Italijani v eno državo, ampak so nekaj drugega. V tem primeru, ki ste ga vi navedli, bi se lahko delili tudi po vaseh.

PANORAMA: Če omeniva še odnose s Italijani. Ti imajo konstantno trdo politiko do Slovenije, tudi še prej so jo imeli.

JELINIČ: Tako je. To kar se v odnosih z Italijo dogaja danes, se je že dogajalo leta 1970. Vendar so bili po tistem sprejeti Osimski sporazumi. Res pa je, da je bila takratna jugoslovska diplomacija bistveno boljša od današnje slovenske diplomacije. Z Italijani je treba pač znati. Razumemo samo pest. Ko nekdo udari z roko po mizi, takrat se Italijani potuhnejo in se potegnejo nazaj. Z Italijani se ne da pogovarjati mirno in z argumenti, kajti njihovi argumenti se hitro prikrojijo. Celotno razni univerzitetni profesorji mednarodnega prava v Rimu so pripravljani prirediti in prikrojiti razne resnice in razna tolmačenja tem državnim usmeritvam.

PANORAMA: Se pravi, da je slovenska država tudi tu odpovedala?

JELINIČ: Slovenska država je tudi tu odpovedala. Pravzaprav bi težko našel, kje slovenska država ni odpovedala.

PANORAMA: To je zelo pesimistična izjava.

JELINIČ: Na žalost je to res, in če bi me vprašali kaj takega pred trideset leti, tega ne bi rekel. Moram reči, da postajam vedno bolj črnogled.

PANORAMA: Pa vendarle se nekateri gospo-

»Menim, da bi se s Srbij morali pogovarjati. Sankcije proti njim so padle. Dejstvo je tudi, da bo g. Milošević čez čas najbolj zaslužen za konec vojne na Balkanu. Dejstvo je, da Zahod priznava ZRJ kot enakovrednega partnerja v svojih pogovorih. Dejstvo je, da ima Srbija za sabo močnega zaveznika, to je Rusijo, in še dva tiha zaveznika, to sta Velika Britanija in Francija.«

darski rezultati spreminjajo, ali ste črnogledni samo v zunanje političnem smislu?

JELINIČ: Kaj nam pomaga dober gospodarski rezultat, če vlada zato, da bi zlezli Evropi v organ, ki sicer služi za odvajanje odpadnega materiala, pripravljaj zakon, ki bo dovoljeval nakup nepremičnin evropskim poslovnem. To ni nič drugega kot tisto, kar se je zgodilo na Madžarskem in Češkem. Pukopili bodo, kar je dobrega, spremenili vse dobre tovarne v skladišča zahodnoevropskega materiala in absolutno obvladali slovensko tržišče. Slovenci bomo imeli samo drugega gospodarja. Prej smo ga imeli v Beogradu, sedaj ga bomo imeli v Bruslju.

PANORAMA: Glede na Beograd smo se Slovenci kljub vsemu dobri držali.

JELINIČ: To je res, vendar sem to povedal za primerjavo, ki je ljudem najbližja.

PANORAMA: Ali menite, da bo ta sprememba nastave sprejeta?

JELINIČ: Upam, da ne bo. Ker pa se gre slovenska politična scena takšno trgovino, npr. da so pripravljani za to, da se njihov človek sprejme na kakšno pozicijo, požreli tudi tako hudo stvar, ki bi škodila slovenski državi, je možno, da bodo tudi te spremembe izsilili. G. Bizjak na primer je bil sprejet za ombudsmana kot bivši policijski minister – to je edinstven primer na svetu. Ker pa je šlo za trgovino, je bilo to sprejeto.

PANORAMA: V to vaše razmišljanje sodi na neki način tudi vprašanje denacionalizacije in hudega problema zaposlenih v teh podjetjih.

JELINIČ: Zakon o denacionalizaciji je ena večjih napak, če bom zelo nežno rekel. Čeprav mislim, da ne gre za napako, ampak za namerno delo bivše Demosove vlade. Pravzaprav gre za pomoč v prvi vrsti Cerkv, ki bi dobila deset in desetisoč hektarov najboljših slovenskih gozdov, mnogo raznih objektov po vsej Sloveniji in bo v bistvu postala največji kapitalist. Poleg tega bodo v tem postopku denacionalizacije dobili nazaj razne objekte, tovarne in hiše ljudje, ki so to že davno prej izgubili. Namreč 80% tega bogastva je pravzaprav bilo na hipotekah bivše banke Slavije, ki pa so jo Nemci likvidirali v začetku druge svetovne vojne in menim, da so arhivi te banke še vedno nekatere v Berlinu. Če bi pregledali te arhive, bi videli, da ta gospoda, ki hoče

»Zakon o denacionalizaciji je ena izmed največjih napak, če sem zelo nežen... Cerkev bo postala največji kapitalist... Poleg tega bodo v postopku denacionalizacije dobili bivši lastniki nazaj razne objekte, ki so jih že zdavnaj izgubili. Namreč 80% tega bogastva je bilo na hipotekah bivše banke Slavije, ki so jo likvidirali Nemci, arhivi te banke pa so še nekje.«

nazaj v nahkovaju »svojo lastnino«, da v bistvu to ni njihova lastnina, ampak lastnina banke. Ker je bila banka likvidirana, to postane lastnina države. Poleg tega je bilo tudi z meddržavnim sporazumom med Avstrijo in Slovenijo oz. takratno Jugoslavijo sprejeto, da jim je lastnino, ki so jo izgubili na naših področjih, vrnila avstrijska država. V Mariboru je bil to primer Hutarjevih blokov, ko pa se je Hutar spet javil, mu je občina dala milijon ali dva milijona mark in gospod je to dobil kot darilo z neba. Verjetno je moral za to darilo odšteti kakšnih deset, dvajset ali petindvajset odstotkov, ampak v škodo slovenske države. Edino, kar me v teh zadevah ohranja malo bolj veseleje, je to, da se bo enkrat slovenskemu narodu »strgalo« in bo sam poračunal s temi ljudmi.

PANORAMA: Pa bo zaradi tega Slovenija spet dežela hlapcev in viničarjev?

JELINIČ: Da, seveda, najprej bo huda revščina. Najprej bodo Slovenci bistveno bolj revni, kot pa so bili bivši prej. Takrat pa upam, da se bodo dvignili.

PANORAMA: Čeprav so izredno dosti ustvarili v minulih letih?

JELINIČ: Res se je Slovenija zgradila in meni se zdi velika svinjarija to, da nekdo, ki je imel pred vojno popraviljalniško koles in so potem delavci v povojnih letih zgradili tovarno ROG, zdaj pa pride in hoče imeti ROG nazaj. Kaj takega se ni zgodilo nikjer na svetu. Vendar mislim, da bodo ljudje, ko bodo videli, da so lačni oni in njihovi otroci, začeli razmišljati. Na žalost je pri Slovencih tako, da šele takrat, ko smo popolnoma potlačeni in potisnjeni v kot, vzrojujmo.

PANORAMA: Torej vi podpirate akcijo, ki jo sedaj vodi g. Jože Šketa o spremembi zakona o denacionalizaciji? Ali ste že podpisali izjavo?

JELINIČ: Akcijo odločno podpiram. Izjave še nisem šel podpisat, če pa mi jo prinese gospod Šketa sem, jo bom pa z veseljem podpisal.

PANORAMA: V katero smer se bo po vašem mnenju razvijala slovenska politična scena?

JELINIČ: Težko bi rekel. Lažje bi povedal, kaj bi jaz naredil, če bi bil mandatar. Najprej bi prekinil vsa pogajanja in pogovore z Italijo in Hrvaško – to bi zamrznil. S Hrvaško bi najprej spremenil prehode iz mednarodnih in meddržavnih. Takoj bi dal prednost graditvi cestne in železniške povezave Luka Koper – madžarska meja.

PANORAMA: To je pravzaprav pripravljeno.

JELINIČ: Načrti so sicer narejeni, moralo pa bi se že graditi. Hrvati gradijo iz Reke direktno povezavo z Madžarsko in ko bo to narejeno, bomo mi odpadli. Prepričan sem o tem, da je namen marsikaterega ministrstva v Sloveniji, da pride do tega. Tega ne morem dokazati, nekoč pa se bo morda tudi to dokazalo. Zamenjal bi večino diplomatske ekipe, ker je nesposobna. Zamenjal bi večino članov Komisije za mejo, predvsem bi vrgel ven g. Boga Grafenauerja, ki je vedno kimal tistemu cesarju, ki mu je trenutno plačeval, in tudi sedaj kima Peterletovi diplomaciji in je pripravljen sprejeti ali zatajiti katerakoli zgodovinska dejstva, samo da bi njegovo obveljalo. Nato pa bi začel z močno intenzivno mednarodno akcijo, in sicer v Parizu, Londonu, Moskvi, Washingtonu, Tel Avivu, v Bonnu in v Srbiji – tudi v tem vrstnem redu.

PANORAMA: Imeli ste izredno priložnost. Ko so se vsi izogibali Rusa Žirinovskega, ste se vi v bistvu edini sestal z njim. Kako je do tega prišlo?

JELINIČ: Po telefaksu sem dobil zaprosilo, da bi se z njim sestal. Jaz sem se z njim sestal in podpisala sva tudi dokument, ki ga slovenska diplomacija še dolgo ne bo. Podpisala sva dokument, v katerem Žirinovski poudarja in soglašava s slovensko suverenostjo in s tem, da nas ne vključuje v noben slovenski ali morebitni ponovni Varšavski pakt ali kaj podobnega. Iz tega bi se dalo skovati marsikaj. Vedeti je treba, da Žirinovski in Jelcin delata v tandemu. To je danes že bolj ali manj jasno in izredno dobro uspevata. Vendar naša politika in diplomacija se iz tega ne nauči ničesar, ker se pač noče nič naučiti. Delovanje v slovensko korist bi bilo najbrž naši diplomaciji v škodo, ker imajo verjetno drugačne interese.

PANORAMA: Tudi vprašanje odnosov med Vatikanom in Slovenijo je problematično. Kako vi ocenjujete te stvari? O čem se mi lahko pravzaprav pogovarjamo z Vatikanom kot državo?

JELINIČ: O ničemer. Z Vatikanom se nimamo kaj pogovarjati. Vatikan je kurtuazna država in edino, kar se lahko zgodi, je, da pride papež na obisk, da mu pokažemo lepote Slovenije, ali če bi bilo potrebno, da nam njihova banka Ambroziana posodi oz. da kakšno ugodno posojilo. Drugača pa čisto nič.

PANORAMA: Pa vendar se Cerkev...

JELINIČ: To, da poskuša Cerkev tako močno vplivati pri nas, je pač napaka predsednika Drnovška, ki to dovoljuje. Drnovšek namreč pozablja, da je Cerkev ločena od države. Cerkev to krasno izkorišča in dejansko postaja vedno manj ločena od države. Cerkev hoče postati tako močna, kot je na Hrvaškem, kjer je sedaj pripeljala celo tako daleč, da bodo sprejeli zakon o cenzuri javnih glasil. To poskušajo narediti tudi pri nas.

PANORAMA: To jim verjetno zaradi mnogih okoliščin ne bo uspelo. Tudi javnomnenjske raziskave so bile drugačne.

JELINIČ: Javno mnenje je bistveno drugačno. Povedati pa moramo, da v slovenski politiki tudi krščanski demokrati ne zastopajo javnega mnenja. Oni zastopajo svoje mnenje, ki je zelo drugačno od tistega zunaj med ljudmi. Popolnoma nič nimam proti veri. Tudi jaz grem rad pogledat kakšno lepo cerkvico, ker je to dejansko del slovenske kulture in slovenskega naroda. Vendar imam pa bistveno

mnogo proti Cerkvi kot instituciji. Če pogledamo samo Sveto pismo, bi morala biti Cerkev bistveno bolj pozitivna in se držati svojih stvari. Kajti cerkvena dogma uči, da Cerkev skrbi za duše na oni strani, na tej strani pa naj pustijo, da bo slovenski narod skrbel zase.

PANORAMA: To govori o katoliški Cerkvi. Nekaj drugega pa je s protestantsko Cerkvjo.

JELINIČ: Protestantska Cerkev se tega dobro zaveda in se ne vpleta v državniške posle.

PANORAMA: Kako ocenjujete, da vas danes gledajo vaši bivši volilci?

JELINIČ: Rekel bi, da se je profil naših volilcev bistveno spremenil. Izgubili smo tiste »šank« politike, ki razgrajajo, ko so pijani, da bodo na vrat na nos vse uredili, čeprav bi utihnil, če bi nanje kdo zakričal. Te je sedaj pobral Janša in moram reči, da smo kar hvaležni za to, da so jih pobrali. Naš profil simpatizerja in volilca je bistveno drugačen. Stranka se je profilirala kot politično zrela in modra stranka, ki ima in ki hoče zastopati slovenske interese. Tu ni odstopanja.

PANORAMA: Po telefonu ste prej govorili z Grahorjem. Gre za to, da bi naredili naveden mostiček čez Dragonjo.

JELINIČ: Gre za most, ki bi ga morali zgraditi čez Dragonjo do teh treh zasevkov, vendar se Grahor izgovarja na državo, država se izgovarja na Grahorja, nihče pa si ne upa ničesar narediti. Dejstvo je, da je vse skupaj strah. To je tisto, kar se ne bi smelo zgoditi. Minister za notranje zadeve bi moral izdati ukaz. Sklicati bi morali izredno sejo, kjer bi se morala vlada odločiti, da zgradi most, odbor za mednarodne odnose državnega zbora je sklep že sprejel in ta most bi moral biti zgrajen čez noč. In takoj bi morala na oni strani vode patrolirati slovenska patrolja. Če bi Hrvati potem to patroljo odstranili, bi to pomenilo, da gre za direkten napad na suvereno državo, o čemer bi se takoj vložila nota pri Združenih narodih in Hrvaška bi izgubila popolnoma vse, kar je imela, čeprav menim, da ima zelo malo.

PANORAMA: Ali menite, da je večini Slovencev vseeno za tiste tri vasi?

JELINIČ: Na žalost je veliko Slovencev, ki jim je vseeno. Ti Slovenci pozabljajo, da danes Hrvati hočejo vzeti tri vasi, čez nekaj časa pa bodo prišli k njim in jim pobrali njihove vasi in njihove hiše. Naj ne pozabljajo, zakaj smo se odcepili od Jugoslavije. Verjetno ne zato, da bi šli nazaj v neko združbo z Hrvati.

PANORAMA: Hrvaški lobi je v Sloveniji izredno močan.

JELINIČ: Izredno je močan, podpira pa ga Slovenska krščanska demokracija.

PANORAMA: Menda je najmočnejši v Mariboru, saj so naredili vrsto podjetij, ki svetu jejo, kupujejo in tako naprej. Ali imamo nad tem pregled?

JELINIČ: Ne, slovenska država nad tem nima nobenega pregleda. Tega bi morale imeti v prvi vrsti obveščevalne službe, ki so na psu, drugič ministrstvo za notranje zadeve, ki je v rokah krščanskega oz. narodnega demokrata ali lažje rečeno – krščanske demokracije, in to vse skupaj ni nič. Veliko je v slovenski vladi ljudi, ki imajo nekatere v glavi še vedno nekakšno konfederacijo s Hrvaško.

PANORAMA: Zakaj menite, da so obveščevalne službe na psu? Gotovo vedo, da so sedaj

pogovarjava, ne vedo pa tistega, kar bi morali. Ali je to kadrovski problem ali je to zato, ker so jih »počistili«?

JELINIČ: V službah so »počistili« in predvsem zmetali ven tisto, kar je bilo dobrega. Namreč, do brega se bojijo in zato je bolje imeti slabo. Če predsednik vlade reče, da ne zaupa lastnim obveščevalnim službam – to je izjavil enkrat na državnem zboru – menim, da si česa takega predsednik vlade ne sme dovoliti. Te službe so razsute, delajo za politične stranke, namesto da bi delale za državo. Vsak državni uslužbenec bi moral biti ne sto, ampak dvestoodstotno prepričan in zaljubljen v Slovenijo in ji biti lojalen. V Angliji, če ji nisi dvakrat po stoočstodno lojalen, ne moreš biti niti vratar na ministrstvu. Pri nas, ne samo da nimamo lojalnih uslužbenecov, pri nas imamo celo dvojne državljane, ki kopijo poročil pošljejo na drugo stran še prej, kot jih odnesejo svojemu šefu. Lojalnost bi še toliko bolj morala veljati v obveščevalnih službah.

PANORAMA: Če bi vi bili šef Sove, kaj bi naredili?

JELINIČ: Bistveno bistveno bi spremenil stvari, predvsem pa bi začel delati.

PANORAMA: Najhujše je, ko gledaš razmere v parlamentu – dokaj neresno je vse videti, da ne govorimo o aferah...

JELINIČ: Tako je! Ker je v naši politiki večina ljudi, ki so vanjo prišli z luknjo v žepih in čevljih, da o luknji v glavi ne govorim. Kaj so si ti ljudje najprej priskrbeli? Profit. Svojo korist. Napolnili so si žepa in zagotovili existenco, potem pa jim je vseeno. Ne briga jih, kaj bo s Slovenijo. Tisti slovenski pregovor drži, da kadar hlapec postane gospodar, je razsulo zelo blizu. Na žalost je pri nas to v veliki meri res.

PANORAMA: Tako vas pri financiranju strank. Vaša stranka se je dosedaj v glavnem financirala s lastnimi sredstvi.

JELINIČ: Moram reči, da se je volilna kampa nja financirala v glavnem iz mojega žepa. V življenju sem prej, preden sem se spustil v politiko, veliko zaslužil in ni mi bilo žal vložiti svojih sredstev. Moram reči, da druge stranke niso tako delale. Teh sredstev nimam povrnjenih, vendar se zaradi tega ne razburjam.

PANORAMA: Kakšen je štab ljudi, ki s vami delajo?

JELINIČ: Nekaj nas je, ki se stalno dobivamo skupaj in premlevamo zadeve. Kadar gre za določene tematske sklope, takrat pokličemo zraven tudi razne strokovnjake, tudi neodvisne, pa tudi take, ki so v drugih strankah. Kadar je treba razčistiti kak tematski problem in če je Slovenija zadaj, potem ni važno, kdo je v kateri stranki – delamo oziroma bi morali delati za isto stvar. Vsaj mi to tako jemljemo. Mi se ne držimo Omanovega načela: »Saj ni važno, če je nepisem, samo da je naš.«

PANORAMA: Kako pa ocenjujete vse to dogajanje v krščanski demokraciji – krilla, medsebojna obtoževanja itd.?

JELINIČ: Krščanska demokracija je trenutno na tistem, na čemer je bila Slovenska nacionalna stranka kmalu po prihodu v parlament. Če bi se druge stranke tako zelo ukvarjale s krščansko demokracijo, kot so se z nami, in tako zelo intenzivno in načrtno rušile stranko, bi krščanska demokracija razpadla vsaj v tri frakcije.

PANORAMA: Teža si seveda sedaj ne more privoščiti.

JELINIČ: Seveda ne in zato po vsej sili tiščijo skupaj in obljublajo levo in desno. Drnovšek se tega pač ne zaveda in tega ni izkoristil...

PANORAMA: ... če je SKD sredinska, tu pa gleda na LDS ni mesta.

JELINIČ: Ze samo po sebi je težko reči, katere stranka v Sloveniji je sredinska. Politični prostor je namreč tako nedefiniran in neprofiliran, da v bistvu vse stranke nihajo iz desne v levo in obratno v posameznih projektih. Če vzamemo za primer g. Poljška – jaz mu pravim Rdeči Kmer – ta hoče biti ekstremni desničar in včasih tudi je, po drugi strani pa včasih pride s tako ekstremno boljševisčevno idejo, da ga vrže v ekstremno levo, kar Združena lista ni.

PANORAMA: Demagogije in populizma je dosti. Nevarno, mar ne?

JELINIČ: Populistične variante so tiste, ki vzbudijo trenuten, hipen navdih, predvsem kadar je človek malo »okajen«, vendar je to kratkega veka.

PANORAMA: Vendar vi ste na volitvah dobili toliko glasov tudi zaradi populističnih nastopov.

JELINIČ: Se strinjam, vendar če bi ljudje pogledali nazaj, kaj sem v predvolilnih govorih obljubljal, poskušam vse tisto speljati v okviru parlamentarne demokracije. Dejstvo je, da smo mi prvi vložili zakon o prepovedi dvojnega državljanstva, pa so ga zavrnili. Vse stranke so ga zavrnile. Zdaj smo ponovno vložili predlog, pa so nam ga spet dali iz procedure. Gre za to, da se večina strank zelo spreneveda. Po eni strani se delajo zelo slovenske, po drugi strani pa vendarle SKD računa na 57.000 Hrvatov z dvojnimi državljanstvom, LDS in ZL na 120.000 drugih. Vsak nekaj računa in obljublja zato, da bi nekaj dobil. Samo da bi šle volitve mimo. V Sloveniji naj bi bilo vse skupaj okrog 185.000 dvojnih državljanov, to pa je skoraj 20% slovenskega volilnega telesa, kar pomeni, da te stranke ne potrebujejo Slovencev, ker imajo te z dvojnimi državljanstvom.

PANORAMA: Ali menite, da je varianta, da bomo imeli predčasne državnozborske volitve?

JELINIČ: Ne! Variante ni iz dveh razlogov. Razmerja sil se ne bi bistveno spremenila, nekatere stranke bi dobile več ljudi, druge manj. Največ pa bi izgubil Janša. Janša ima poleg svojih starih vsega skupaj 25 poslancev. To so ljudje, ki so pri Slovenski krščanski demokraciji, nekateri v ljudski stranki, sem ter tja morda tudi kakšen v LDS in pa seveda naši begunci. Po novih volitvah bi imel Janša več poslancev, vendar bi imel manj glasov.

PANORAMA: Zanimivo.

JELINIČ: Seveda, saj ljudje niso neumni. Zaradi vsega tega tudi njemu ni do predčasnih volitev. Pa še nekaj je: večina slovenskih parlamentarcev je tako »zapufanih«, čez glavo, da ne bodo sami sebi rezali veje. Vedo, da jih večina ljudi, ki so sedaj v parlamentu, nikoli več ne bo prišla vanj. Kako bodo pa vračali »pufo«?

PANORAMA: So se glede na plačo zadovoljili?

JELINIČ: Seveda. Saj prej niso nič imeli. Večina jih nič ni imela. Če pogledamo njihov bivši status, bomo videli, da so bili večinoma bolj pri tleh.

Sindikalni budizem

Piše: Martin Ivančič

V verskih zadevah sem sramotno slab poznavalec; verjamem pa v nekatere klišeje, npr. da verovanje izvira iz nepoznavanja – ali če hočete, iz nevednosti in da je »verska oligarhija« prav to dejstvo izrabljala za uveljavljanje svoje moči, za ohranjanje pokornosti kot načina obvladovanja množic. Zadnja trditev še posebej velja za krščansko – in morda še posebej za katoliško vero in oligarhijo.

Še manj kot krščanstvo poznam druge vere, vendar mi je pri budizmu nekaj všeč. Za razliko od krščanstva ljudem ne dopoveduje, naj se na Zemlji v trpljenju in ponižnosti dobesedno uničijo, da jim bo lepše po smrti. Poenostavljeno povedano je njegov odgovor na poglavitno vprašanje življenja prepričanje, da si lahko pomagamo samo tako, da si ti stega, česar ne moremo doseči, enostavno ne želimo. To sicer je neke vrste dvomljiva resignacija, vendar nas ne prepričuje, naj tistemu, ki nas tepe, nastavimo še drugo lice. In kaj ima ta »verski diskurz« opraviti z delavskim čopisom? Mimogrede hoče opozoriti na zavrtnost krščanskega nauka v primerjavi z nekaterimi drugimi religijami, predvsem pa želi poudariti prikladnost budističnega načela za številne Slovence, ki so že obupali nad svojo državo, kateri se je ob rojstvu zapisa, da bo demokratična, pravna in socialna. Ti atributi zvenijo zelo lepo in povedo vse bistveno, kar naj bi imeli tudi mali člani demokratične družine narodov. Vendar so za množico

Slovencev, ki jim je včasih pripadal vsaj na pogled laskav vzdevek delovni ljudje, dokazano brez vsake vrednosti. Očitno je, da se kljub naraslemu gospodarskemu ugledu države, kljub vsem pozitivnim kazalcem in kljub velikim deviznim rezervam (Drnovškov repertoar!) številnim državljanom godi hudimano slabo. In ni več videti nikjer nikogar, na katerega moralno pošteno in zakonito zaščitno še lahko računajo.

Država je svojo »tačertjansko« dušo do konca razgaila, združeni socialni demokrati pojejo v njenem zboru, Janševi socialni demokrati so postali kapelmajstri desnice, med sindikati pa poteka prestižna vojna, v kateri deluje vse polno sindikalnih petokolonošev, ki zanemarjajo delavske pravice samo zato, da bi nagajali tekmece. Zelenašev, aferašev in drugih tatov družbenega imetja seveda ne kaže niti omenjati. Krščanski demokrati bi sedaj lahko jedrno pristavili, da je potemtakem napočil čas, da se vsi oropani in razočarani obrnejo k bogu. V skrajni posledici pa bi to lahko pomenilo, da naj delavci tatovom

pomagajo tovoriti iz podjetij tisto, česar se niso pokradli in se tolažijo z vzklikom, da tolovajji pač ne vedo, kaj delajo. A svojo skrb za pravičnost in delavske koristi so Krščanski že dokazali vsaj na primeru ljubljanske Metalke!

Ker sam odgovora ne poznam, lahko predlagam zgolj enega v dolgem nizu eksperimentov, s katerimi nas oblast in politika osrečujeta v večno prehodnih obdobjih. Zagovarjam torej poskus z budizmom! Če delavci ne dobijo plač, naj si jih enostavno ne želijo, če so lačni kruha, naj skušajo nanj pozabiti. Če jih popade, da bi štrajkali, naj se prepričajo, da jih motiv za stavko sploh ne gane.

Vem! Recept ima hibo, kajti kaj bo, ako se delavci spomnijo, da si ne želijo delati, ker so brez dela povsem zadovoljni. Nič manj zagatno pa ni vprašanje, kako prepričati državo, da naj si ne želi davkov, elektrogospodarstvo, da si ne bo želelo pristojbine, zdravstvo, da ga ne bi zanimalo plačilo prispevkov, kajti da bi ljudje šli tako daleč in rekli, da si ne želijo niti zdravja, je komajda moč verjeti.

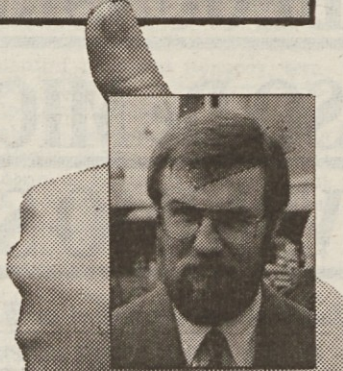
Potemtakem bi morala po budističnih načelih delovati celotna državna struktura. A to najbrž ne bi šlo, saj je dokazano, da v politiki ne veljajo načela in vrednote, temveč samo interesi. In tudi si ni mogoče predstavljati Drnovška kot vrhovnega budističnega poglavnika, če imate v mislih tisto značilno trebušasto podobo. On prej spominja na kakšnega večno sestradanega asketa, toda znano je, da so takšni po svoje še posebej nevarni. Čeprav predsednik vlade vzbuja vtis, da nima in-

teresov in strasti, ne smemo spregledati, da on na zelo banalne vsakodnevne stvari pozablja preprosto po inerciji, ki je značilna za ljudi visokih položajev. Iz tistih višin niti pri najboljši volji malih težav malih ljudi (to je mesto za Kuljev komentar!) ni mogoče videti. To je premier nekajkrat potrdil tudi v medijskih nastopih, ko so ga novinarji spraševali, kaj si ob sicer čudežnih uspehih najhitrejšje ladje v tranzicijskem konvoju misli o praktičnih problemih, kot so nekajmesečni zaostanki pri izplačilu plač oziroma plače v znesku 30 ali 40 tisočakov. Če smo zarožljeni državljani prvega ministra sploh razumeli, je pri vsem tem še nekaj težav, ki pa so z vidika ponorelih gospodarskih kazalcev obrobni in zgolj nujni sopotnik »tranzicije«, njihovo reševanje s konflikti in morebitnimi stavkami pa kvarja našo kompatibilnost z Evropo. Ali drugače povedano: mi kot oblast smo vse svoje že naredili, vi pa svoj delež prispevajte z videzom srečnih in zadovoljnih obrazov.

V končni fazi je torej tudi v Drnovškovi politiki močna primes budizma (biti zadovoljen tudi brez ali pa se vsaj delati zadovoljnegal). Ker ima pri ljudeh, ki vse življenje po nečem hrepenijo, obet novega, drugačnega, vedno izjemen čar, bi torej za nekaj časa povsem zadoščalo, če tudi sindikati namesto svojega petokolonošva (glede na tiste, ki bi jih moral zastopati, seveda!) uvedejo redne kratke tečaje budističnega nauka. Ljudje so odrekani že navajeni, treba jih je le še prepričati, da bodo v njihovo smiselnost verjeli!

arena

Čeprav po Lojzetu Peterletu, potem ko je odstopil kot zunanji minister, zamere kar dežujejo, seveda na račun njegovega dela, mu z veseljem lahko dvignemo palec ob dogodkih in razmerah, ki so nastale zaradi tistih nesrečnih štirih istrskih zaselkov, o katerih se kregamo s Hrvati. Peterleta je namreč bilo toliko v hlačah, da je parlamentu zabrusil v obraz, da ga je pošteno polomil. Pri tako vsevednem in

Korajža

vase zaverovanem poslanskem zboru, kot je tale slovenski, taka poteza ni ravno mačji kašelj, saj minister, ki se spravi na denj, ne more pričakovati nič dobrega.

Peterle je vsekakor dokazal, da zna braniti svojo zunanjo politiko in zmerno linijo, ki jo v njej zastopa. Res, da ta njegova zmernost ne daje vrtoglavih rezultatov, nekateri trdijo, da ne daje nobenih, kar pa seveda ni res, res pa je tudi, da se stvari med državami vedno lepše in manj boleče urejujejo po zmerni diplomatski poti. Očitati Peterletu, da ni znal urediti odnosov s Hrvati, je čista neumnost. Tudi če v bivši Jugoslaviji ne bi bilo vojne, bi reševanje in razmejevanje ter delitev njene dediščine tekla počasi, leta in leta. Spomnimo se samo, kako dolgo je trajalo, da smo z Osimskimi sporazumi uredili mejo z Italijo.

S Hrvati seveda nimamo bratskih odnosov, ker jih preprosto ne moremo imeti, če so v državi najglasnejši tisti, ki dobijo ošpice ob besedi brat. Pravzaprav bratskih odnosov niti ne potrebujemo, pač pa korektno dobrososedsko razmerje, in če se le da, prijateljske odnose. Le-ti pa se ne dajo doseči z deklaracijami, čeprav so celo Hrvati to svoj čas predlagali, pač pa s poravnanjem nerazčiščenih računov. Računi med državami pa se navadno razčiščujejo leta in leta, še posebej, če vsak zase misli, da je zgolj upnik, ne pa tudi dolжник. Če ima sosed, denimo, največ preglaVIC z majavo ograjo, ga je najlažje razkuriti tako, da mu z nje zmakneš kakšno planko. In naši vrli poslanci so pri Hrvatih naredili prav nekaj podobnega. Če so Hrvatom Srbi pobrali tretjino ozemlja, je pač pričakovati, da bodo skočili do neba tudi takrat, ko jim bo kak hotel na drugem koncu speljati nekaj hiš, dokler pač mislijo, da so njihove, pa čeprav to morda ne drži. Namesto da bi se o tistih bajtah lepo dogovorili, smo zaradi njih postavili na kocko mnogo pomembnejša pogajanja o premoženjskih zadevah, naša papirnata odločitve pa v praksi tako nič ne pomeni. Ljudje v teh zaselkih si bodo še naprej skušali življenje organizirati tako, da jim bo čim lažje. Grenila jim ga bo le politika.

Predsednik parlamentarne odbora za mednarodne odnose Zoran Thaler glede priključenih istrskih zaselkov misli drugače kot Peterle. Sploh je iz parlamenta slišati tako rekoč uzaljene glasove, čes kaj pa si neki Peterle misli, ko državnemu zboru soli pamet. V parlamentu so kajpak sami modreci in take avtoritete, da je povzdigniti glas proti njim pravdo bogokletstvo. In

Aroganca

če je ta zbor modrecev odločil, da bodo štirje istrski zaselki slovenski, o tem pač ne more biti nobene debate. Ne glede na to, da nas sedaj vlačijo po zobeh v Evropi in se kje drugje, ne glede na to, da se bomo z Italijani zaradi premoženjskih zadev in je menda sedaj pravi čas, da zaostriamo odnose se s Hrvati. Pojasnilo gospoda Thalerja, da smo si s priključitvijo delčka spornega ozemlja utrdili pogajalske pozicije pri nategovanju s Hrvati, pa je sploh balkansko.

Kaže, da Miloševići zgledi vlečejo bolj, kot si mislimo. No ja, če se je Sadam znova lotil Kuvajta, potem ko je videl, kako je to Miloševiću uspelo s Hrvaško in Bosno, pa dajmo se mi, je najbrž razmišljal gospod Thaler in z njim večina poslancev. Seveda smo s tem neizpodbitno dokazali, da smo še vedno del Balkana, ker se pač obnašamo balkansko. Vzemimo si tisto, kar mislimo, da je naše, saj si nihče ne bo upal narediti reda. Gospod Thaler je sicer premlad, da bi se spomnil, kako so se očetje drli Trst je naš, najbrž pa je o tem kaj bral in si je mislil, da podobne napake ne smemo več narediti. Nobenih pogajanj, nobenega dretja, zadevo je preprosto treba priključiti. Ob tem pa v njegovi stranki, to je Liberalni demokraciji, celo pravijo, da je treba pogajanja s Hrvaško pospešeno nadaljevati.

Nič čudnega ne bi bilo, če bi Hrvati namesto pogajanj ali pred njihovim nadaljevanjem, zato da bi si utrdili pogajalske pozicije, razglasili svojo suverenost nad levo polovico Piranskega zaliva, sklicujoč se seveda na mednarodno pomorsko pravo. Potem bomo mi, da bi si utrdili pogajalske pozicije, razglasili nuklearko za izključno našo in nato si bodo Hrvatje svoje pogajalske pozicije dodatno okreplili z nacionalizacijo slovenskih vikendov v Istri in Dalmaciji itd. Obe državi bosta krepili svoje pogajalske pozicije za pogajanja, ki jih sploh ne bo, saj bo šlo samo za prepiranje in še hvala Bogu, če bo ostalo samo pri tem. Tako je pač, če se parlament meša v tekočo zunanjo politiko. Kot kaže, bi premmogi v tej državi radi bili zunanji ministri in zato sploh ni čudno, da tisti, ki to je, to noče več biti. V trgovini s porcelanom je škoda za sloni pač težko popravljati.

Boža Gloda

Piše: Jaže Smole

Obstrukcija

Politična obstrukcija kot način izsiljevanja postaja vse pogostejša praksa. V državnem zboru se je poslužuje velik del poslancev iz nekaterih opozicijskih strank. Ko jim pri obravnavanju posameznih pomembnih zadev zmanjka argumentov, takoj zagrozijo z bojkotom: zapuščajo seje delovnih teles, odhajajo iz velike dvorane parlamenta, nočejo sodelovati pri glasovanju...

Druga oblika politične obstrukcije se kaže v nesklepčnosti, ki je v zadnjem času vse pogostejša. Tisti poslanci, ki se ne udeležujejo seje državnega zbora, grobo kršijo ne samo poslovnik, ampak tudi svoje osnovne delovne obveznosti. Če se je v prejšnji sestavi skupščine, ko je v njej bilo veliko izvoljenih predstavnikov, ki niso bili profesionalci, še lahko opravevala pogosta odsotnost nekaterih poslancev, se pri sedanjih sestavi nikakor ne bi smela. Saj so vendar vsi poslanci za svoje delo plačani in so ga že zaradi tega dolžni tudi vestno opravljati.

V svojevrstno obliko politične obstrukcije sodi tudi ravnanje g. Lojzeta Peterleta. S položaja zunanjega ministra ni odstopil za-

radi resnih razhajanj pri obravnavanju nekega žgočega mednarodnega vprašanja (kar bi lahko bil logični razlog za odstop), ampak zato, ker ni uspel s svojim izsiljevanjem, da bi predsednik državnega zbora moral biti iz vrst krščanskih demokratov.

Če bi odstop šefa SKD z ministrskega položaja pomenil tudi izstop njegove stranke iz vladne koalicije, bi to bilo vsaj delno logično in razumljivo. Toda s predlogom kandidata g. Umka za novega zunanjega ministra je vodstvo SKD potrdilo svojo nadaljnjo udeležbo v vladi. Z izbiro omenjenega kandidata pa je pokazalo, da si očitno želi, da bi gospod Peterle še naprej opravljal posle zunanjega ministra. Peterletov »ne-

preklicni odstop« dobiva tako nove razsežnosti.

V vsem tem obnašanju pa je še veliko drugih nelogičnosti. Po izvolitvi g. Jožeta Školca za predsednika državnega zbora se je g. Lojze Peterle z vso vehemenco spravil na liberalno demokracijo in predsednika vlade g. Janeza Drnovška, nekaj dni potem pa je od istega premiera zahteval, naj prekine koalicijsko sodelovanje z Združeno listo socialnih demokratov.

Za novega zunanjega ministra je predlagal osebo, ki je izjavila, da se Evropski uniji ne bomo uspeli približati, vse dokler bo Milan Kučan predsednik republike in Janez Drnovšek predsednik vlade. Platforma pogajanj za naše pridruženost članstvo v Evropski skupnosti je s tem »dograjena«. Potrebno je najprej, na ta ali oni način, zrušiti legitimno izvoljene predstavnike, potem bodo pa »gladko stekla« pogajanja z Evropsko unijo.

Nekaj čudnega se dogaja tudi v pogajanjih z italijansko vlado. Njeni predstavniki nastopijo s skrajnimi zahtevami, g. Lojze Peterle pa v imenu naše vlade takoj izjavi, da bo predlagala spremembo naše ustave. Zgodilo se je

nekaj nenavadnega, da v pogajanjih s sosedom takoj pristanemo na njegove zahteve. Če je neka določba naše ustave zares moteča za Evropsko unijo, bi bilo normalno, da bi to slišali od njenih predstavnikov, ne pa od italijanskih, s katerimi od njenih predstavnikov, ne pa od italijanskih, s katerimi se pogajamo o urejanju odnosov. Tako pa smo s prenašano izjavo vlade o spremembi ustave prišli v pogajanjih z Italijo v inferiorni položaj. Naše upravičene zahteve so objektivno padle na nižjo raven, proti Slovincem v Italiji pa se je začel izvajati vse bolj grob pritisk.

Človek bi pričakoval, da bo favorizirani komentator Dela g. Danilo Slivnik v svoji redni kolumni ostro obsodil najnovejše grobe postopke rimskih oblasti proti slovenskim institucijam. Namesto tega pa se je že po svojem ustaljenem modelu spet lotil predsednika republike Milana Kučana. Vse kaže, da je z njim tako obseden, da ga praviloma mora vplesti v vsako svoje »analitično« paberkovanje.

Vse to so samo delčki politične obstrukcije, ki pa sami zase govori o zapleteni miselnosti njenih pobudnikov in izvajalcev.

oblastniška z vseh zornih kotov, saj hoče imeti absolutno oblast na vseh področjih; tako na zemlji kot v onostranstvu, ki pa je le imaginacija človekovega genija.

Knjige so bile pravo pomagalo, da se je Slovenec sam strukturiral in konstituiral kot svobodna nacija. Načrtnost in racionalna doslednost, realno zagledanje in futuristično predvidevanje so omogočili najprej preživetje, nato pa živetje slovenskega občestva, kar lahko prav ocenimo šele z današnjega zornega kota, ker če bi se takrat vdali usodi, bi danes bili le mrtvi spomin, pa nas ne bi rešil še tako vsemogočni Bog, še manj pa kak starikavi papež.

Individualizacija vsega človeškega je katarzična osvoboditev posameznika, ki najradikalnejše poseže v poetiko življenja, saj se prav zaradi take nazorske drže utemeljijo in razvijajo skorajda vse duhovnozgodovinske vede, brez katerih se ne bi osvetlilo samo-zavedanje.

Protestantski reformacijski humanizem ni bil muha enodnevnic ali pa en sam utrip, ampak trajanje, ki se rokuje z večnostjo, vendar tako, da so **dinamizem in metamorfizem ter besedizem** tista gonila, brez katerih bi se ne mogli greti ob domačem ognjišču. Zavedati se

moramo, da to duhovnozgodovinsko gibanje ni bilo regionalno in celo krajevno, ali samo rodbinsko ali celo družinsko, ampak je bilo vsenarodno na vsem prostoru in v časovni hkratnosti, čeprav se je neke bolj razraslo, neke pa za spoznanje manj, vendar so sledovi tako vidni, da ne prenesejo nikakršnega zanikanja, pa čeprav je bilo in je še institucionalno skromnejše od katoliške semenarne; kar Bog da, pač da; in od romarske brezvernosti in poganškega samo-svetništva.

Narod spravi v hermeneutično ideologično samo-zprtost je njegovo samo-uničenje, je suženjstvo in hlapčevstvo na dolge proge, je samovladanje, ki je umetelno sprenevedanje in izničevalna laž, povedano pa nima nič skupnega s civilizacijsko dinamiko, katera se metamorfizira le v besedju nacionalnega knjižnega jezika.

Nekaterniki ničče priznati vrednote humanističnega pragmatizma, ki izhaja iz protestantskega prepričanja, saj smo se edino tako rešili tujstva in totalnega sežiga in razstrelitve vsega, kar je avtohtono slovenskega. Celu pokopališča so nam ostala za današnji spomin.

Slovinci, protestantsko misel oživimo kot gibanje močnosti in svobode!

Duhovna svoboda je

Piše: Drago Kuhar

modrost

Slovinci že pred 16. stoletjem vedo, da so Slovinci, vendar z reformacijo in protestantizmom ter s humanističnim razsvetljenim preroditeljstvom je to čas začetka nacionalne književnosti, nacionalnega knjižnega jezika, prevoda

knjige knjig, začetek slovenske cerkve, to je prelomni čas v narodovi zavesti; in sicer tako v kolektivnih kot v individualnih predstavah.

Ljudski jezik in modrija, etika in estetika se oblikujejo na višji zborni kulturni ravni. In to svobodno, da kmečka prvobitnost ostane žlahtna in neokrnjena in se plemeniti ter bogati v duhovnem in vsakodnevnem načinu bivanja.

S knjigami za cerkveno in posvetno rabo Slovinci stopimo v civilizacijski krog, v katerega središču in na obzorju krožnice smo še danes, tako da se nam ni treba sramovati lastnega obraza, saj protiprotestantska in protireformacijska zvezda ni zasvetila kot sonce, še manj pa kot

luč na oltarju slovenstva, ker je bila ena sama zmeta, prisila, greh in sramota, saj je krvavi davek spodbudil razraščanje humanistične miselnosti tako na cerkvenem in religioškem področju, še posebej pa na posvetnem eksistencialnem dvorišču in zato ne preseneča, da protestantsko gibanje še živi in se še intenzivneje na novo prebujata, ker edino na ta način lahko svobodno zadihamo na vseh ravneh bivanja in prepričanja in se ne vdamo v usodo lastniške odvisnosti od enoumne intencije, katoliške Cerkev, ki je po svoji strukturi nemoralna in

Od Osima do Ogleja ali italijansko razkazovanje mišic na malem slovenskem poligonu

BEGUNSKJE ORGANIZACIJE, SPONZORIRANE S STRANI DESNICE,

SO De MICHELISOV PROGRAM POPRAVILE V GESLO:

VRNIMO SE V ISTRO, NE DA BI PREMİKALI MEJE

Italijanski maksimalisti so navili svoje zvočnike do »fortissima« – Zdaj so nekdanji »izdajalci« postali ena izmed središnih točk italijanskih zahtev do mlade slovenske države – Italija je postala v svojih zahtevah bolj odločna, ko je na volitvah zmagal desni pol italijanske politike

Zadnje etapa zelo vijugave po-vojnne sosedske poti se začela v jesenskih dneh dvaindevetdesetega leta, ko je v italijansko javnost prodrla novica, da je Italija uradno pristala na slovensko dedovanje italijansko-jugoslovan-skih sporazumov, vključno z Osimskim, kolikor zadevajo njeno državno ozemlje. Italijanska desnica je zagnala vik in krik očitkov vladi, da je brez »protiplačila« pohlitel priznati slovensko samostojno slovensko državo. Protest se je zelo hitro formuliral v zahtevo po spreminjanju sporazumov, ki so bili sklenjeni z državo, ki je ni več, le da so to eni poimenovali radikalno revizijo, drugi nadgradnjo, tretji prilaganje novim razmeram. Slovenska diplomacija je od vsega začetka prevajala te italijanske različice v dvoje svojih stališč: vse z Jugoslavijo sklenjene dvostranske sporazume morata obe strani spoštovati, Slovenija pa se je izmed tega pripravljena pogovarjati o skupnem odzivanju na neke nove stvarnosti, porejene v procesu razpada nekdanje Jugoslavije.

Italijanski maksimalisti, navdihovani v oživiljenih begunskih organizacijah in pod mentorstvom politične desnice, s središčem v Trstu in postojankami v rimskem parlamentu, so s pridom izkoriščali italijansko notranjepolitično krizo zato, da so svoje zvočnike navili do »fortissima«. Vladajoče stranke, zapletene v koruptijske in podkupniške umazanije, so se začele ukvarjati predvsem s svojim preživetjem, v to taktiko pa so sodila tudi popuščanja tako ohrabreni desnici kot vse bolj glasnim revanšizmom.

Nazaj v Istro brez premikanja meja

Najbolj kratkovidni bi kar premikali meje, saj so bile te dosedanje zakoličene z državo, ki je ni več, malo večji realisti pa so se začeli ubadati z različicami na že De Michelisovo geslo kot nadomestilo za spremembo meja: »Spet odkupimo Istro«.

Begunske organizacije, sponzorirane s strani desnice, so De Michelisov program popravile v geslo: Vrnimo se v Istro, ne da bi premikali meje«.

V nastajajoči neinstitucionalni »program vračanja« je italijanska država, ob podpori skoraj celotnega italijanskega političnega spektra, začela vključevati tudi Italijane, ki so se po razpadu Jugoslavije znašli v dveh državah, Sloveniji in na Hrvaškem. Za zanesljivejšee mikroskopiranje italijanskih državnih namer velja spomniti, da so bili zelo dolgi, morebiti do zadnjih deset let nazaj Italijani, ki se niso odzvali klicu matične države Italije in niso zbežali iz Jugoslavije v Italijo, razglašeni za izdajalce Italije.

Zdaj so nekdanji »izdajalci« postali ena središnih točk italijanskih zahtev do mlade slovenske države. Konec leta 1991 so bila zagrebška pogajanja za ureditev odnosov med Slovenijo, Hrvaško in Italijo. Takrat je Italija zahtevala, naj tako Slovenija kot Hrvaška podpisata z Italijo tristranski sporazum o zaščiti italijanske manjšine v obeh državah.

Slovenska vlada je na januar-skih pogovorih leta 1992 zavrnila podpis tristranskega sporazuma, prvič zato, ker Italija ni bila pripravljena hkrati podpisati tudi dvostranskega sporazuma o zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Že takrat se na italijanski strani pojavi teza, ki doživlja reprize vse doslej, da je tudi po Osimskih sporazumih, na katere se Slovenija sklicuje, urejanje položaja slovenske manjšine v Italiji italijanska notranja zadeva, medtem ko je treba italijansko manjšino, ki se je znašla v dveh državah in je nova meja živo zarezala v že tako šibko manjšinsko

tkivo, urejati tudi z mednarodnimi sporazumom.

Res drži, da Osimski sporazum pravi, da sta dolžna domicilni državi zagotoviti manjšinam raven zaščite, ki ne bo nižja od zapi-санega v Londonskem sporazumu. Toda italijanska država z izpolnitvijo iz svoje demokratske ureditve izviraajoče obveznosti odlaša že dvajset in več let. Že vse od Osimskega porazuma leta 1975 napoveduje celovit (»globalni«) zaščitni zakon, pa se to ni nikdar zgodilo. Zgodba o odlašanju in prelaganju zakonitve celovite zaščite slovenske manjšine v Italiji me spominja na dan-skega prijatelja, ki sem ga vprašal, zakaj pri njih nikdar ni bilo revolucije. Saj smo bili že nekajkrat tik pred tem, pa je vedno začelo drževati, je odvrnil. »Tudi v Italiji se je vedno, ko so se sprajvali zaščititi Slovence, utrgal oblak.

Nesporno je nova meja med Hrvaško in Slovenijo pretrgala manjšinske kapilare. Zato se je slovenska vlada takrat v Gorici obvezala, da bo, tudi v urejanju odnosov s Hrvaško delovala v korist preseganja meja kot ločnice med dvema deloma iste manjšine.

»Na obrobju tega središčnega dogajanja so se zgodile še druge stvari, ki samo potrjujejo domnevo o nekakšnem strateškem načrtu 'podesnjene Italije', o, če že ne fizičnem vračanju v Istro, pa vsaj o okrepljenem vplivu nanjo. Vojaške pokojnine so utišale prej vedno glasna spominjanja na ravnanje italijanskega fašizma in v glavah mnogih preprostih Istranov iz nekdanje Italije, zatiralke slovenstva in hrvaštva v teh krajih, napravile dobrotnico, reševalko njihovih socialnih stisk.«

Ni pa mogla skupaj s Hrvaško, ki je vedno zaostajala v pravni in dejanski zaščiti, prevzemati soodgovornosti tudi za hrvaški del italijanske manjšine. Ko italijanska država upravičeno jadicuje nad različnim obravnavanjem manjšine v dveh državah in zahteva enovito obravnavo, pa v isti svoji državi Slovencev in različnih pokrajnih ne daje enakih pravic. Onim v Videmski pokrajini v zadnjem vladnem predlogu zaščitnega zakona, ki ga je potisnil v arhiv k prejšnjim razpust pred-žanjega parlamenta, sploh ne priznavajo, da so Slovenci, ampak trdijo, da so italijanski državljani (nekega) slovenskega porekla.

Poosimski randevu na gradu Strmol

Italijanska zahteva po »redefiniranju« Osimskih sporazumov in pripravljenost Slovenije, da ob spoštovanju veljavnih sporazumov spregovori o novih izzivih in razmerah, relevantnih za sodelovanje med dvema državama, sta spočeli februarja 1993. leta na gradu Strmol pri Kranju konstitutivno sejo italijansko-slovenske medvladne komisije, ki se je odločila poleg v plenumu delovati tudi v naslednjih izvedenskih podskupinah: za premoženjsko-pravna vprašanja, za zgodovino, za gospodarsko sodelovanje, za socialno-pokojninska vprašanja, za kulturno sodelovanje in ne nazadnje, druga najbolj občutljiva tema: za zaščito manjšin.

Najprej sta se aktivirali premoženjsko pravna in zgodovinska komisija. Za spočetje zgodovinske komisije gre zasluga Lojzetu Peterletu, ki je vztrajal, da ni mogoče razumeti povojnih dogajanj brez pogleda v predzgodovino. Komisija, ki jo na slovenski strani skoraj v celoti (nezagodovinar je samo pisatelj Saša Vuča)

sestavljajo zgodovinarji, italijansko zastopstvo je tudi politično obarvano, bo januarja prihodnje leto opravila delo. Žal šele januarja prihodnje leto, kajti njena sporočila bi morala biti za italijansko in evropsko javnost še bolj prepričljiva, kot bo verjetno že nekaj časa napovedana slovenska »Bela knjiga« o različnih italijanskega ravnanja s Slovenci in Slovenijo od konca devetnajstega stoletja do danes.

Na dnevni red premoženjsko-pravne komisije so Italijani postavili zahtevo po vračanju premoženja, ki so ga bili prisiljeni zapustiti Italijani-begunci iz Istre od pariške pogodbe leta 1947 do Londonskega sporazuma leta 1954, ali pa jim je bilo to premoženje nacionalizirano ali kako drugače odvzeto.

Slovenski pogajalci so se vse doslej ravnali v skladu s stališči slovenskega državnega zbora: da Slovenija priznava vse obveznosti, ki zanjo izhajajo iz od nekdanje Jugoslavije podedovanih sporazumov, kar je italijanska stran s posebno noto tudi sprejela na znanje. Konkretnije: pripravljena je izpolniti vse obveznosti, ki zanjo izhajajo iz Osimskega

sporazuma in še posebej iz njegove »imovinske« konkretizacije v rimskem sporazumu, podpisanem leta 1983. Po obeh sporazumih je bila Jugoslavija oziroma sta zdaj »njena dediča Slovenija in Hrvaška dolžna Italiji izplačati 110.000 dolarjev odškodnine in 'fizično' vrniti« 178 hiš. Jugoslavija je prva dva oborka že odplačala, tako da je Sloveniji in Hrvaški (ki sta se medtem že dogovorili o delitvi) ostalo nekaj čez 90.000 dolarjev dolga, slovenski »hišni« dolg pa je že ves poravnana.

Italijanska delegacija je bila vse doslej vztrajno gluha za slovensko vztrajanje na sporazumih in njenih iz njih izviraajočih obveznostih. Vztrajala je na stezi, da so bili ti sporazumi sklenjeni s komunističnim režimom, ki ni poznal zasebne lastnine, Slovenija pa je demokratična država s tržnim gospodarstvom, temu primerno pa imajo tudi odnosi z drugimi državami povsem novo kvaliteto in zahtevajo nove sporazumne okvire.

V zahtevah po vračanju premoženja in zavračanju odškodnine v denarju je Italija postajala še bolj odločna potem, ko je po marčnih volitvah prišel na oblast desni pol italijanske politike. Med oblastnike so se pririnjili tudi politični krogi, protagonisti zaostrovanja odnosov s Slovenijo in vračanja istrskih beguncev v stari kraj. Za ilustracijo naj zapišem, da je predsednik zunanje-politične komisije italijanske poslanke zbornice postal neofašist Mirco Tremaglia, podtajnik v zunanem ministertvu, posebej poodblajšen za »discipliniranje« Slovenije, pa Livio Caputo, do imenovanja na ta položaj pomočnik direktorja časnika »Il giornale«, ki si je očitno s predčasnim pobudništvom za zbiranje protiosimskih podpisov prislužil ta novi položaj.

Italijanska rdeča luč na slovenski poti v Evropo

Nova ekipa je v času, ko se je slovenska diplomacija še prvenstveno promocijsko sprehajala po svetovnih meridianih, stopnjevala svoj pritisk na Slovenijo in začela izsiljevalno postavljati ovire slovenskemu približevanju »združenji Evropi«. Kot pogoj za svojo zeleno luč začetku postopka o slovenskem pridruženem članstvu Evropski uniji je zahtevala izpolnitev naslednjih zahtev: vračanje določene števila hiš, ki so na obali še v javni lasti, za hiše, ki so naprodaj, pa nakupno predpravo za begunce (v naši različici optante) – avtohtone prebivalce krajev na slovenskem ozemlju, liberalizacijo prometa z nepremičninami in k ometosti italijanske manjšine, zdaj živeče v dveh državah, naravnano zaščito.

Podtajnik Livio Caputo je na rimskem sestanku prvega septembra, sogovorniku Ignacu Golobu vrغل na mizo osnutek skupne izjave o prijateljstvu in sodelovanju. V njem so bile zbrane vse prej omenjene zahteve. Skoraj začudil se je, da ga Golob takoj ne parafira. Drugi človek naše diplomacije je zaigral vlogo »goloba pismošee« in odnesel papir v Ljubljano. Na naslednjem sestanku v Ljubljani (29. septembra), je Golob potisnil Caputu »slovenski protipredlog izjave«, in Caputo je zaigral vlogo pismošee, ki je odnesel slovenski papir v Rim.

Slovenska vlada v svojem »protipapirju« ostaja na svojem bregu, vabi k spoštovanju veljavnih sporazumov, preden se lahko pogovarjamo o novih dodatnih pričakovanjih. Med tem je na neko luksemburško banko nakazala del svojega »rimskega« dolga Italiji ter zelo natančno opisala naše poglede na zaščito italijanske manjšine v Sloveniji in prav tako slovenske v Italiji, ki jo italijanska stran vztrajno odriava s pogajalske mize kot njeno izključno notranjepolitično zadevo.

Različne poteze iste strategije?

Na obrobju tega središčnega dogajanja so se zgodile še druge stvari, ki samo potrjujejo domnevo o nekakšnem strateškem načrtu »podesnjene Italije«, o, če ne že fizičnem vračanju v Istro, pa vsaj o okrepljenem vplivu nanjo. Vojaške pokojnine so utišale prej vedno glasna spominjanja na ravnanje italijanskega fašizma in v glavah mnogih preprostih Istranov iz nekdanje Italije, zatiralke slovenstva in hrvaštva v teh krajih, napravile dobrotnico, reševalko njihovih socialnih stisk. Pokojninam se je januarja letos pridružil vabilo Italijanom in tudi Slovencev, ki so živel v coni B svobodnega tržiškega ozemlja ali leta 1940 na kasneje Jugoslaviji odstopljenih ozemljih (torej do Planine), naj postanejo poleg slovenski tudi italijanski državljani. Dokaz, da se tudi za tem novačenjem novih italijanskih državljanov v naših krajih skriva poseben politični interes, je dejstvo, da v besedilu leta 1992. leta sprejetega zakona o državljanstvu ni nobenega člena, ki bi to novačenje dopuščal. Šele pojasnjevalna okrožnica novembra leta 1993, skoraj leto in pol po izglasovanju zakona, ki jo je podpisal politično sporen funkcionar notranjega ministertva, vnaša možnost za pridobivanje dvojnega državljanstva tudi za državljane Slovenije. Slovenska stran je tudi na ta izziv ostro reagirala in Italijo opozorila, da z uvajanjem možnosti dvojnega državljanstva krši tako pariško mirovno pogodbo kot Osimski sporazum, saj sta oba dokončno uredila ta vprašanja.

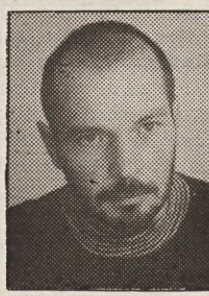
Italija se je ob vsem tem z guli-verskih pozicij posluževala zelo izsiljevalskega orođa tudi na evropski sceni. Vse doslej je pre-

predevala in 4. oktobra ponovno prepredila začetek postopka o slovenskem pridruženju Evropski uniji.

Zelo trda in ošabna pogajalska drža italijanske diplomacije, v obeh medvladnih komisijah z najbolj občutljivo tematiko (premoženjsko-pravna in manjšinska) in v operativnih pogovorih med drugima človekoma obeh diplomacij, Liviom Caputom in Ignacem Golobom, je uredjevalska pogajanja pripeljala v slepo ulico. Izhod iz nje je bila vrnitev urejanja sosedskih odnosov na politično, to je na ministrsko raven.

Igor Gruden

Zagonetna inflacija?

Piše: Franci Križanič

V narodnem gospodarstvu, kjer se plače in ali obresti izračunavajo (indeksirajo) po inflaciji v prejšnjem obdobju, imamo opraviti s t.i. **inertno inflacijo**. Zaradi mesečnega prilaganja plač in obresti, verjetno pa tudi drugih pogodbenih zneskov v terminskih poslih inflaciji v prejšnjem mesecu bi imeli na Slovenskem rast cen že v primeru, da ne bi bilo nikakršnih drugih vzrokov inflacije (na primer inflacije v tujini, povečanja cen v kakšnem od domačih sektorjev, omogočenega s togim povpraševanjem, povečane količine denarja v obtoku ali pa njegove povečane hitrosti, ipd.). Pri nas imamo sorazmerno močne sezonske spremembe cen, tako da se cene med oktobrom in marcem (naslednjega leta) povečujejo, od aprila do septembra pa upadajo. Sezonski nihaj znaša skoraj 9% in se, zaradi indeksacije, spremeni v stalno povečanje cen. Sezonska podražitev se z indeksacijo v naslednjem mesecu ponovi.

Glede na to, da imamo letos približno 4% uvožene inflacije zaradi padanja kupne moči marke in dolarja, visoko nadinflacijsko podražitev elektrike zaradi zaostanka njenih cen v prejšnjih letih ter prav tako nadinflacijske podražitve storitev nemanjalnega sektorja, ki jih omogoča realna rast tečaja tolarja, se inflacija tudi v obdobju sezonskega zmanjševanja cen zaenkrat še ni spustila pod ničlo. Če bi bila indeksacija dosledna, bi se morale takrat znižati tako plače kot obresti, kar bi verjetno privedlo do hitrega sporazuma o odpravi indeksacije, nato pa tudi do ustreznih ukrepov.

V primeru, da indeksacije ne bomo odpravili, bo naše narodno gospodarstvo ostalo enako občutljivo na kakršnih koli »šok«, pa naj bo to podražitev surovin ali kapitala na svetovnem trgu, večja sprememba povpraševanja doma ali v tujini oziroma večji uspeh domačih monopolistov in nemanjalnega sektorja pri podražitvah. Slej ko prej bomo zopet v dilemi – hiperinflacija ali verižni bankrot. dokler pa tega »šoka« ni, bo naša inertna inflacija spreminjala hitrost s spreminjanjem sezone podražitev. Ta se je pred osamosvojitvijo precej razlikovala od sedanje in po nekaterih znakih sodeč, si letos lahko obetamo še novo spremembo.

Pred osamosvojitvijo je inflacija iz meseca v mesec nihala z izrazitimi podražitvami v januarju, juliju, avgustu in oktobru. Skupen nihaj je bil precej večji kot leta 1994. Po osamosvojitvi je značilna omenjena sezonska rast od oktobra do marca ter upadanje od aprila do septembra. Leta 1994 je inflacija od parila do septembra pospešeno naraščala. Rast cen v oktobru 1994 bo pokazala, ali se zmanjšuje sezonsko nihanje (če bo inflacija oktobra blizu sezonsko običajnih 2%) ali pa se je v Slovenijo vrnila drveča inflacija (ob enako hitri rasti kot septembra, bi bila lahko oktobrska mesečna inflacija okoli 5%). V primeru znižanega sezonskega nihanja si lahko obetamo manjšo stopnjo inertne inflacije in umirjanje rasti cen. Če se je aprila 1994 začel nov val drveče inflacije, ga je izzvala visoka nadinflacijska podražitev elektrike, omogočila pa indeksacija. Kot pri morebitnem nastopu deflacije v posameznem mesecu s sezonsko nizko ravnijo cen, bo tudi v primeru obnovitve drveče inflacije postalo zopet aktualno vprašanje odprave indeksacije na Slovenskem.

Ko bo in če bo indeksacija odpravljena, bo morebitno nadaljevanje inflacije zaradi drugih vzrokov (torej ne inertne inflacije) prizadelo zaposlene in varčevalce oziroma upnike v terminskih poslih, ki bodo nato slej ko prej dosegli ponovno indeksiranje svojih terjatev in tako povrnili inertno inflacijo. Zato bo pomembna dosledna stabilizacijska monetarna in antimonopolna politika. Deindeksacija bo sama po sebi znižala tveganje podjetij pri zaposlovanju in sposojanju sredstev ter tako vplivala na povečano gospodarsko dejavnost, zaposlenost in blaginjo. Vsak poizkus ekspanzivne monetarne politike in rahljanja državne kontrole cen, ki se na Slovenskem oblikujejo na enoten, trjev monopolen način, bo in je, zaradi nevarnosti obnovitve inflacije z vsemi negativnimi posledicami, naravnost škodljiv. Ukrepi za spodbujanje gospodarske rasti so na voljo pri fiskalni, zunanjetrgovinski in razvojni politiki, pa tudi pri odpravi dolžniške krize in privatizaciji. Na vseh teh področjih je za slovensko ekonomsko politiko še precej do sedaj nenarejenih potez.

Odprava inertne inflacije je tesno povezana z dohodkovno politiko. Če bi imeli inertno inflacijo in nobenih slabih izkušenj z dohodkovno politiko v preteklosti, bi bila deindeksacija pri nas izvedljiva tudi samo z ukrepi dohodkovne politike, torej s t.i. »zamorznitvami« plač, obresti, deviznega tečaja in monopolno oblikovanih cen. Žal so izkušnje z »zamorznitvami« slabe, reakcije našega prebivalstva in gospodarstva na podobne poizkuse pa naravnost panične (to smo lepo videli pomladi 1993). Glede na pričakovane ugodne učinke deindeksacije pri povečanju zaposlenosti ter se hitrejši gospodarski rasti je pri nas dohodkovna politika zaenkrat možna v obliki socialnega sporazuma in vzajemne deindeksacije, opredeljene s kolektivnimi pogodbami, odpravljeno revalorizacijo obresti ter neiztožljivostjo vrednostnih klavzul v terminskih poslih. Če bo prišlo do pospešitve inflacije, ob indeksaciji se bo to slej ko prej zgodilo, pa bo potrebno deindeksacijo na Slovenskem verjetno izpeljati s ponovno zamenjavo denarja oziroma denarno reformo.

Pedagoški, psihološki in drugi razlogi proti svetovnonazorski delitvi otrok

ZGREŠENA IN NEDOPUSTNA ZAHTEVA PO UVAJANJU ALTERNATIVNIH PREDMETOV V ŠOLE

Potrebno je oblikovati normalen družboslovni predmet, ki naj ga poučujejo strokovnjaki, predvsem sociologi

Piše: dr. Milan Divjak

V preteklosti so razne religije strogo poudarjale predvsem razlike med dogmami, med načini bogoslužja, med verskimi tradicijami, etiko... Vsako zблиževanje verskih dogem je bilo strogo prepovedano, da ne bi malicili in ogrozili 'edinozveličavnih' nauk, zatirali so vsak verski liberalizem, strpnost, modernizacijo.

Seveda je tudi zanimivo vprašanje, kako lahko take diferenciacije vplivajo na notranje življenje učiteljskih kolektivov in na razmerje med starši in učitelji ter na odnose med šolo in domom. Zgodovina slovenskega učiteljskega gibanja kaže, kako so se učitelji razdelili na verski osnovni na »liberalne«, ki so bili v »Zavezi« in so izdajali Učiteljskega tovariša in Popotnika in na »klerikalne«, ki so se združili v Slomškovi zvezi in izdajali Slovenskega učitelja. Več kot sto let so se slovenski učitelji prepirali med seboj, medtem pa so jih oblastniki zatirali in izkoriščali, bili so bolj lačni kot siti, ponižani, igrali so vlogo hlapcev, mežnarjev in strankarskih priganjačev. Za razvoj šolstva niso mogli storiti toliko, kot bi morali, mladih rodov niso vzgojili in pripravili na usodne dogodke v prvi in drugi svetovni vojni. Taka razdeljenost in nestrpnost učiteljstva je koristila cerkveni in posvetni oblasti, saj so bili učitelji nemučni, negotovi, hlapčevski. Zato tudi niso mogli doseči, da bi v osnovne šole uvedli laični moralni ali kak družboslovni pouk, zato je lahko tako dolgo dominiral konfesionalni verouk, čeprav je bil neuspešen in škodljiv.

Očitno je, da neki krogi tudi danes potrebujejo ločitve med učitel-

ji, da zopet uvajajo »katoliško pedagogiko«, da dokazujejo, kako potrebne so »usluge« duhovščine v šoli, kako le z verskim poukom vzgajamo celostne osebnosti in podobno. V šolo uvajajo ideološke delitve med učitelje, ločili pa bi radi tudi otroke in jih potegnili v ideološke in politične spore. Očitno gre za ponavljanje napak iz časov liberalizma, klerikalizma, komunizma, ko so učitelji bili preganjani, sperti, obremenjeni z ideološko in versko navlakom, frustrirani in blokirani pri delu, ki nikoli ni bilo lahko.

Kot so nekoč DMV v začetku zaupali predvsem učiteljem, ki so bili v ZK ali pa niso imeli dovolj dela, ker so predmet podcenjevali, ali pa so mu ponekod namenili vlogo politične in ideološke šole in so ga zlorabili, tako se lahko tudi sedaj vse to dogaja z dvojne strani. Tudi sedaj lahko »etiko in družbo« zlorabijo, če jo napačno razumejo ali namerno izkoristijo za te ali one namene. Zato je potrebno zgraditi normalen družboslovni predmet, ki naj ga poučujejo strokovnjaki, predvsem sociologi. Ni pa nobenega dvoma, da bi bil pouk o verstvih ideološko močno obarvan in enostranski, če bi ga poučevali teologi, ki so indoktrinirani z dogmami o »edinozveličavni« katoliški veri in etiki.

Očitno je, da bi se lahko učiteljski kolektivi ob tekmi med »etiko in družbo« ter »etiko in religijo« notranje razdelili, da bi eni in drugi poskušali hote ali nehote ob pouku raznih predmetov, zlasti pa pri pouku obeh alternativnih predmetov zmanjšati veljavo nasprotnih nauk. Te nevarnosti ni, če imamo v šoli pravi družboslovni predmet in pouk etike, ki je obča, univerzalna, ki je sprejemljiva za vse. V tem primeru ni nevarno, da bi vnašali v šolo in učence razdvojenost, ki lahko slabo vpliva na razvoj moralnosti, značaja in osebnosti. Gre tudi za vprašanje licemerstva te ali druge vrste, ki ga z razdvojenostjo negujemo, pospešujemo in vepiljamo.

Verska in idejna nasprotja pa lahko slabo vplivajo tudi na odnose med učitelji in učenci. Učitelji praviloma ne smejo učencem vsiljevati svojih ali strankarskih idejnih pogledov in stališč, do vsega naj bi imeli idejno distanco, neko stopnjo nevtiralnosti. Seveda je to težko doseči ali pa nemogoče, če je predmet »versko« obarvan, zlasti če gre za bolj ali manj verske dogme, ki jih je treba brezpogojno sprejeti. Pri splošni etiki, pri družboslovju in zlasti pri državljanskem in političnem pouku so nevarnosti, da učitelj preveč avtoritativno razpravlja o stvarih, da poudarja predvsem svoja stališča in vrednote. Zato mora imeti kontrolno nad seboj, zavestno se mora omejevati na nujna, trdna, znanstveno preverjena spoznanja, vedeti mora, kdaj gre za spoznavne in kdaj za vrednostne sodbe. Skratka, imeti mora kontrolno nad seboj, učencem pa mora omogočiti, da sami

prihajajo do vsaj nekoliko urejenih, trdnih in zanesljivih spoznanj.

Znano je, da lahko pridejo starši in učitelji, če ti posvečajo preveliko pozornost idejnosti pouka in verskim vprašanjem, v konflikte in v nasprotja. Tega je manj, če v šoli razpravljamo o splošnih, veljavnih in obče sprejemljivih družbenih in etičnih vprašanjih, če ne posegamo v ožja verska vprašanja. Če pa je potrebno govoriti tudi o tem, pa je treba spoštovati verska prepričanja ne glede na vrsto veroizpovedi.

Očitno je, da neki krogi tudi danes potrebujejo ločitve med učitelji, da zopet uvajajo »katoliško pedagogiko«, da dokazujejo, kako potrebne so »usluge« duhovščine v šoli, kako le z verskim poukom vzgajamo celostne osebnosti in podobno. V šolo uvajajo ideološke delitve med učitelje, ločili pa bi radi tudi otroke in jih potegnili v ideološke in politične spore. Očitno gre za ponavljanje napak iz časov liberalizma, klerikalizma, komunizma, ko so učitelji bili preganjani, sperti, obremenjeni z ideološko in versko navlakom, frustrirani in blokirani pri delu, ki nikoli ni bilo lahko.

vedi, ki jim učenci pripadajo, in tudi onih, ki niso verni. Iščejo predvsem skupne značilnosti in vrednote in ne posegamo v versko življenje posameznikov, skupin in podobno. Skratka, tekma med »etiko in družbo« in »etiko in religijo« v šoli lahko slabo vpliva na idejni razvoj učencev in njihovo svetovnonazorsko zorenje, na medčloveške odnose, na oblikovanje njihovih osebnosti. Tolerantnost med veroizpovedmi med

religijami lahko vzgajamo le, če vse religije obravnavamo enakovredno, če iščemo njihove skupne elemente in podlage, izvore, cilje, če nobeni ne dajemo prednosti, če nobene ne pojmuje kot »edinozveličavne«. To pa je zlasti za fundamentaliste velikih religij in tudi sekt nesprejemljivo, bogokletno, saj na ta način učenci izgubljajo zanimanje za konkretne religije, s tem pa ne vzgajamo vernikov, pripadnikov konkretnih religij, kar je običajno cilj konfesionalnega verskega pouka in vzgoje. Torej verski poglavarji ne morejo podpirati takega verouka, ki zmanjšuje število njihovih privrženecov, ki pomenijo izvor dohodkov, bogastva, vpliva, moči in ki so ponekod tudi bodoči pripadniki klerikalnih političnih strank.

elementi, iščejo bolj nasprotja kot skupne elemente, s tem povečujejo netolerantnost, ločitve, nasprotja. S tem pa obremenjujejo učence in preko njih starše. Zato je nevarnost, da se ne bodo ukvarjali predvsem z vzgojnimi vprašanji, z izboljšavami pouka, z resničnimi problemi učencev, temveč z verskimi, političnimi in ideološkimi vprašanji, ki šolskega dela ne pospešujejo. Tako sprte učitelje začno kontrolirati tudi učenci iz lastne radovednosti ali na pobudo staršev, duhovščine, ravnateljcev. S tem nastaja nezdravo vzdušje nezaupanja, negotovosti, strahu in nesproščeniosti, ki ovira vsako ustvarjalnost učiteljev, učencev in šolskega kolektiva.

Že v preteklosti se je očitno pokazalo, da so bili neki krogi zainteresirani za to, da so učitelji razdvojeni, da se medsebojno spopadajo, saj so s tem slabili skupna prizadevanja za boljši gnotni položaj, za državljanske in človečanske pravice, za višjo izobrazbo, za napredne šolske reforme. Oblastniki so bili vedno veseli razdvojenosti ljudstva, recimo nasprotij med kmeti in delci, med njimi ter inteligenco ali pa znotraj skupin, da so jim laže vladali, obvladovali in jih seveda izkoriščali. Le če je bila država ogrožena od zunaj, so apellirali na enotnost, na patriotizem in podobne kreposti, zlasti na požrtvovalnost in pripravljenost za žrtve in odrekanje. Te so nosili nižji sloji, višji so bogateli tudi ob največjih krizah in narodnih nesrečah, zlasti v času vojne in celo revoluciji. Učitelji so v vseh časih bili zastopani in izkoriščani pod strogo kontrolo cerkve, države ali obojih, dajali so jim malo, od njih pa so zahtevali nemogoče stvari. Kot državljane so jih poniževali, kot poklic idealizirali. Zato sodobni učitelji ne bi smeli dopuščati, da jih razni dušebrižniki, »nadpedagoški« in »nadpastirji« ter strankarji ločujejo, sprejo, da jih vlečejo na razne strani, da vnašajo v šole ločitve in diskriminacijo. Še manj bi morali dopuščati, da med otroke vnašajo razkol, ločitve, da jih obremenjujejo z verskimi in ideološkimi vprašanji.

HIT HOTEL CASINÒ PERLA

PERLA, turistični biser Goriške in Slovenije, praznuje svoj prvi rojstni dan!

Leto dni uspešnega delovanja, ko so rezultati preseglji vsa pričakovanja, dokazuje pravilnost Hitove poslovne usmeritve. Perla je plod lastnega znanja, preverjenih predvidevanj in izkušenih odločitev.

**700.000 gostov
66 milijonov DEM realizacije
463 zaposlenih**

Perla ponuja preplet številnih vrst turistične ponudbe, ki ponujajo kvalitetne možnosti za preživljanje prostega časa: od igralniške do kulinarčne, zabavoumetniške, športno-rekreacijske in butično-trgovinske. Gre za turistični center, kjer je vrhunska raven storitev dostopna vsakomur. Uspehi narekujejo nove načrte, ki jih bo kolektiv s svojo prodornostjo, inovativnostjo in motivirano prizadevnostjo zagotovo znal dobro izpeljati...

Perla je testni model. Finančni kazalci so že v prvem letu dokazali, da slovenski zabavišni turizem, kakršnega je razvil Hit in ga udeležil predvsem v Perli, pomeni priložnost, ki Slovenijo lahko umesti med zanimive in privlačne turistične dežele v svetu.

PERLA

1993

1994

Mag. Marija Velikonja, dosedanja voditeljica šole za ravnatelje o usposabljanju za menedžment v izobraževanju

TO KAR SEDAJ BEREŠ, NI VEČ POVSEM RES!

Od leta 1991 pripravljajo šolo za ravnatelje slovenskih šol – Usposabljanje za pedagoško vodenje in delo z ljudmi

O menedžmentu v izobraževanju lahko govorimo šele v zadnjem desetletju. Gre pravzaprav za prenos temeljnih vsebin menedžmenta iz sveta gospodarstva in industrije v svet izobraževanja. V različnih evropskih državah različno rekrutirajo vodstvene delavce v šolstvu, pri nas segajo prvi začetki načrtnega izobraževanja in usposabljanja ravnateljev osnovnih in srednjih šol v leto 1986, ko je Zavod SRS za šolstvo pričel s tridnevnimi seminarji za ravnatelje ter v dveh letih zajel s temeljnim programom vse ravnatelje. Program so z leti vsebinsko bogatili, postopoma se je oblikoval temeljni program daljšega usposabljanja in prerasel v prvo »šolo za ravnatelje«. Vsa ta rast je neločljivo povezana z delom mag. Marije Velikonja, ki je z upokojitvijo sedaj že uveljavljen projekt prepustila naslednikom, zraslim iz tega projekta.

– **Gospa Velikonja, v predlogu nove šolske zakonodaje smo prvič zasledili, da bi po novem moral ravnatelj šole poleg drugih pogojev imeti tudi opravljeno šolo za ravnatelje oziroma opravljen ravnateljski izpit. Gre za pomembno novost, saj tega doslej nismo poznali?**

– Doslej je bilo res potrebno izpolnjevanje pogojev za učitelja oziroma vzgojitelja, v preteklosti so bile pomembne tudi tako imenovane moralne kvalitete. Sedaj pa stopajo v ospredje strokovna znanja in tako je tudi prav.

– **Sami se, kot vemo, z usposabljanjem ravnateljev ukvarjate že vrsto let. Kako ste se dokopali do spoznanja o potrebnosti posebnih strokovnih znanj za šolske ravnatelje?**

– To je tudi moja zgodba. Ko sem se iz učiteljice prelevila v ravnateljico, sem hitro ugotovila, da si z znanjem, ki sem ga imela kot učiteljica, kaj malo lahko pomagam na novem delovnem mestu. Spoznala sem, da se moram tudi sama začeti znova učiti. Iskala sem znanje pri drugih, pri kolegih ravnateljih, pri šolski tajnici, računovodkinji. Vsakdo, ki mi je s svojim znanjem pomagal, mi je lahko pomagal po naključju, sistematičnih znanj za potrebe vodenja in razvoja šole ni bilo. Ob tem pa so v gospodarstvu že imeli prve izkušnje z usposabljanjem in menedžment in so se

tega področja že lotevali drugače, bolj strokovno.

– **Is šole pa ste se preselili na Zavod za šolstvo SRS, kjer ste se začeli strokovno ukvarjati prav s temi vprašanji. Preboj na tem področju gotovo ni bil lahek?**

– Ko sem prišla v službo na zavod za šolstvo, sem idejo o potrebnosti posebnih znanj za vodenje šolskih kolektivov veliko in vztrajno ponavljala. Posebnega posluha za to dolgo ni bilo, v času direktorovanja Petra Winklerja na zavodu pa smo začeli prakso seminarjev za ravnatelje. Takrat se je precej razmišljalo, kdo naj bi tovrstno usposabljanje organiziral, zavod se nekaterim za to ni zdel najboljši primeren, sodili so, naj bi se s tem ukvarjal Pedagoški inštitut.

– **Vendar je prevladalo mnenje, naj to pripravlja zavod.**

– Ko je Peter Winkler dobil zeleno luč, smo se lotili priprave tridnevnih seminarjev za ravnatelje osnovnih in srednjih šol ter s temeljnim programom v dveh letih zajeli vse ravnatelje. Program seminarjev je obsegal osnovne šolske zakonodaje, pedagoško vodenje, delo s skupino in splošno šolsko politiko. Posebej sem si prizadevala k sodelovanju kot predavateljice pritegniti ljudi, ki bi imeli kaj zanimivega povedati, ki so izhajali iz gospodarstva in »nepedagoških« fakultet.

– **Teme in programe ste najbrž sproti prilagajali potrebam prakse in sodelujočih ravnateljev?**

– Moja stalna praksa je bila spremljanje in evalvacija programov in udeleženci so s svojimi pripombami in predlogi, ki so jih izrazili v vsakokratnem anketiranju, prispevali, da so bile teoretične teme aplicirane na primere iz prakse, ob tem pa smo uporabljali tudi številne izkušnje ravnateljev in mnoge postopke, ki jih pozna sodobna teorija učenja in poučevanja. Vsak seminar smo spremljali in ga ovrednotili, usmerjali predavatelje, jim sporočali želje in potrebe udeležencev ter presojali, če izobraževanje vpliva tudi na ravnanja udeležencev ali pa ima le trenutne učinke. Že kmalu smo spoznali, da udeleženci pričakujejo več znanja o pedagoškem vodenju, o vodenju ljudi o organizaciji. Kot naslednji korak smo se lotili specializiranih seminarjev prav o teh temah.

– **Ste imeli glede tovrstnega usposabljanja kakšne informacije o tujih praksah?**

– Nekako v tisti čas sodi konferenca Unesca v Skopju, kjer smo imeli možnost dobiti bogate informacije o različnih oblikah, trajanju in organizaciji usposabljanja ravnateljev v državah južne in vzhodne Evrope. Splošna ugotovitev konference je bila, da se v večini držav šolski sistemi demokratizirajo, kar zahteva večjo sa-

mostojnost šol in drugih šolskih institucij, s tem pa tudi večjo samostojnost in odgovornost vodij teh institucij. Če so v preteklosti v večini držav ravnatelje usposabljali zgolj za administrativno vodenje šole in jih seznanjali pretežno s šolsko zakonodajo, je bilo na omenjeni konferenci že mogoče spoznati nekatere izobraževalne programe, po katerih so se ravnatelji usposabljali tudi za vodenje ljudi, organizacije, za pedagoško vodenje šole in podobno.

– **Ob seminarjih in na seminarjih pa so nastajala tudi strokovna gradiva, ki ste jih objavljali v posebnih publikacijah in strokovni literaturi.**

– Da, predavatelje smo spodbujali, da so uporabljali gradiva, ki so nastala na seminarjih in jih vgrajevali v študijska gradiva, ki so jih pripravili za udeležence. Tako je nastalo kar nekaj zanimivih publikacij, postopoma pa se je oblikoval tudi temeljni program daljšega usposabljanja, narejen je bil izbor predavateljev, utemeljene so bile oblike in metode učenja in poučevanja.

– **In tako ste lahko leta 1991 začeli s sedanjo šolo za ravnatelje.**

– Leta 1991 je Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje pozitivno ocenil naš program, zatem ga je potrdilo še šolsko ministrstvo. Tako so bili dani pogoji za poskusno uvajanje programa vodenja v izobraževanju.

– **Pripoved je slišati tekoče, najbrž pa so za tem dolgotrajna in naporna prizadevanja?**

– Pri nastajanju našega programa sem izredno pazila na tri elemente, ki odločilno vplivajo na kakovost in uporabnost programa. Najprej je bila potrebna uradna verifikacija programa na strokovnem svetu, potrebni so bili univerzitetni predavatelji, ki

na seminarju, vedno je sledilo praktično preverjanje na šoli.

– **Hkrati ste dobivali drago cene podatke o udeležencih samih in s tem posredno o šolskih ravnateljih?**

– Profesorji na šoli so hkrati raziskovali, kakšen je slovenski ravnatelj. Analizirali so in obdelovali, kako se odzivajo, kako reagirajo, kakšni organizatorji so in kakšne vizije imajo. Ugotovili so na primer, da se ravnatelji podobno obnašajo do učiteljev, kot le-ti do učencev in da je ta odnos treba spremeniti, saj gre za odnos med odraslimi ljudmi. Ena od značilnosti je tudi bila, da so ravnatelji premalo usmerjeni k učinkom. Na osnovi tega so ugotavljali, kaj je potrebno vaditi, da bi neustrezno ravnanje spremenili. Kot sem že omenila, pa je bila posebna pozornost namenjena publiciranju teh izkušenj in tako je nastala vrsta knjig za trajno uporabo.

so tudi sicer že poučevali, in tretjič, udeleženci morajo opravljati neke vrste izpit, izdelati dve seminarski nalogi in ju tudi zagovarjati. Uradno verificiran program je pomenil pogoj, da Univerza prizna to znanje in tako je šola za ravnatelje lahko del podiplomskega študija ravnateljev.

– **Omenili smo že, da šola za ravnatelje postaja šele s predlogom nove zakonodaje nekako »obvezna«. Doslej so se nanjo ravnatelji vpisovali prostovoljno?**

– Prostovoljnost je vedno učinkovitejša kot obveznost. Poskusni program smo pripravili »na zaupanje«. Seveda smo delo in rezultate natančno spremljali in izkazalo se je, da je program dovolj dorečen in ustrezen. Udeleženci pa so bili navdušeni, uživali so v šoli, usposabljanje jim ni pomenilo nekaj odvečnega, marveč osebno zadovoljstvo.

– **Program šole za ravnatelje obsega pet vsebinskih sklopov. Nam jih lahko opišete?**

– Program obsega dvesto ur, ki jih realiziramo v petih modulih po 40 ur. Moduli pa so: šolska politika in vodenje vzgojno-izobraževalnega zavoda; vodenje notranje organizacije zavoda; grupnodinamične zakonitosti dela s kolektivom; pedagoško vodenje in načrtovanje vizije zavoda in individualnega razvoja učitelja in vzgojitelja.

– **V teh letih je šola za ravnatelje končala okoli 300 ravnateljev osnovnih in srednjih šol ter vrtev. Najbrž izkušnje še naprej ocenjujete?**

– Zelo pomembno se mi zdi poudariti, da je to izobraževanje teko kot izkušnje učencev. Ob osnovnem teoretičnem znanju je bilo veliko dela v skupini, dela s profesorjem, poleg novega znanja je strašno pomembna izmenjava izkušenj o delu med udeleženci. Noben modul se ni končal

V Avstriji so na volitvah zmagali socialdemokrati. Sledi jim ljudska stranka, vendar sta obe vodilni stranki izgubili veliko glasov in sedežev, zmagovito napredovala pa je liberalna stranka.

Imena strank so podobna imenom slovenskih strank. Kaj to pomeni, da bomo v Sloveniji po volitvah brali prav nekaj podobnega kot zdaj po avstrijskih volitvah?

Slovenija premore dve stranki, ki trdita, da so njuni člani socialdemokrati. Prav tako dve stranki, ki trdita, da so njuni člani liberalni. In na koncu še ljudsko in krščansko stranko, ki prav gotovo obe gradita na tradicionalnem krščanstvu.

Se pravi, Slovenija se polarizira tako, da ima vsaka stranka svoj antipod tako v poziciji kot opoziciji.

Tako je lahko socialdemokrat v popolnoma drugi poziciji kot socialdemokrat, če sta tako eden kot drugi res socialdemokrata?

In kako je liberalce lahko liberalce, če je proti drugi vrsti liberalcev, seveda, če sta obe vrsti liberalcev res liberalni in kako je lahko kristjan proti kristjanu, kako je lahko narodnjak proti narodnjaku in desničar proti desničarju in levičar proti levičarju?

Seveda mi prihaja na misel, da bi razglabljal o silno važnem vprašanju, kako ugotoviti pristnost socialdemokratov, liberalcev, kristjanov itd. s skrajnim naporem se bom poskusil takemu početju izogniti.

Končno pa imajo tudi v Avstriji poleg Haiderjevih liberalcev še Liberalni forum, se pravi še eno vrsto liberalcev. Ta se je odcepila od prvih.

In celo lahko opazimo, da so v Avstriji napredovali ravno liberalci, se pravi tisti, ki so nastopali v dveh različnih strankah, tako

Francšek Rudolf:

kot je to običaj v Sloveniji za skoraj vse politične opcije.

Kaj je to socialdemokrat? Je to delavec v razvitem tržnem kapitalizmu, ki se bori za zaščito delovnih mest in za delavsko solidarnost in za pravilno vrednotenje strokovnega in sploh solidnega dela?

Ali pa je ostala samo beseda, primerna za izvesek?

Je komunist samo s tem, ko se je sklenil odreči revolucionarnim, se pravi nasilnim spremembam sveta in ko je sklenil delovati v demokratičnem parlamentarnem sistemu, že avtomatično socialdemokrat?

Vprašanje ne bi bilo tako pomembno, če ne bi prav zdaj v parlamentu divjalo potrjevanje prvih petdesetih sodnikov, prvih od petsto, ki jih bo po novem zakonu potrebno imenovati dosmrtno.

Slovenija je pododovala lepo število politikov iz preteklega obdobja.

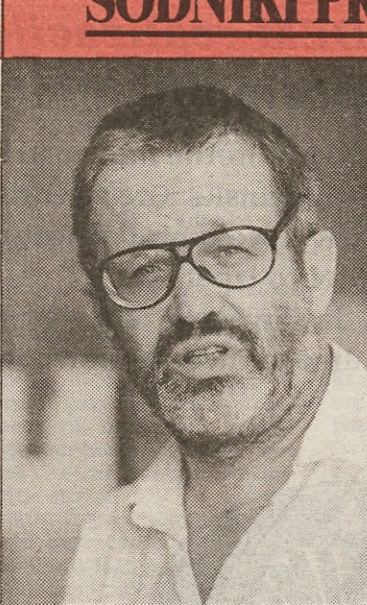
Pododovala pa je tudi sodnike in novinarje. (Ene in druge omenjam istočasno, ker pač po nekaterih lastnostih sodijo skupaj, tudi po tisti, da se jih ne da na vrat na nos zamenjati).

Se jih torej da moralno prenoviti oziroma poboljšati, popraviti, spremeniti? Gnusno vprašanje. Na moralno vsakogar se da na ta ali oni način nekoliko pritisniti, preden se človek čisto ne skrivi in ne razleti in ne postane bistveno manj uporaben. Vendar pri novinarjih in sodnikih je morala ravno takorekoč delovno orodje, takorekoč tisto, kar je potrebno imeti, pa če boš to moralo uporabljati ali zlorabljati.

Znameniti Oto Vilčnik je pred dvema desetletjema govoril, da je

Praktični fundamentalizem

SODNIKI PRETEKLOSTI

»Tito samo še lutka« in da »partijo zapuščajo podgane«.

Globoko me je pretreslo, ko so mu takšne izjave honorirali z devetimi meseci zapora.

V tistem istem času sem večkrat opazil, kako si za veliko manj rušilne pripombe zašel v hude težave, ne sicer v zapor, vendar vseeno. To pa, da je konkretno Oto Vilčnik za verbalni delikt prišel za rešetke, je delovalo kot tipičen zločinski zastraševalen ukrep. Tako kot je nekoč primer Jožeta Pučnika prestrašil in umiril celo generacijo, je primer Oto Vilčnik, pa naj se mi je zdel še tako smešen in nesmiseln, vplival na stil mojega pisanja in

**Nasveti.
Načela.
Dogme.
Zapovedi.
Ukazi.
Predlogi zakonov.
Amandmaji na
obstoječe zakone.
Predlogi predpisov.**

morda celo na stil govorenja. Kako je šele vplival na stil govorenja profesorjev v šoli, posledično pa na to, kar so slišale cele generacije, si je danes težko predstavljati.

Zakoni tistega časa so bili jasni: zakon, po katerem je sodil sodnik Ivan Žužek, ta, ki ga danes zaradi tiste sodbe parlament noče potrditi, je sodil po zakonu in Vrhovno sodišče mu je takrat priznalo, da je ravnal prav.

Čisto očitno pa je, da če bi sodniki njegovega časa v Sloveniji ravnali izrazito po zakonu o verbalnem deliktu, bi se znašlo v zaporih na tisoče ljudi. Konkretno,

če bi uredniki vse tisto, kar so zmetali iz raznih mojih tekstov (preživljal sem se pač s pisateljevanjem), pošiljali direktno na tožilstvo in če bi tožili in sodniki bili tako vztrajni, kot so bili v primeru Vilčnik...

Ni potrebno biti pravni strokovnjak za trditev, da bi večino pisateljev tistega časa brez težav in po zakonu lahko elegantno pozaprl in potem, ko bi prišli iz zapora, še enkrat in še enkrat.

Kadarkoli sem se loteval kršenja zakona o verbalnem deliktu, sem, roko na srce, računal (ali se zanašal), da živim v civilizirani družbi. (In da me kot svobodnega umetnika lahko po potrebi imajo tudi za nepristevnega).

Družba v avtoritarnem socialističnem sistemu je bila na slovenskem vseeno civilizirana. Tudi za to, ker so ves ta čas bili civilizirani tako tožilci kot sodniki in novinarji.

Nihče ne more reči, da vsi, ampak za primerjavo lahko povemo, da je v istem sistemu zaradi mučenja v zaporu (po storjenih verbalnih deliktih) pobralo na Kosovu kakih tristo dvajset zapornikov. Vsaj tako sem nekoč pred približno desetimi leti prebral v delu, uraden podatek in zdel se mi je še skromen.

V drugih republikah nekdanje Jugoslavije ne sodniki ne tožilci zelo pogosto niso imeli tako trdnih živcev, da bi ignorirali zakon o verbalnih deliktih.

Ni čisto jasno, kaj je Ota Vilčnika tako zelo sesulo: mogoče pretirana odkritosrčnost, mogoče hudobni in vztrajni kolegi na srednji šoli, ki se jim je ljubilo pričati? So se srednješolci prestrašili, da bodo ogroženi, če bodo kje ponavljali trditve svojega profesorja, kar bi bilo možno? Kaj je nagnalo sodnika Ivana Žužka, da je ravnal resno in zagnano po

slavnem stalinističnem zakonu, v zelo zlikani, vendar nič manj nevarni obliki ohranjenem v tedanjem Kazenskem zakoniku? Teoretično bi vsak tožilec in sodnik v tistem času lahko nasankal, če bi ne ravnal tako, kot je ravnal Ivan Žužek. Vseeno je »primer Vilčnik« v svojem času eksplodiral kot bomba.

Vprašanje je, če bi ga kdo danes sploh poznal in se ga spomnil, če bi bilo takšnih primerov na desetine ali celo stotine.

Politički izbirajo teme. Novinarji prisluskujejo politikom in secirajo in čustvujejo na politične iztočnice. Novinarjev, ki ne reagirajo na duh časa, nihče ne potrebuje. Kaj pa sodnikov? Se sodniki držijo zakonov kot pijanci plotov ne glede na to, kakršna je družba okoli njih in ne glede na to, da zakone v državnem zboru sprejemajo najbolj izrazito in najbolj tipični predstavniki družbe?

Preden državni zbor razpravlja o tem, ali je kdaj kakšen sodnik ravnal proti človečnosti, naj bi razpravljalo o tem, da je večina slovenskih sodnikov vseeno bolj kot v drugih delih takratne države branila človečnost tudi kot zakon in (seveda tudi morebitni in povsem možni direktni vplivi politike) ni bil na njihovi strani.

Beseda »sodnik preteklega obdobja« ne more biti sama po sebi izvesek za karkoli negativnega.

Tako kot je zelo malo upanja, da bodo sodniki novega obdobja ob takem parlamentu kazali dovolj poguma, ko bo potrebno razpravljati o...

Že razmišljam, za katere politike vse bom napisal, da so »lutke« in za katere nameravam trditi, da so »podgane s potapljačjo se ladje«.

Seznam je dolg in upam, da me ne čakajo strahotne nevarnosti ob zapisovnanju takšnih trditve.

Igor Žitnik

Pred vrati je razprava o zviševanju minimalnih plač

SOCIALNI VIDIK PRIDOBIVA TEŽO

Zajamčena plača naj bi tudi pri nas postopoma spet pridobila pomen, ki ga v svetu ima. Pri nas ga je izgubila zaradi ekonomskih vzrokov po ločitvi Slovenije od Jugoslavije. Zajamčena ali najnižja (minimalna) plača naj bi po Deklaraciji o človekovih pravicah Združenih narodov vsakemu, ki dela, zagotovila pravično in ustrezno plačilo, ki njemu in njegovi družini zagotavlja obstoj, vreden človeškega dostojanstva. To izrazito socialno

pokriva približno polovico vrednosti košarice najnujnejših življenjskih potrebščin in kakih 35% povprečne plače v slovenskem gospodarstvu. V bodoče naj bi pokrivala približno 68% povprečne plače.

Vlada bo že v kratkem, rok je do konca oktobra, pripravila novo ureditev zajamčene plače. To nalogo ji je postavil državni zbor, sprememba pa je potrebna tudi zaradi vključevanja Slovenije v Evropsko skupnost. Ekonomsko-soci-

o delovnih razmerjih, določanje višine pa prepustili kolektivnim pogodbam.

Najustreznejšo rešitev bodo izbrali skupaj vlada, delodajalci in sindikati. Delodajalci na primer že sedaj opozarjajo, da gospodarstvo še nekaj časa ne bo sposobno prenesti bistvenega popravka zajamčenih plač. Težave bo imel tudi proračun, saj je zajamčena plača osnova za določanje pravic iz socialnega zavarova-

preprečili nadaljnje realno zastojanje zajamčene plače in izbili vladi iz rok ekskluzivno pravico določati zajamčeno plačo. Nov pristop k določanju zajamčene plače bi moral v sindikatih zbuditi zadovoljstvo, čeprav ga ni povzročilo spoznanje, da so zajamčene plače pod sprejemljivo ravni, ampak predvsem dejstvo, da se bomo Evropi pridružili le, če bomo spoštovali njene normative, Slovenija pa je že podpisala nekatere od številnih mednarodnih dokumentov, ki poleg omenjenega 23. čl. Deklaracije o človekovih pravicah, sprejete v OZN avgusta 1948. leta, opredeljujejo insituitivno plačila za dostojno preživetje. Večina teh deklaracij je prevzela kot dediščino bivše Jugoslavije, nekatere pa namerava v kratkem ratificirati. Vse govorijo o vsebini zajamčene plače, o tem, kaj je treba upoštevati pri določanju višine zajamčene plače in kako jih uveljaviti (imeti morajo zakonsko moč, pravi konvencija št. 131 Mednarodne organizacije za delo iz leta 1972, ki jo je podpisala tudi bivša Jugoslavija).

Skratka, Slovenija, ki se je v zadnjih letih močno oddaljila od vsebine in ravni zajamčene plače, se bo zdaj temu skušala spet približati oziroma doseči vsaj minimalno raven, ki jo upoštevajo v Zahodni Evropi. Pri tem bo treba prej ali slej (trenutno velja bolj slej) spremeniti tudi tako imenovano košarico nujnih življenjskih potrebščin. Precej so se spremenile življenjske navade, vendar bolj zaradi velikega števila ljudi, ki so izgubili zaposlitev, kot zaradi drugih vzrokov. Spremenili pa so se tudi nekateri stroški, na primer za zdravljenje ali stroški za šolanje otrok. Skratka, košarica bo doživela nekaj sprememb, vendar šele potem, ko bo opravljena raziskava o »pragu revščine«, ki jo je naročila vlada.

Kot smo omenili, sta možni dve inačici pravno formalne ureditve minimalnih plač: da se jih še naprej določa v posebnem zakonu ali da pravico delavca in družine do zagotovljene materialne in socialne varnosti zagotovi zakon o delovnih razmerjih, višino te pravice (oziroma minimalno plačo ali zajamčeno plačo, kot jo imenujemo sedaj) pa naj določijo kolektivne pogodbe.

Katera rešitev je boljša? Omenili smo, da se delodajalci

zavzemajo za zakon. Svoobodni sindikati pa v svojih težavah za zakon o minimalnih plačah menijo, da bi minimalna plača morala dosegati 90% izhodiščne plače, določene s kolektivno pogodbo.

Obe rešitvi imata dobre in slabe strani, na kar so opozorili na ministrstvu za delo. Dobro bi bilo opredeliti takšno pravico zaposlenih v sistemskem zakonu (to je v zakonu o delovnih razmerjih), ki le redko doživi spremembe. Vendar bi določanje ravni minimalne plače s kolektivnimi pogodbami prineslo tudi različne ravni minimalnih plač, kar najbrže ne bi dobilo podpore. Za takšno rešitev se zavzemajo oziroma jo svetujejo tudi strokovnjaki Mednarodne organizacije za delo. Vpliv države bi se v tem primeru omejil samo na določanje minimalne plače v podjetjih, ki bi bila v njeni lasti. Upati je, da bi se v tem primeru povečala odgovornost

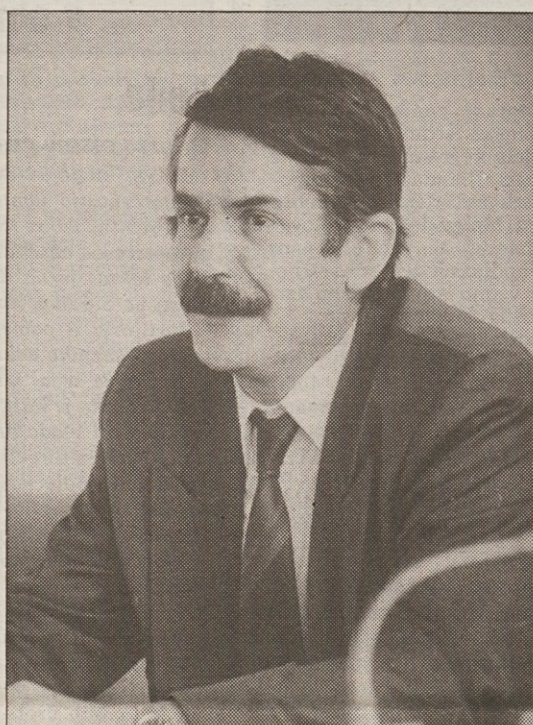
partnerjev pri pogajanjih in izvajanju kolektivne pogodbe.

Če bi se minimalne plače še naprej zakonsko urejale, bi podaljšali sedanje stanje, ki se je izkazalo za precej neustrezno, menijo v ministrstvu za delo. V sindikatih pa menijo, da bi lahko tudi zakon o minimalnih plačah deloval kot varuh socialnih in preživetvenih pravic delavcev, če bi določili novo košarico življenjskih potrebščin, določili razmerje med minimalno plačo in plačami po kolektivni pogodbi, dali minimalnim plačam prednost pri izplačilih, odredili, da je lahko minimalna plača v podjetju izjema in ne pravilo. Spremeniti pa bi morali tudi vezavo izplačil in nekaterih prispevkov. Ti so sedaj vezani na raven zajamčene plače in zato zavirajo njeno ustrezno in potrebno povečevanje. Minimalne plače naj bi bile tudi izvzete iz plačevanja dohodnine.

B. R.

Miran Goslar, Združenje delodajalcev: Mi smo za poseben zakon, ki naj bi upošteval tudi ekonomske pogoje gospodarstva pri določanju višine zajamčene plače. Opredeliti pa bo treba tudi vsebinske pojme raznih vrst plač.

Dagmar Šuster, Gospodarska zbornica: Zahodna Evropa se na vse mogoče načine trudi, da bi zmanjšala armado 20 milijonov nezaposlenih. Tudi z dogovori o zmanjšanju delovnih obveznosti in zmanjšanju plač. In zakaj imajo Čehi skoraj polno zaposlenost? Ker imajo nizke plače! Pri nas bomo morali šele uskladiti, uravnotežiti vse makroekonomske parametre.

noto naj bi zajamčena plača v Sloveniji spet dobila v nekaj letih, saj so, kot menijo na ministrstvu za delo, gospodarske težave še vedno tolikšne, da takojšnja sprememba ni mogoča. Pomenila bi namreč velik stroškovni skok za podjetja. Zdaj zajamčena plača

alni svet meni, da bi moral zajamčene plače še naprej podpirati poseben zakon, ki bi določal samo višino zajamčene plače in metodologijo za določanje njene ravni. Možna je kajpak tudi drugačna rešitev, da bi namreč zajamčeno plačo opredelili v zakonu

nja za primer brezposelnosti, te pa se plačujejo iz proračuna. Sindikati so letos že dosegli pomembno izboljšavo zakona o zajamčeni plači. Ta se poslej lahko povečuje po enaki eskalacijski lestvici kakor plače po kolektivnih pogodbah, s čimer so sindikati

Domet politike zniževanja plač in bumeranški učinki (3)

Prenizke plače, ekonomija, delavci

Piše: Stane Uhan

Organi oblasti in večina makroekonomistov ugotavljajo škodljive posledice (pre)visokih plač za gospodarstvo Slovenije. Naš sodelavec Stane Uhan pa v tem feljtonu ugotavlja, da so važni tudi drugi vidiki plač, ne le stroškovni: socialni, motivacijski, psihološko-vedenjski in strokovni, se pravi interesi na ravni podjetja in delavcev. Podrobneje obravnava predvsem ekonomske in kadrovske razloge, ki kažejo, da je politika zniževanja plač gospodarstvu Slovenije škodljiva. Uvodoma je Stane Uhan pojasnil, kateri vidiki plač, stroškovni, socialni in motivacijski, je za družbo, podjetje in zaposlene važen, kateri pa malo ali nič. V nadaljevanju pa obravnava razloge za visoke plače: v prejšnji in v tej številki DE navaja ekonomske razloge, ki govorijo proti zniževanju plač, v zadnjem nadaljevanju pa bo pisal o kadrovskih razlogih.

Z zniževanjem plač se povečuje neperspektivnost na poti zblizevanja z Evropsko unijo. Znani strokovnjak, profesor na ugledni poslovni šoli IMD v Lausanni in nekdanji direktor svetovnega gospodarskega foruma v Davosu, kamor zahajajo vsako leto zaradi pridobivanja znanja in poznanstev tudi naši ugledni strokovnjaki, vključno z dr. Drnovškom, dr. Stephan Garelli, je v intervjuju za Delo (3. 10. 1992) med drugim povedal tudi tole:

»Morali bi si zastaviti cilje, da boste vedeli, kje hočete biti čez tri ali pet let. Občutek imam, da je pri mnogih izdelkih, ki prihajajo iz Slovenije, vključen le pristop, povezan z nizkimi stroški plač na prvem mestu! Tu je treba storiti več: zagotoviti visoko kakovost, zanesljivost in dodatno vrednost. Rad bi še poudaril: ne gradite svoje konkurenčnosti na majhnih stroških z delovno silo. Konkurenčni morate biti zaradi svojih kvalificiranih, izobraženih ljudi, tako kot je denimo Singapur itd. Zato je potrebno dobro in stalno izobraževanje zaposlenih, delovne sile. Živeli bomo v ekonomiji, ki bo temeljila na znanju. Že zdaj opažamo, da podjetja po Evropi namenjajo čedalje več denarja za izobraževanje.«

Raziskava UNCTAD (avtorja G. Kell in J. Richtering) kaže na pravilo, da država v razvoju izboljša svojo konkurenčnost, če je rast mezd usklajena s tehnološkim napredkom. Za razvite države velja ugotovitev, da višja mezza pomeni višji tržni delež. Avtorja raziskave zaključujeta, da nizka mezza ni nujen pogoj za konkurenčnost. Visoke mezde so posledica relativno visoke izobrazbe zaposlenih, večje storilnosti in večje mehanoopremljenosti delovnega procesa, kar znižuje stroške in povečuje konkurenčnost.

Plačna politika Evropske unije je bila obravnavana na njenem vrhu, to je sestanku dvanajstih predsednikov držav in vlad v Bruslju 19. decembra 1993.

S tega vrha je pomembno sporočilo, da se Evropska unija ne more izviti iz recesijskih težav ne s protekcionizmom ne z zmanjševanjem števila delovnih ur in delitvijo istih delovnih mest med več zaposlenimi niti ne z drastičnim zniževanjem plač. O slednjem v Evropski komisiji sploh menijo, da bi bilo socialno nesprejemljivo in politično nevzdržno, saj bi krizo še poglobilo zaradi zmanjšanja domačega povpraševanja. (Vir: Delo, 11. 12. 1993, str. 5.)

Gospodarstva Češke, Poljske in Madžarske, na katerih konkurenčnost se naši makroekonomisti pogosto sklicujejo, imajo tako glede prodornosti njihovih izdelkov v izvozu v primerjavi s slovensko prodornostjo kot glede notranjih težav zaradi prenizkih plač (splošna stavka na Poljskem, zahteva po najnižji plači 500 DEM na Češkem) tolikšne težave, da so slab primer za gledovanje našega gospodarstva in plač pri njih – z vidika primerjalnih prednosti.

Rast in raven državnih stroškov je visoko nad dogovorjeno (predpisano) v memorandumu za proračun za leto 1994.

Potovanja državnikov na primer v najbolj oddaljene države (Avstralija, Južna Afrika, Čile) resda ne obremenjujejo državnih stroškov

To je prva slovenska knjiga o diplomaciji. Njen avtor je znan družbenopolitični delavec, publicist in doajen slovenske diplomacije.

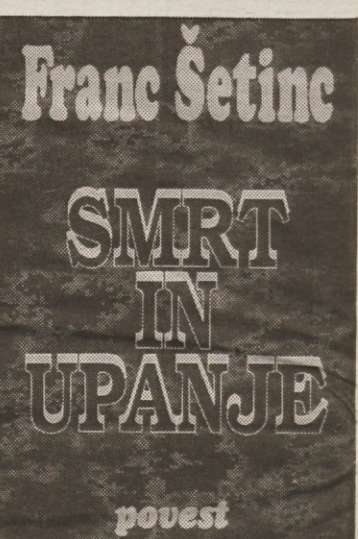
Knjiga v prvem delu govori o razvoju, teoriji in praksi diplomacije, drugi del pa je zgodovinski pregled dela in deleža Slovencev v diplomatski dejavnosti do danes.

Cena knjige 2.000 SIT, s prometnim davkom 2.100 SIT.

Osrednja junaka sta mlad partizan in na smrt obsojena vojnika, ki jo mora predati štabu divizije.

Odlika tega dela je poglobljanje v samo tkivo sveta in pisateljeva odpoved slehernemu opredeljevanju, ki bi bilo nad njim.

V dogajanje je močno vpeta Suha krajina s svojo tipično problematiko in znano tragiko.

Cena 2.400 SIT, s prometnim davkom 2.520 SIT.

Knjigi lahko pisno naročite pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana ali po telefonu: 061/321-255, 1310-033, 313-942.

tolikanj z zneski kot demonstracijsko. Ljudje – delavci se sprašujejo, zakaj morajo npr. s predvidenim dogovorjenim odrekancem v socialnem paktu zategovati pas, država pa ne ali ne v enaki meri?

Demonstracijsko prav porazno delujejo izvzete (pre)visoke plače posilancev, ministrov in sodnikov, ki jih le-ti nočejo znižati niti prirediti osnovam in merilom drugih (delovnih) ljudi.

S psihološkim vidikom plač, kjer bi morali biti (najvišji) predstavniki družbe z gled na načinom in višino določanja svojih plač, se vlada in seveda tudi parlament obnašata preveč nonsalantno do delavcev in njihovih predstavnikov, t.j. sindikatov, ki končno vendarle predstavljajo skupaj z upokojenci glavno volilnega telesa. In kar je še važnejše, na podlagi obstoječega razmerja sil, ki ni v prid neenotnim sindikatom in posredno delavcem, se te (ne)prilike kratkoročno izkoriščajo tudi tako, da se nanje kaže kot na krivce za nesklepanje pogodb oziroma pakta. Zgodba je blizu tiste, ki se ji reče: primite tatu. V zunanem svetu pa bi radi prikazali uspešno zgodbo za našo gospodarstvo, pri čemer »se ve«, kdo je zaslužen zanj in kdo jo ovira.

Stalno državno administriranje na področju dohodkovne politike pretežno v smeri omejevanja rasti plač in njihovo obdavčevanje – podjetjem ne daje možnosti za konzistentno politiko. K temu je dodati, da administriranje hkrati v podjetju tudi povišuje stroške poslovanja in – kar je še huje na področju dohodkovne politike – demotivira delavce, tudi in predvsem menedžerje za resnično gospodarjenje.

Pri nizki ceni delovne sile je interes za vlaganje v tehnološko prenavo (pre)majhen, saj se kratkoročno, ponekod pa tudi dolgoročneje ne izplača.

Hkrati pa se zanemarjajo drugi pomembnejši ukrepi, zlasti za znižanje stroškov.

Sorazmerno visoke plače spodbujajo domačo potrošnjo, ta pa proizvodno oziroma gospodarsko rast. Ugoden vpliv tega dejstva je resda omejen in pa predvsem kratkotrajen, v pretiranem obsegu – kadar porast plač ni pokrit s porastom produktivnosti – pa tudi škodljiv, ker deluje inflacijsko. Žal je naš trg majhen.

Naravnane izhodiščnih plač v kolektivnih pogodbah in v socialnem paktu na zadnje ladje v konvoju, to je na (naj)slab(ša) podjetja, daje letem možnost za nadaljnje životarjenje in je hkrati potuha slabim poslovodcem (menedžerjem?). Praksa vsaj dosedaj kaže, da se večina takšnih primerov konča s stečajem, seveda z zakasnitvijo, pri čemer pride do še težjih posledic tako za delavce teh podjetij kot za družbo kot celoto.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 41

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/310033 int 384, 385, 061/326982 ali 322975; naš telefaks je 061/326982 ali 317298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris.

Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

1. **POČITNIŠKI APARTAJI V PIRANU** – sodobno opremljeni, bivalni prostor z mini kuhinjo, kopalnica za dve osebi 42 DEM ali za štiri 58 DEM dnevno. Termini do 24. decembra in po 3. januarju 1995.

2. **POČITNICE NA POKLJUKI V DVO- ALI ŠTIRIPOSTELJNIH APARTMAJIH** – do 16. oktobra. Cene velikega ap. 56 DEM, malega ap. 37 DEM v tolarški protivrednosti. Termini vsako soboto. Turistična taksa ni vključena.

3. **POČITNIŠKE HIŠICE V BOHINJU – UKANC** – hišice s tremi oz. štirimi spalnicami, sedem ležišč, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, pedprostor, kopalnica, WC, lastno parkirišče, 500 m² travnatih površin, balnišče, zunanji roštilj, 150m od Bohinjskega jezera. Cena za dnevni najem hišice 78 DEM. Turistična taksa ni vključena. Termini od 17. oktobra dalje, vikendi zasedeni do 24. oktobra.

4. **HIŠICE NA ROGLI** – za štiri osebe, termini 7 ali 10 dni, cena dnevnega najema 58 DEM. Novoletni termini še niso v prodaji.

5. **KOPE** – garsonjere za 4 osebe, termini od 16. 10. dalje. Cena 35 DEM.

6. **Postavitve prikolic na VRANSKEM** – možnost shranjevanja prikolic čez zimo, cena 200 DM.

PONUDBA V MESECU OKTOBRU

1. **STANOVANJA** v Novigradu, Barbarigi, Maredi, Červarju, Nerezinah, Poreču.

2. **MALI LOŠINJ** – polpenzion, sedem dni 250 DEM, v **HOTELU AVRORA** do 5. novembra.

ŠOLSKE POČITNICE od 2. do 6. novembra

1. **POREČ, hotel PARENTIUM** – štiridnevni turistični paket, polni penzion, avtobusni prevoz 175 DEM.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. **DÜSELDORF GLASTEC** – od 1. do 5. 11. sejem opreme, strojev in izdelkov steklarske industrije. Štiridnevni obisk sejma 1350 DEM.

2. **CODEX LAS VEGAS** – največji računalniški sejem od 14. do 18. novembra. Cena osemdnevnega potovanja 2.395 USD.

3. **DÜSELDORF MEDICA** – od 16. do 21. novembra, sejem zdravniške prakse in bolnišnic. Štiridnevno potovanje 1350 DEM.

4. **LONDON INTERPHEXS** – farmacevtski sejem in sejem kozmetike. Štiridnevno potovanje 1380 DEM, odhod 22. 11.

5. **SKI EXPO LJUBLJANA** – od 29. 11. do 4. 12. Predstavitve zimske športno-turistične ponudbe.

SINDIKALNI IZLETI

1. **MARTINOVANJE NA PTUJU** – ptujski turistični delavci vas vabijo na celovito predstavitve trenutka, ko mošt preide v vino. Za 2.168 tolarjev bo organiziran celodnevni program za dušo in telo. Skupine sprejemajo po tel. 062771569.

2. **RIMINI SAN MARINO** – za skupine 40 do 50 gostov, v mesecu oktobru, dva dni, cena 115 DEM.

13. **RIM FIRENCE** – za skupine od 40 do 50 gostov, v oktobru in novembru, avtobusni prevoz, štiri dni, cena 280 DEM.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE ALI KAR TAKO OBLIKOVANE SKUPINE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE ŽELJE ZA DRUŽABNI ALI STROKOVNI IZLET ALI POTOVANJE DOMA IN V TUJINO. MOŽNOST PLAČILA V DVEH OBROKIH.

ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRIS-a in hotela KOMPAS v Bohinju: organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena prenziona 3.600 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

KUPIMO

1. **PRIKOLICO** model 400 ali 450. Ponudbe pošljite na ATRIS.
2. **VEČJO STANOVANJSKO HIŠO ALI VILO** kupimo od slovenskega lastnika v republiki Hrvaški na obali od OPATIJE do POREČA.
3. **POČITNIŠKO HIŠICO V ČATEŽU** – kupimo enoto Smreka ali Pionir za 6 oseb. Ponudbe posredujte na ATRIS.

POTOVANJA V TUJINO

1. EVROPA

NIZOZEMSKA – pet dni 383 DEM

ŠPANJA – osem dni 341 DEM

– šest dni 329 DEM

TURČIJA – štiri dni 335 USD

– osem dni 580 USD

2. DALJNI VZHOD

BALI – novoletni program, 11 dni, 1995 USD

SINGAPUR – november, januar 95, 13 dni, 1690 USD

PEKING – 11. november, 8 dni, 1295 USD

TAJSKA – skupine 16 oseb, 10 dni, 1490 USD

3. SKOK V LONDON ALI ATENE

4. novembra za en dan **LONDON**, 275 USD

ATENE, 330 USD

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. **Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH** za vsa obdobja.

VABIMO VAS, DA NAM POSREDUJETE PONUDBE ZA NOVOLETNE PRAZNIKE.

2. **LASTNIKE POČITNIŠKIH DOMOV V SLOVENSKEM PRIMORJU ALI V HRVAŠKI ISTRI, KI BI V PRIHODNJEM LETU DALI OBJEKTE V NAJEM, VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO PONUDBE.**

3. **V ČASU ODMESECA MAJA DO SEPTEMBRA 1995** najamemo počitniški dom z okrog 150 ležišči. Ponudbe posredujte ATRIS-u.

INFORMACIJA GOSTOM ATRISA

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 20 dni pred odhodom za že rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete sedem dni pred odhodom, nas nujno pokličite. **PROGRAME V TUJINI OBRAVNAVAMO V SKLADU S SPLOŠNIMI NAVODILI TOUR OPERATORJA.** Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno. ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar,
direktor Borze

DELAVSKA HRANILNICA, d. o. o.
Ljubljana, Dalmatinova 4

nudi od 1. 10. 1994 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za OKTOBER 1994 znaša 1,50% mesečno, preračunano na letni nivo 19,6%.

PASIVNE OBRESTNE MERE ZA BANČNE VLOGE:

	MESEČNE	LETNE
– vezane vloge do 30 dni	1,20%–1,50%	15,33%–19,16%
– vezane vloge nad 30 dni	1,92%	25,12%
– vezane vloge nad 60 dni	2,00%	26,31%
– vezane vloge nad 90 dni	2,06%	27,50%
– vezane vloge nad 180 dni	2,17%	28,69%
– vezane vloge nad 365 dni	2,32%	31,08%

PONUDBA ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezane vloge

	MESEČNA OBRESTNA MERA	LETNA OBRESTNA MERA
– do 30 dni	1,59%	20,35%
– od 30 do 90 dni:		
– do 100.000,00 SIT	2,00%	26,31%
– od 100.001,00 SIT		
– do 500.000,00 SIT	2,08%	27,50%
– nad 500.001,00 SIT	2,17%	28,69%

POSJOJILNA PONUDBA:

– kratkoročna posojila privatnim osebam:		
z rokom vračila 6 mes.	2,73%	38,23%
– dolgoročna posojila privatnim osebam:	2,73%	38,23%

Kratkoročna posojila lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v hranilnici, dolgoročna posojila pa člani sindikatov, ki so lastniki Hranilnice.

POSTANITE SOLASTNIK DELAVSKE HRANILNICE TUDI VI. POHITITE TER VARČUJTE SVOJA SREDSTVA V VAŠI DELAVSKI HRANILNICI. USTVARITE MOŽNOST, DA BODO ČLANI VAŠEGA SINDIKATA LAHKO DELEŽNI STORITEV DELAVSKE HRANILNICE. NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!

NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ZA VAŠ AVTO

DONIT FILTER®

VRHUNSKI FILTRI ZA

OLJE

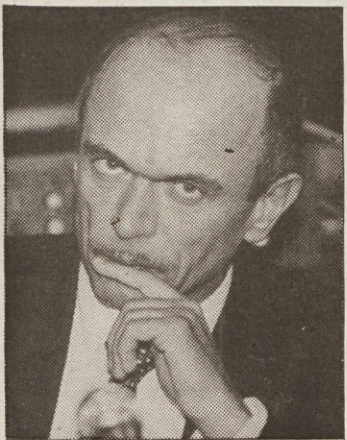
ZRAK

GORIVO

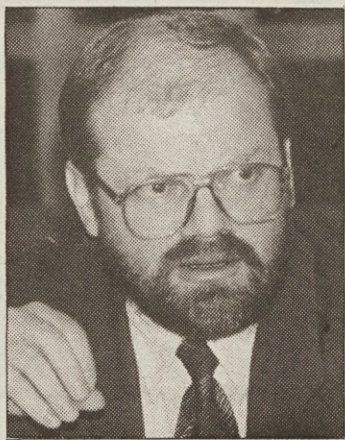
KAKOVOST, KI JO KUPUJE SVET

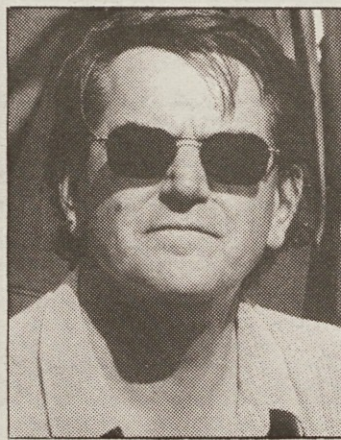
Dr. Janez Drnovšek je Mariborčanom očital populizem in skreganost.

Maks Tajnikar je dejal, da ga ne bo več v Maribor, dokler bo tam predsednik vlade Anton Rous.

Magda Tovornik se ne meni za skupne dogovore.

Anton Rous kot kamen politične spotike

V zakulisju Dmnoškovega obiska v Mariboru

NEČIMRANA MAJHNOST SLOVENSKE POLITIKE

Dogajanje v zakulisju obiska predsednika vlade dr. Janeza Drnovškega v Mariboru na predvečer delavskega protesta v organizaciji SKEI nam prepričljivo govori, v kolikšni meri slovensko oblast resnično skrbi usoda mariborskega gospodarstva. Seveda ni moč trditi, da jo ta ne zanima ali da jo zanima zelo malo. Na dlani pa je nekaj drugega: razmere v mariborskem gospodarstvu in z njimi povezane življenjske zagate tamkajšnjih delavcev so jim pomembne le toliko, kolikor gredo v kontekst lastne politične promocije oziroma kolikor prispevajo k potrebnemu ugledu te ali one stranke. O tem nam zgovorno pričata dva dogodka, katerih skupni imenovalec bi lahko označili z nečimrnostjo majhne slovenske politike.

Prvi se je primeril na pogovoru SKEI z ministrico Rino Klinarjevo in ministrom Maksom Tajnikarjem, kjer naj bi slednji po zadrževanju Edmunda Ozimiča, sekretarja SKEI za Podravje, izjavil, da ga ne bo več v Maribor, dokler bo tamkajšnji vladi predsedoval Anton Rous. Seveda nas sploh ne zanimajo razlogi za takšno Tajnikarjevo trditev, niti ne njegov odnos do predsednika mariborskega izvršnega sveta. Tajnikar ima lahko takšno ali drugačno mnenje o Rousu kot zasebniku ali politiku. V nobenem pri-

meru pa njegovi pogledi na Mariborčana ne bi smeli vplivati na njegove obiske v štaterski prestolnici, kaj šele na odnos Tajnikarjevega ministrstva z mariborskim izvršnim svetom oziroma tamkajšnjim gospodarstvom. Tajnikar, če je res izjavil, kar trdi Ozimič, dokazuje nasprotno. To pa ni nič drugega kot nečimrnost majhnega politika, ki »personalne« zadeve postavlja nad politične ali gospodarske stvari. Vendar bi Tajnikar moral predvsem vedeti, da ni bil postavljen za ministra zato, da bi mu bil (ne)simpatičen neki Rous, temveč predvsem zaradi tega, da bi ustvarjal primerne razmere za delovanje gospodarstva in za reševanje konkretnih zagat. Z Rousom ali brez njega. In če je zato potrebno iti desetkrat v enem tednu k Rousu, bi moral Tajnikar storiti natanko to.

Drugi del naše zgodbe o nečimrni majhnosti slovenskih politikov je povzročil sam predsednik vlade dr. Janez Drnovšek, kar se nam zdi presedan, ki doslej ni bil značilen za predsednika slovenske vlade. Drnovšek naj bi namreč, kot lahko razberemo iz dopisa nekaterih mariborskih politikov predsedniku vlade, tamkajšnjim političnim veljakom očital »populistični nastop in medsebojno skreganost«. Ti so mu odgovorili, da niso prav nič skregani in da je mimo skupnih dogovorov ravnala le tamkajšnja županja Magda Tovornik. Zakaj se je to zgodilo, pa da bi moral vedeti predvsem dr. Janez Dr-

novšek kot predsednik stranke, katere članica je tudi Tovornikova. Seveda Mariborčani niso izpustili priložnosti in predsedniku vladajoče koalicije v brk zabrusili, da so odnosi v vodstvu mariborske skupščine kljub vsemu manj napeti od tistih v vladni koaliciji. In tako dalje.

V komentarju takšnega nastopa predsednika vlade v Mariboru lahko zgolj ponovimo, kar smo rekli že pri Tajnikarju. Predsednik vlade ni prišel v Maribor kot politolog

Dr. Janezu Drnovšku, predsedniku Vlade Republike Slovenije

Spoštovani gospod predsednik! Ob svojem obisku v Mariboru, dne 26. 9. 1994, ste nam v svojem nagovoru med drugim očitali populistični nastop in medsebojno skreganost. Ker so sredstva obveščanja tem trditvam dala glavni poudarek, smo Vam prisiljeni na to javno odgovoriti.

Sporočamo Vam, da si v svoji želji, da bi pomagali gospodarstvu Maribora, nabiramo manj političnih točk od Vas, ki ste svoj, že pred dvema mesecema najavljeni obisk tempirali na predvečer protestnega shoda sindikata SKEI iz cele Slovenije.

Kar se tiče medsebojne skreganosti vodstva skupščine občine Maribor, Vam sporočamo, da smo bili v prizadevanju, da pridete v Maribor, enotni, kar dokazujemo tudi s svojimi podpisi pod tem pismom: podpredsednik Skupščine občine Maribor, vsi trije predsedniki zborov Skupščine občine Maribor ter predsednik izvršnega sveta Skupščine občine Maribor.

Pri nemajhnih naporih, da bi prišli v Maribor je mimo sklepov kolegija in dogovora s poslanci delovala le predsednica Skupščine občine Maribor, ki je na razgovorabila več ljudi, kot je bilo dogovorjeno in kar smo vam po telefonu 26. 9. 1994, ob 10.000 uri tudi sporočili.

Zakaj se to dogaja, Vam je tudi kot predsedniku stranke, katere članica je tudi predsednica Magdalena Tovornik, najbrž znano.

Navsezadnje menimo, da so za vedno minili časi enoumja ter da so kljub vsemu odnosi v vodstvu Skupščine občine Maribor manj napeti od odnosov v Vaši, dosedaj sicer uspešni vladni koaliciji.

Verjemite nam, da Vas bomo čez mesec ali dva, kot ste napovedali v Mariboru, sprejeli z manj napetosti, posebej če bodo Vaša zagotovila glede sanacije mariborskega gospodarstva uresničena.

Janez Gajšek
podpredsednik SO Maribor
Stanislav Holc,
predsednik DPZ SO Maribor
Miroslav Brkič,
predsednik ZZZ SO Maribor
Borut Ambrožič
predsednik zbora KS SO Maribor

oziroma sociolog, da bi tamkajšnjim politikom pel levite o populizmu in skreganosti, temveč predvsem zato, da bi na terenu skušal pomagati gospodarstvu. Populizem in skreganost, če res obstajata, bodo primerno valorizirali že volilci na bližnjih lokalnih volitvah. Ker pa je to njihovo vlogo na neki način skušal scenirati predsednik vlade in LDS, je s tem nehote dal vedeti, da te volitve tudi njega

zanimajo vsaj toliko kot razmere v gospodarstvu in položaj delavstva. To pa je točka, kjer se končuje potrebna konstruktivnost pristojnih političnih dejavnikov in se začne najo politične igrice, ki odmi-kajo pozornost od njihovih poglavitnih (državniških, oblastniških) nalog. Dokaz za to je ugotovitev, po kateri je pomembnejše vprašanje, ali so Mariborčani res populist in prepirljivi, kot pa tisto, zaradi katerega je bilo naslednji dan na mariborskih ulicah 4000 delavcev. S takšno politiko in takšnimi politiki pa se Slovenci vse bolj zapletamo v lastne začarane kroge, kar se žal ne kaže zgolj na notranje-političnem in gospodarskem področju, temveč vedno bolj tudi zunaj naših meja, kar tuji s pridom izkoriščajo. Tu pa smo že na polju (ne)državotvornosti nekega naroda, zaradi katere nas utegne že v bližnji prihodnosti še kako boleti glava.

Sporočilo NSS

ZBIRANJE PODPISOV ZA DODATNE CERTIFIKATE!

Neodvisni Sindikati Slovenije pozivamo občane, naj s svojimi podpisi omogočijo izdajo dodatne količine certifikatov v enaki vrednosti že prejetih, kar pomeni za vsako povprečno družino dodatnih 10.000 DEM v obliki lastnine. Vse kar morajo storiti občani, je samo to, da gredo na občino, izpolnijo obrazec, ga overijo in pošljejo predlagatelju v državni zbor.

Dodatni certifikati bodo omogočili lažje lastninjenje od znotraj, ker bodo zaposleni namesto z denarjem kupovali lastnino z novimi certifikati. Prihranjeni denar bodo lahko naložili v investicije in si tako povečali lastnino in omogočili podjetju boljšo prihodnost. Kljub temu, da je vlada v javnosti in pri prvih predlogih v parlamentu nasprotovala predlaganim enajstim točkam, jih je naskrivaj pričela deloma realizirati, da bo lahko zasluge pripisala le sebi. V pripravi je zakon o lastninjenju podjetij, ki so v lasti sklada, ki izhaja iz teh idej. Enako nerazumljivo je obnašanje posameznih organizacij, ki na lastno pest in mimo dogovora v pogajanjih uveljavljajo drobtinice iz enajstih točk. Očitno se dogaja, da so ideje v celoti sprejemljive, pa jih posamezne organizacije ali vlada želijo realizirati kot lastne zamisli zaradi nabiranja točk v javnosti.

Zaposlenim priporočamo, naj certifikate vlagajo v matična podjetja, ker je to najbolj varna naložba. V investicijske družbe naj vlagajo tisti, ki nimajo matičnih podjetij. Iluzijsko je razmišljati, da bodo investicijske družbe vlagale certifikate v najboljša podjetja, ker so le-ta že polastnjenjena. V poštev pridejo le podjetja, podobna vašim, ali pa bodo certifikati preko investicijskih družb vloženi v vaše podjetje in bodo le-te po nepotrebnem pobilirale provizijo.

Vsekakor bo zanimiv podatek, da je v ZDA, ki je trdnjava kapitalizma, že 10.000 (deset tisoč) podjetij v lasti zaposlenih. Ne razumemo, da so mnogi iz vladnih vrst še pred kratkim bili zagovorniki delavcev in so izkoriščanje člo-

veka po človeku na vse mogoče načine »preganjali«, sedaj pa dopuščajo ravno najbolj nehumane postopke, ki jih sam kapitalizem več ne. Vprašujem se, ali sploh imajo srce in ali vedo kaj počnejo.

Rastko Plöhl
predsednik predstva NSS

Ivo Kuljaj

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Pavle Čelik

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi Policija, demonstracije, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehote izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zbuhati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Slovenske investicije po novem

Cerkev sv. Lenarta pri Gornjem Gradu

Humoreska

Kolektivno zunanje ministrstvo

Hej, tovariš Neposredni, kaj mislite o novem zunanjem ministru? so naskočili tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je, kot navadno, tičal za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte, pil svoje veliko pivo in trmasto molčal.

Ob tržaški krizi leta 1953 je imel slovti govor na Okroglici na Primorskem, kjer je grmel, da Italijanom ne bomo dali niti pednja svoje zemlje in da Trst nikdar ne bo njihov.

»Pa kaj ves čas mešate rajnega maršala v to?«
»To počnem zato, ker bi naši politiki morali Titov vzorec spoštovati do sledno.«
»In kaj naj bi to bilo?«
»O joj, ali sem ga pozabil!? On pred vsemi kot tvorec prave dobrososedske politike. Na TV omizju je pred nekaj tedni Italijane zmerjal z Lahi, kar je splošno navdušenje onkraj meje.

Pred dnevom mrtvih

VINSKE CESTE SLOVENIJE VABILO
V okviru prireditev na sejmju GOST-TUR 94 v Mariboru, organizira Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo Republike Slovenije v dogovoru s Projektnim svetom za Vinske turistične ceste Slovenije posvet o Vinskih turističnih cestah Slovenije.

Peterletov prispevek

Lojze Peterle, zunanji minister v odstopu, je na srečanju z italijanskim kolegom Martinom prinesel »napoved slovenske vlade o spremembi ustave in o uzakonitvi pravice tujcev do nepremičnin«.

bo niti najmanj motila, da se pred bližnjimi lokalnimi volitvami ne bi hvallili, kako uspešni da so bili. Računajoč seveda na goreče katoličane in njihovo kratko pamet.

Smoletov dole

Jože Smole, upokojeni politik in publicist, si najbrž nikoli ni predstavljal, da bodo hujskaško geslo srbskih nacionalistov uresničili prav Slovenci.

Lesjakove (pri)tožbe

Rajko Lesjak, sekretar sveta ZSSS, je na novinarski konferenci potožil, da jih šef nekega sindikata France Tomšič napade vsakič, ko svobodni sindikati pripravijo kak protestni shod.

Šterovi falotje

Andrej Šter, minister za notranje zadeve, se je ob imenovanju širokoustil, kako bo storil vse, da se bodo »falotje spet bali policajev«.

Horoskop

Točna prerokba

Tisočletja so se ljudje, radovedni, kakšna bo njihova prihodnost, prihodnost njih otrok, rodbin, držav in narodov, zatekali po odgovor k modrecem, vedežem, čarovnikom in prerokom.

razporeditve je prihajalo do mnogih problemov pri dešifriranju določenih dogodkov. Dodaten zmedo pa so povzročali (in jo še) razlagalci, ki se bolj kot na znamenja opirajo na svojo domišljijo in želje.

Pravijo, da se je nekaj prerokb uresničilo že za Nostradamusovega življenja. Tako naj bi nekoč jездil po cesti in srečal beraškega meniha. Nostradamus je skočil s konja, se vrgel pred meniha na tla in ga naslovil z »Vaša Svetost«.

Table with 10 columns and 10 rows containing various words and their corresponding letters for a crossword puzzle.

Nagradna križanka št. 45

Rešeno križanko nam pošljite do 18. oktobra 1994 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p. p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 45.

TORIN, ONEK, ČAST, RAI, TRI, NOTA, KININ, DRAŽ, ASA, KALIMAH, TRANI, VENTILATOR, KLOTEN, TC, OSTRINA, BABICA
Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 43
1. Maja Saša Zagode, Kardeljev trg 2, 63320 Velenje
2. Marjeta Zaman, Jedinščica 54, 68000 Novo mesto
3. Slavica Zolnir, Partizanska 2, 62380 Slovenj Gradec

VREME
Piše: Andrej Velkavrh
Indijansko poletje
»Oktober je dober«, bi lahko rekli za vreme v tem tednu. Temperatura se je dvignila in popoldnevi so prijetno topli.